

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIM ANASANAT DALI

ÇOCUK
KİTAPLARINDA
KÜLTÜRÜN İLLÜSTRASYONA
ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Hasan AYDIN

Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Nuri SEZER

İstanbul – 2012

Uygunden
Nuri Sezer

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

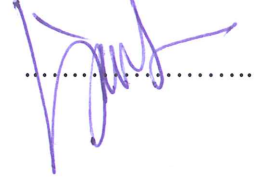
Grafik Tasarım Anasanat Dalı Grafik Tasarım Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi **Hasan AYDIN** tarafından hazırlanan “**Çocuk Kitaplarında Kültürün İllüstrasyona Etkileri**” adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 05.06.2012

(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Yrd.Doç.Nuri SEZER
Danışman- HAL.Üniv. Grafik Tasarım ASD Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Savaş ÇEVİK
HAL.Üniv.Grafik Tasarım ASD Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi :Prof.Dr.Esin SARIOĞLU
HAL.Üniv. Tekstil ve Moda Tasarım ASD Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr.Demet KARAPINAR
HAL.Üniv. Grafik Tasarım ASD Öğr.Üyesi (Yedek)

ÖNSÖZ

İllüstrasyon dünyada hak ettiği değeri görmekte ve geleceğimizin teminatı olan çocuklara birer yetişkin hale geldiklerinde sağlıklı bir toplumu oluşturmalarına da dolaylı yoldan katkıda bulunmaktadır. Çocuktaki sanat zevkini geliştirmek, eğitmek, hayal etmesini sağlamak ve kültürümüzün aktarılması illüstrasyonun en önemli etkileridir.

Yüksek lisans tez çalışmamın oluşturulmasında değerli katkıları bulunan danışman hocam, sayın Yrd. Doç. Dr. Nuri SEZER , araştırmamın her aşamasında bana yardımcı olarak zaman ayıran eşim sayın Filiz AYDIN'a, yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarıma, arkadaşlarıma, kitaplarından, araştırmalarından, tezlerinden yararlandığım tüm araştırmacı ve yazarlara, yaşamım boyunca bana sevgi, güven ve destek veren anneme ve babama ve hayatımın en önemli değerleri olan çocuklarım Abdullah Emre ve Ahmet Erdem'e sevgi ve saygılarımla teşekkür ederim.

İstanbul, Haziran 2012

Hasan AYDIN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ŞEKİL LİSTESİ.....	IV
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	VIII
1.GİRİŞ	1
2.KÜLTÜR NEDİR.....	3
2.1 Kültürü Oluşturan Parçalar (Norm - Değer)	4
2.1.1 Norm	4
2.1.2 Değer.....	4
2.2 Kültürün Kendi İçindeki Farklılıkları.....	5
2.2.1 Popüler Kültür.....	6
2.2.2 Fakirlik Kültürü	6
2.2.3 İdeal Kültür	6
2.2.4 Gerçek Kültür	6
2.2.5 Alt Kültür (subcultures).....	7
2.2.6 Karşıt Kültür	7
2.3 Kültüre Tarihsel Bakış.....	7
2.4 Kültürün Değişik Alanlardaki Kullanımı	8
2.5 Kültürün Genel / Temel Nitelikleri	10
2.5.1 Toplumsallık	10
2.5.2 Tarihsellik	11
2.5.3 Kalıtsallık.....	11
2.5.4 İşlevsellik.....	11
2.5.5 Birlik içinde çokluk	11
2.5.6 Devingenlik ve değişkenlik	12

2.6 Kültürün Öğeleri.....	12
2.6.1 Bireysel kültür.....	13
2.6.2 Yöresel (bölgesel) kültür	13
2.6.3 Ulusal kültür	13
2.6.4 Evrensel kültür	13
3. BÖLÜM.....	15
3. İLLÜSTRASYON NEDİR	15
3.1. TANIMI.....	15
3.2. İşlevi	18
3.2.1 Süsleyici Resimler	19
3.2.2 Metni Tamamlayıcı Resimler	19
3.2.3 Metni Tamamlayıcı ve Yorumlayıcı Resimler	20
3. 3. İllüstrasyonun Tarihi Ve Gelişimi	20
3. 4. İllüstrasyon Teknikleri.....	26
3.4.1 Suluboya	27
.....
ŞEKİL LİSTESİ.....	IV
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	VIII
1.GİRİŞ	1
2.KÜLTÜR NEDİR.....	3
2.1 Kültürü Oluşturan Parçalar (Norm - Değer)	4
2.1.1 Norm	4
2.1.2 Değer.....	4
2.2 Kültürün Kendi İçindeki Farklılıkları.....	5
2.2.1 Popüler Kültür.....	6
2.2.2 Fakirlik Kültürü	6
2.2.3 İdeal Kültür	6
2.2.4 Gerçek Kültür	6

2.2.5 Alt Kültür (subcultures).....	7
2.2.6 Karşıt Kültür	7
2.3 Kültüre Tarihsel Bakış.....	7
2.4 Kültürün Değişik Alanlardaki Kullanımı	8
2.5 Kültürün Genel / Temel Nitelikleri	10
2.5.1 Toplumsallık	10
2.5.2 Tarihsellik	11
2.5.3 Kalıtsallık.....	11
2.5.4 İşlevsellik	11
2.5.5 Birlik içinde çokluk	11
2.5.6 Devingenlik ve değişkenlik	12
2.6 Kültürün Öğeleri.....	12
2.6.1 Bireysel kültür.....	13
2.6.2 Yöresel (bölgesel) kültür	13
2.6.3 Ulusal kültür	13
2.6.4 Evrensel kültür	13
3. BÖLÜM.....	15
3. İLLÜSTRASYON NEDİR	15
3.1. TANIMI.....	15
3.2. İşlevi	18
3.2.1 Süsleyici Resimler	19
3.2.2 Metni Tamamlayıcı Resimler	19
3.2.3 Metni Tamamlayıcı ve Yorumlayıcı Resimler	20
3.3. İllüstrasyonun Tarihi Ve Gelişimi	20
3.4. İllüstrasyon Teknikleri.....	26
3.4.1 Suluboya	27
3.4.1.1 Suluboya Kağıtları	29
3.4.1.2 Suluboyada Kullanılan diğer araç ve gereçler	30
3.4.1.3 Suluboya tenkiniğinde boyama yöntemleri.....	30
3.4.2 Lavi tekniği	31
3.4.3 Guaj Boya Tekniği.....	31
3.4.4 Pastel Boya Tekniği	32

3.4.5 Kolaj Tekniği	33
3.5 Bilgisayarda İllüstrasyon	34
3.5.1 Bilgisayar İllüstrasyonunun Kullanım Alanları	35
3.5.2 Bilgisayar İllüstrasyonlarında Kullanılan Yazılımlar ve Örnekler	35
3.6 Çocuk Kitapları İllüstrasyonları Nasıl Olmalıdır	37
3.7 Okul Öncesi Dönem Masal Kitaplarındaki İllüstrasyon	41
3. 8 Çocuk Ve Kitap İlişkisi	43
3.8.1 Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitapları Ve Çocuğun Gelişimine Katkısı..	45
3.8.2 Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarının Dil ve Zihinsel Gelişime Katkısı	47
3.8.3 Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarının Duygusal Gelişime Katkısı	48
3.8.4 Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarının Sosyal Gelişime Katkısı	49
3.9. 0-6 Yaş Çocuğun Kitaplara Olan İlgisi	50
4.BÖLÜM.....	52
4.1 ÇOCUK KİTAPLARI İLLÜSTRASYONLARININ DÜNYADA GELİŞİMİ	52
4.1.1 Çocuk Kitapları İllüstrasyonlarının Batı'da Gelişimi.....	56
4.1.2 Çocuk Kitapları İllüstrasyonlarının Doğu'da Gelişimi	67
4.1.3 Çocuk Kitapları İllüstrasyonlarının Türkiye'de Gelişimi.....	77
5.SONUÇ.....	90
KAYNAKÇA.....	94
ÖZGEÇMİŞ	99

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3. 1: Lascaux Mağarası duvar resmi.....	21
Şekil 3.2: Altamira Mağarası duvar resmi.....	21
Şekil 3.3: Mısır Ölüler Kitabı.....	22
Şekil 3.4: Vatikan Virgili	22
Şekil 3. 5: The Chinese Diamond Sutra.....	23
Şekil 3. 6: Albrecht Dürer, Gergedan (The Rhinoceros)	24
Şekil 3.7: Henri de Toulouse Lautrec, Afiş İllüstrasyonu	25
Şekil 3.8: Charles Rennie Mackintosh, Afiş İllüstrasyonu	26
Şekil 3.9 : Alsancakta Faytoncular , Turan ENGİNOĞLU.....	28
Şekil 3.10: Atanur Doğan; Kumarbazlar	29
Şekil 3.11: Aykut Sevinç'e ait Photoshop kullanılarak yapılmış bir illüstrasyon	36
Şekil 3.12: Aykut Sevinç'e ait Photoshop kullanılarak yapılmış bir illüstrasyon.....	37
Şekil 4.1: Mavi Peri Masalları, illüstrasyon çalışması	57
Şekil 4.2: Leo Lionni,Alexander and the Wind-Up Mouse,kitap kapağı	59
Şekil 4.3: Caillou Hikaye Kitapları.....	60
Şekil 4.4: Caillou Hikaye Kitapları.....	60
Şekil 4.5: Martine la leçon de dessin, Casterman	61
Şekil 4.6: Martine la leçon de dessin, Casterman	61
Şekil 4.7: Martine la leçon de dessin, Casterman	62
Şekil 4.8: Martine la leçon de dessin, Casterman	62
Şekil 4.9: Babar	63

Şekil 4.10: Babar	63
Şekil 4.11: Babar	64
Şekil 4.12: Tintin	65
Şekil 4.13: Tintin	65
Şekil 4.14: Titeuf	66
Şekil 4.15: Titeuf	66
Şekil 4.16: Nony Hogrogian,Armenian Folktale kapak illüstrasyonu	67
Şekil 4.17: Binbir Gece Masalları	68
Şekil 4.18: Binbir Gece Masalları	69
Şekil 4.19: Binbir Gece Masalları	70
Şekil 4.20: Alaaddin'in Sihirli Lambası.....	71
Şekil 4.21: Ali Baba ve Kırk Haramiler	72
Şekil 4.22: Chou Giga, çocuk kitabı illüstrasyonu	73
Şekil 4.23: Tezuka	74
Şekil 4.24: Heidi	75
Şekil 4.25: Dash-kappei.....	76
Şekil 4.26: Minyatür, saray düğünlerinden örnek	77
Şekil 4.27: Matrakçı Nasuh minyatür örneği.....	78
Şekil 4.28: Dede Korkut Hikaye kitapları	79
Şekil 4.29: Nasrettin Hoca Hikaye Kitapları	80
Şekil 4.30: Keloğlan Hikayeleri Kitap Kapağı	81
Şekil 4.31: 1930'lu yıllarına ait örnek "Yavrutürk Haftalık Çocuk Gazetesi"	82
Şekil 4.32: 1930'lu yıllarına ait örnek "Yavrutürk Haftalık Çocuk Gazetesi"	82
Şekil 4.33: 1870 yıllarına ait çocuk kitap kapağı	83

Şekil 4.34: 1870 yıllarına ait çocuk kitap kapağı	84
Şekil 4.35: 1870 yıllarına ait çocuk kitap kapağı	84
Şekil 4.36: Gülliver'in Seyahatleri	85
Şekil 4.37: Pepee Hikaye Kitapları	87
Şekil 4.38: Pepee Hikaye Kitapları.....	88

GENEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Hasan AYDIN

Ana Bilim Dalı: Grafik

Programı: Grafik Tasarım

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Nuri SEZER

Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans – Haziran 2012

ÖZET ÇOCUK KİTAPLARINDA KÜLTÜRÜN İLLÜSTRASYONA ETKİLERİ

Bu çalışma çocuk kitapları illüstrasyonları hakkında genel bilgilerin neler olmaları gerektiği, işlevleri, türleri, teknikleri, çocuğun kitapla olan ilişkisini araştırmanın genelinde bahsedilen çocuk kitabı illüstrasyonlarının taşıması gereken özellikleri barındıran ve kültürün illüstrasyona olan etkilerinin örneği kapsamındadır.

Çocuk konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı öğrenir. Nitekim çocuk gelişiminde görme ile öğrenme arasında çok yakın bir bağ kurulur. Henüz okumayı bilmeyen çocuk için kitapta ilgi çekici ilk şey kapak ve illüstrasyondur. Çocuk kitaplarına yaklaşımdaki farkları birçok boyutta inceleyebilirsiniz. Örneğin, konuların seçimi, gerçekçilik payı, kültürel değerlere verilen önem ve buna bağlı olarak resimli çocuk kitaplarının rolünün ne olması gerektiği, çocuk yetiştirmekten ne anladığımız gibi konulara değinmektedir.

İkinci bölümde, kültürün tanımı, kökeni, gelişimi, aşamaları, geçmişten günümüze tarihsel süreci anlatılmıştır. Üçüncü bölümde, illüstrasyonun tanımı, kökeni, gelişimi, aşamaları, dünyada ve Türklerde geçmişten günümüze tarihsel süreci ve çocukların kitapla olan ilişkisi anlatılmıştır. Dördüncü bölümde, Kültürün Doğu illüstrasyona, Batı illüstrasyona ve Türklerde illüstrasyona olan etkileri anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, illüstrasyon, kültürün illüstrasyona olan etkileri

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname: Hasan AYDIN

Field: Graphic

Program: Graphic Design

Supervisor: Assistant Professor: Nuri SEZER

Degree Awarded and Date: Master – June 2012

ABSTRACT

THE EFFECTS OF CULTURE ON ILLUSTRATION IN CHILDREN'S BOOKS

This study stands as an example for the effects of culture on illustration beside giving general information about illustration in children's books, what characteristics that it should have in terms of its functions, kinds and techniques and it also focuses on the relation of children with the book.

The children learn visually before they learn how to speak. There is a close relationship between visual perception and learning. The first thing that takes the attention of a kid who doesn't know how to read is the cover of the book and the illustration in it. There are various approaches to children books in terms of the subject selection, degree of reality, the importance given to cultural values, what kind of a role that illustrated children books should play and what we know about raising a child.

In the second part, the definition of culture, its origin, development and historical process is analysed. The third part is based on the definition of illustration, its origin, development and historical process in Turkey and the world and children's relation with book. The fourth and the final part focuses on the effects of culture on illustration in the Eastern, Western Civilisations and Turks.

Keywords: *Culture, illustration, the effects of culture on illustration.*

1.GİRİŞ

Bir ülkenin kültür seviyesini belirten en önemli yapıtlardan biri de çocuk kitaplarıdır. Kitap çocuğu eğitmekle kalmayıp onun yaşamını da yönlendirir. Bu açıdan çocuk kitaplarında illüstrasyonun görevi, metnin belirgin kıldığı olayları ortaya çıkarmak ve bununla birlikte görsel anlatım dili kurarak metni daha da zengin bir hale getirmektir. Bu nedenle çocuk kitaplarındaki illüstrasyonların, çocuğun eğitiminde ve gelişimde önemli bir rolü büyüktür. insanoğlunun eğitimi ve kültürel gelişme sürecinde kitabın rolü ve önemi yadsınamayacak ölçüde büyüktür. Kitabın varlığı; tarihi boyunca, yazınsal kültürün oluşması, sözlü tarih anlayışından yazılı tarih anlayışına geçilmesi, toplumsal bilincin ve gelişmenin oluşmasında etkili olduğu kadar, bireysel gelişimde ve çocuk eğitiminde de etkili olmaktadır. İnsan-kitap ilişkisi, eğitim sürecinin, bireylerin gelişim süreci ve kültürel alışkanlıklarının önemli noktalarından birini oluşturmaktadır.

Çağdaş bir eğitim anlayışı ile yetiştireceğimiz çocuklarımızın, her şeyi olduğu gibi kabullenmeyen, onları mutlak doğrular olarak görmeyen, eleştiren, yorumlayan gerektiğinde tavır koymasını bilen bir şekilde yetişmesi gerekliliği vardır. Bu tür davranışların oluşumu ise çocukların okuma öncesi çağından itibaren bilinçli bir şekilde ve özenle seçilmiş kitaplar ve çocuk psikolojisine uygun illüstrasyonlarla donatılmış kitaplarla sağlanır.

Çağdaş çocuk iyiyi-kötüyü, güzeli çirkini çok iyi biliyor ve önemsenmek istiyor. Çocuk kitaplarına gereken önemi veren ülkelerde çocuk kitaplarını resimleme sanatı başlı başına bir sanat koludur. Artık bizde de öyle olmalı. Kitap okuyan çocukların aynı zamanda görsel olarak da eğitilmesini amaçlayan yayınevleri çocuk kitaplarının resimlenmesine gereken özeni gösterdiği gibi bu konuda çalışan tüm yayınevleri de bu özeni göstermek zorundadır.

Çocuk, yaşadığı çağı, içinde bulunduğu toplumu ve o toplumda nasıl bir yere sahip olacağını, eğitim ile öğrenecektir. Kendi kişiliğini geliştirmede, edindiği ilk birikimlerden ömür boyu yararlanacaktır. Bu noktada Çocuk Edebiyatı ve bu edebiyatın içindeki illüstrasyonlar ayrı bir önem arz etmektedir. Algı ve görsellik açısından son derece pratik, tesirli ve kalıcı olan edebiyat ürünleri, günlük uğraşlar arasında, oyalayıcı, eğlendirici ve öğretici özellikleri bir arada bulundurur. Çocuğa yaşama

sevinci verir. Onların hayatı ve yakın, uzak çevrelerini tanımalarına zemin teşkil eder. Çocuğa kendi kendini denetleme ve kendi iç dünyasının dışa yansımalarını kontrol altına alma ve dersler çıkarma yeteneği kazandırır. Diğer davranışlarını da etkiler. Üretkenliğine ve etkinliklerde bulunmasına alt yapı hazırlar. En önemlisi de dil gelişiminde önemli mesafeler aldırır.

2.KÜLTÜR NEDİR

Kültür, doğanın anti-tezi olan insanın doğa ile yaptığı bir sentezdir. Buna göre kültür, insanla doğa arasındaki ilişkiden doğan, hayat karşısındaki toplumsal tavidir. İnsan hangi coğrafyada yaşıyorsa o coğrafyanın sunduğu olanakları kullanır. Bu olanaklar onun bilgisini ve yaşam biçimini belirler. Ekvatordan kutuplara, deniz kıyılarından karaların içlerine, ormanlardan çöllere kadar coğrafya ve onun sunduğu olanaklar çeşitlilik gösterir. Böylece çok değişik kültürler ortaya çıkmıştır. Bu kültürler içinde beslenme alışkanlıklarından aile yapılarına, inançlardan ve dinsel törenlerden mülkiyet gibi, insanla eşya arasındaki ilişkilere kadar çeşitli kültür elemanları vardır. Bu elemanlar genellikle kendi içlerinde yüzeysel bir tutarlılık gösterirler; çünkü hepsi de insan eseridirler ve insanın özelliklerini taşırlar.

İnsanın aslî (elementer) özelliği, iç dünyasındaki duygularıdır: Sevgi-nefret, korku-güven, umut-endişe, heyecan-huzur gibi duygular atomiktir ve daha elementer unsurlara bölünemezler. Aslında, çoğul görünen bu unsurlar aynı insanî özelliğin atalardan kalıtımla alınan ve evrimden geçen duygu denen tek bir özelliğindir. Duygu, iç dünyaya ait olduğu için kültürel değildir. Duygunun kendi içindeki zıtlıklarının yol açtığı karmaşa kendi anti-tezini yaratır ki; bu da "mantıktır. Mantık da, iç dünyamızda ortaya çıkan bir özellik olduğu için kültürel değildir. Mantık düşüncenin yalnızca biçimidir ve bu bakımdan insanî duygular gibi evrenseldir. Ancak, coğrafya çeşitlilik gösterdiği için kültür de çeşitlilik gösterir. Çünkü insan düşünürken mantığın boş kalıplarını kültür elemanlarıyla doldurur. Böylece farklı kültür değerlerini ve özlemleri taşıyan, yani farklı önermeleri ön plana çıkaran farklı mantıklar ortaya çıkar: Doğulu mantığı-Batılı mantığı, İslam mantığı-Hıristiyan mantığı, liberal mantık-sosyalist mantık vb. Böylece, kültür yerel olsa da, bileşimindeki evrensel unsur nedeniyle, ortak ya da evrensel bir değer taşır. Bu da evrensel geçerliliği olan kültür teorileri kurmamıza olanak verir. (GÖKBERK Macit 2002, s.425-429)

Öte yandan, her bir kültür, evrensel unsurlar sayesinde başka kültürlerle ilişki kurabilir. Böylece, kültür elemanları bir kültürden diğerine geçerek yeni sentezlere olanak yaratır. Bu sentezler, yeni yaşam biçimleri yarattığı için bazı elemanlar artık işe yaramaz olur ve terk edilir. Ancak, her kültürün kendi içinde de iki kişilik arkadaş gruplarına kadar inen alt kültür katmanları vardır. Bir alt katmanın terk ettiği

bir elemanı diğer bir katman korumak ister. Byolece, toplumun kendi içinde çelişki-ler ortaya çıkar. Bu çelişkiler yeni sentezlere yol açar ve evrim devam eder. Bu alt kltdrden toplumun geleceğini temsil eden ve toplumun gelecekte de var olmasını sağlayacak alanlara ideolojik anlamda "ilerici" denir. Sosyo-ekonomik sınıflar da birer kltdr katmanıdırlar. Onların da bazıları toplumun geleceğini temsil ederken, bazıları geçmişi ya da yabancı toplumların çıkarlarını temsil ederler. Bu alt-kltdrlere de "gerici" denir. Bu bakımdan başka kltdrlerle yapılan her eleman alış-verişi bir ilerleme olamayabilir. Bazen bu değişim, toplumu var eden özdeğerlerle btdnleş-meyen, toplumun geleceğinde yeri olmayacak olan, ya da toplumu başka toplumlara teslim ederek onu yok edecek olan sosyo-ekonomik ve sosyo-politik sınıfların bencil çıkarlarını besleyebilir. Bu kltdr katmanındaki evrensel bir değer üretmeden evrensellik iddiası taslamaktadırlar. Oysa, evrenselliğe eli boş gidilmez. Evrensel olmak, kendi kltdr değerlerini yeniden işleyerek başka kltdrlerin benimseyeceği bir sentezi gerektirir. Adnan Saygun'un Yunus Emre Oratoryosu gibi.

2.1 Kltdr Oluşturan Parçalar (Norm - Değer)

2.1.1 Norm

Kltdrn belirlediği yerleşik davranış kurallarıdır. Toplumsal düzeni sağla-yan bireylere yol gösteren doğru ve yanlışı olumlu ve olumsuz belirleyen kurallar, standartlar ve ortak fikirlere NORM denir. Yaptırım olana kurallar sistemidir. Ödül ve ceza ile güvence altına alınır. Resmi ve Gayri resmi olabilir. Bireyin toplumsallaşma sürecinde öğrenilir (Bilet alırken kuyrukta bekleme) Toplumdan topluma farklılık gösterir. Toplum içinde de zaman içinde değişir.

2.1.2 Değer

Bir toplumun kltdrn öğrenmek demek o kltdrn değerlerini bilmektir. İnsanların iyiyi, doğruyu, güzeli ve çirkini tanımlamak için koymuş oldukları standartlardır.

Norm ve Değerler Arasındaki Temel Farklılık Değerlerin soyut ve genel kavramlardan meydana gelmesi, Normların ise belirgin ve yol gösterici oluşlarıdır.

Değerler bizlere kültür yoluyla aşulamakta olduğu için onları saptamak ve tanımlamak normlar kadar kolay değildir. Sosyolog Robin Williams ABD'de 15 Temel Değerin Varlığını Saptamıştır.

1. Başarı ve Yükselme
2. Bireysellik
3. Çalışma ve Aktif Olma
4. Pratiklik ve Yeterlilik
5. Bilim ve Teknoloji
6. İyi bir hayat biçimi
7. Humanistlik
8. Özgürlük Değerler zamanla değişebilir yerine yenileri gelebilir, eskiyen değerler atılabilir.

Her Toplumun kendine özgü değerleri vardır. Günümüzde Eklenen Değerler

- a. Boş Zaman Etkinlikleri
- b. Çevreye Saygılı Olma
- c. Vücut Sağlığı ve Sağlıklı Yaşam
- d. Kendi Kendine Yardımcı Olma ve Kendini Gerçekleştirme

9. Demokrasi
10. Eşitlik
11. Eğitim
12. Dine Bağlılık
13. Romantizm
14. Tek Eşle Evlilik
15. Grup üstünlüğü ve Grup Başarısı

2.2 Kültürün Kendi İçindeki Farklılıkları

Kültür, bir birleşmedir, her parçası birbirleriyle anlamlı bütünler oluşturur ve birbirini tamamlarlar. Geleneksel endüstrileşmemiş toplumda kültür farklılıkları az Modern gelişmiş toplumda kültür farklılıkları çoktur.

2.2.1 Popüler Kùltür

Yaşadığımız günlük hayal hobilerimizi, TV. kitapları, sergileri kapsar. Bizi geçmişe bağlayan bir araçtır (Zeki Müren)

2.2.2 Fakirlik Kùltürü

Antropolog Oscar Lewis öne sürmüştür. Fakirlerde başarılı olmak için gerekli istek, arzu ve disiplinin olmadığını ileri sürmektedir. Fakirlerin davranışlarının toplum tarafından sapkın olarak nitelendirildiğini savunmaktadır. Hyman Radman: Bunu red ederek aşağı statüdeki insanların toplumun temel başarı değerlerini red etmeden alternatif bir değer düzeni geliştirdiklerini öne sürmektedir. İdeal- Gerçek Kùltürler

2.2.3 İdeal Kùltür

Toplumunu bir arada tutan norm ve değerlerin sadece kurallarda geçerli olmasıdır.

2.2.4 Gerçek Kùltür

Günlük yaşamdaki uygulama veya bulunuş biçimidir. (Vergi kaçırma, Kopya çekme) Toplumda yaşayan insanlar ideal ve gerçek kùltür ayrılığı üzerinde çok büyük bir önemle durmazlar. Bu tür zıtlıklar genelde gözardı edilerek görülmemeye çalışılır (Kendini bu dizme adanmış bir rahip hayatımda kimseyi incitmeme, öldürmeme amacını güder ancak yaşaması için balık tutmalıdır ama balık tutmak da bir anlamda bir canlıyı öldürmektir.) Demokratik hak ve özgürlükler üzerinde duran toplumda bireylerin seçme ve seçilme özgürlükleri Yoksa burada ideal ve gerçek kùltür farklılığını görebiliriz. Yüksek - Yaygın Kùltürler: Toplum içinde özel bir yaşam biçimi, zevkleri alışkanlıkları olan küçük bir grubun sahip olduğu kùltürdür.

2.2.5 Alt Kültür (subcultures)

Toplumun temel kültürel değerlerini paylaşan ancak bunun dışında kendini diğer gruplardan ayıran değer, norm ve yaşam biçimi olan gruplardır. Alt kültür üyelerinin diğer alt kültürlerle Etnosentrik Tutumları vardır. Yani kendi alt kültürünü üstün görüp diğerlerini aşağılarlar. Yaşlılar içinde yaşadığı baskın kültüre artık Etnosentrik duygularla Bağlanmışlardır. Bir grubun değer ve normları üyesi oldukları toplumun değer ve normlarını yansıtıyorsa buna Alt Kültür denir. Gruplar arasında ki farklılıklar büyüdükçe, sosyal çatışmaların derecesi de artar.

2.2.6 Karşıt Kültür

Bir alt kültür olup, norm ve yaşam biçimleri açısından içinde yaşanılan kültüre ters düşen tutum ve davranışları içerir. Toplumun sahip olduğu, gurur duyduğu norm ve değerleri red ederek, karşıt tutum ve davranışlara sahiptirler. Gençler arasında yaygındır. Grubun değer ve normları toplumun genel kültürüne ters düşecek nitelikte ise buna Karşıt Kültür denir.

2.3 Kültüre Tarihsel Bakış

Sosyal bilimciler 166 farklı tanımı olan kültür kavramı hakkında; “bir kavramın bu kadar çok tanımı varsa onun tanımlanamayacağını kabul etmek gerekir” diyebiliyorlar. Bu bağlamda da, kültür sözcüğünün oldukça zengin, uzun ve ilginç bir tarihçesi vardır. Günlük konuşmalarımızda ya da sanat ve bilim çalışmalarında kullandığımız kültür sözcüğü, Latince kökenli olup Türkçe ye Fransızca dan geçmiştir. Latince **cultura**, toprağa bir şeyler ekip ürün almak, üretmek anlamlarında kullanılıyordu. Voltaire Fransız Devrimi öncesinde **culture**'ü insan zekâsının oluşumunu ve gelişmesini belirleyen bir terim olarak kullanınca, sözcük değişik bir anlam kazanmıştır. Fransızca dan Almanca' ya önceleri **cultur** daha sonraları kültür söyleyemeyiz. Çünkü kültür kavramının varlığı için temel etmen, bir insan topluluğu ve onu oluşturan aile ve bireylerin varlığıdır. Kaynaklara baktığımızda öncelikle şunu biçiminde geçen sözcük zamanla bütün Avrupa dillerine yayılmış, İngiliz antropoloğu Tylor, 1871'de ona bilimsel bir içerik kazandırınca da önemi gittikçe artan bir kavrama ve aynı zamanda bir uğraş alanına dönüşmüştür. Voltaire, Culture sözcüğünü, insan zekâsının oluşumu anlamında, Almanlar, uygarlık ve kültürel evrim karşılı-

ğında kullanılmışlardır. Ancak, XIX. Yüzyılın ikinci yarısı ile XX. Yüzyılın ilk çeyreğinde Fransızlar ve İngilizler, uygarlık sözcüğünü kültüre tercih etmişlerdi. Marx kültür kavramının değilse bile, kültürel içeriğin son derece kapsamlı bir tanımını vermiştir: “Kültür ya da uygarlık, insanın bir toplumun üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, gelenek ve göreneklerle her türlü beceri ve alışkanlıklarını içeren karmaşık bir bütündür.” Kültür tarihinde, tarihsel devinimi en iyi yansıttığı kabul edilen şu tanım da yaygındır: “Kültür, bir toplumda geçerli olan ve gelenek halinde devam eden her türlü dil, duygu, inanç, sanat ve yaşayış öğelerinin tümüdür”.

2.4 Kültürün Değişik Alanlardaki Kullanımı

Nereden ve neresinden bakılırsa bakılsın kültür kavramının tümü için ortak olan kimi tanımlamalar vardır ki bunlardan ilki kültürün organik olduğu, bir başka deyişle değişimin ve buna bağlı olarak etkileşim içinde olduğudur. Her canlı varlık gibi yaşlanır, etkinliğini ve hareket becerisini kaybeder ve sonuçta işlevini tamamlayarak yok olur. Buradan hareketle, hiç bir kültür öğesinin hareketsiz ve durağan olduğunu fark ederiz: Bütün kültür öğeleri, kültürel var olanlar (en soyuttan, en somuta dek), insan tarafından var edilmiştir. Yani kültürün temel kaynağı insandır. Kültür örüntüsünü oluşturan her düşünce, her kurum, her nesne insan tarafından yaratılmıştır.

Eğitimcilere göre kültür, eğitim yoluyla kazanılan içeriktir. Eğitim ise, bu muhtevayı kazandıran süreçtir. “*Eğitimsiz kültür, kültürsüz eğitim*” düşünülemez. Sn. Bozkurt GÜVENÇ ise, “*Eğitim yol ise, Kültür, yolcunun hayatı boyunca yaşayarak öğrendiklerinin tümüdür.*” demektedir.

Bir kişi diğerinden daha fazla kitap okumuş ve daha fazla şey biliyor olabilir. Ama daha az okuyan, diğerinden daha kültürlü olabilir. Çünkü, kültürlü olan, bilgiyi yaşamında uygulama başarısı göstermiş olandır. Her bilgi anında kültür olmaz, kültüre dönüşmez. Bilgili olmak başka, kültür başka şeydir.

Günlük dilde kültür, eğitim-öğretim süreci, bu sürecin kazandırdığı, genel ve mesleki kültür, İslam Kültürü, spor kültürü vb. Anlamında kullanılır. Bilim ve felsefede kültür, insanların ve toplumların yapıp, öğrenerek kazandığı her şey (tutum, davranış ve değerler), kısaca uygarlık (medeniyet) anlamında kullanılmaktadır. Kül-

tür, genel bir biçimde ve uygarlıkla eşanlı olarak,”insan türünün hayatını, yaşam tarzını tüm diğer yaşam tarzlarından ayıran unsurlar bütünü” diye ve daha özel olarak da,” bir uygarlığı meydana getiren değerler toplamı” şeklinde tanımlanabilir.

Bir diğer ifade ile kültür, bir toplumun; gelenek, görenek, sanat, düşünce yapısı, tarihsel birikim ve sosyal kurumlar gibi varlıklarının tümünü kapsayan ve bireyleri arasında duyuş ve düşünüş birliğini sağlayan, şekillenmiş, kolektif maddi ve manevi değerleridir. Her kültür ilkin öz gücüyle, özünde barındırdığı gizli güçle gelişir ve süreklileşir. Bununla birlikte, tek bir kültür özünü tümüyle öbür kültürden soyutlayarak gelişemez. Bu nedenle her kültür, gelişmesini sürdürebilmek için, öbür kültürlerin kazanımlarından yararlanmak ister. *Kültürle ilgili olarak karşımıza çıkan bazı kavramlar* olan; kültürleme, kültürlenme ve kültürleşme süreçleri ile kültür aktarımı, kültür yitimi, kültür şoku ve hakim kültür kavramlarından kısaca bahsetmek istiyorum

Kültürleme: toplumların kendisini oluşturan bireylere belli bir kültürü aktarma, kazandırma, toplumun istediği insanı eğitip yaratma ve onu denetim altında tutarak, kültürel birlik ve beraberliği sağlama, bu yolla da toplumsal barış ve huzuru sağlama sürecidir. Kültürleme süreci bireye, hayatı boyunca kolay kolay değiştiremeyeceği bir kişilik yapısı kazandırır. Kültürleme, toplumsallaştırma (sosyalizasyon) ve eğitim süreci olarak da tanımlanabilir. Kültürlenme; okul öncesinde, ailede başlayıp okul dönemi sonunda da etkinleşen kültürlenme, değişik aile, eğitim, okul, meslek, bölge (alt kültür) çevrelerinden kalkıp belli yer ve zamanlarda bir araya gelen, birbirini etkileyen, akran grupları arasındaki kültür etkileşimidir. “Kültürleme”; var olanı iletirken, “kültürlenme”, yepyeni kültür kalıpları oluşturur, kültürel değişim sürecinin ana kaynağıdır. Kültürleşme sürecinde, iki ya da daha çok kültür, karşılıklı etkileşim sonucu değişime uğrar, yeni sentezler, dinamik bileşkeler yaratırlar. Çağımızda sözü edilen “globalleşme” (küreselleşme) budur. Birey ve gruplar olarak, kültürleşmeyi tamamen önlemek mümkün değildir. Aynı bağlamda ve yaklaşık olarak aynı anlam içinde, bir toplumsal gruba ait olan bilginin, yerleşik söylemlerle semboller, düzeninin diğer kuşaklara iletilmesi süreci ise kültür aktarımı diye tanımlanır. Yine, özellikle kültürlenme söz konusu olduğunda, bir kültürel grubun üyelerinin başka bir kültürle temas içine girdikleri zaman kendi kültürlerini ya da geleneksel kültür değerlerini tümünden ya da bir bölümüyle yitirmelerine kültürsüzleşme veya kültür yitimi denir. Aynı şekilde, bir İnsanın kendi kültürüne yabancı bir kültür,

tümden farklı bir değerler ve normlar sistemi içine girdiği zaman, yaşadığı yolunu kaybetmişlik, şaşkınlık veya yönsüzlük duygusuna kültür şoku adı verilmektedir. Öte yandan, modern toplumlarda, farklı, hatta çoğunluk rekabet halindeki kültürler ve alt kültürlerin varlığı dikkate alındığında, kendi kültür değerlerini, davranış veya yaşam tarzını ve dilini, sahip olduğu siyasi ve iktisadi güç sayesinde, diğer kültürlerle empoze edebilen kültür, hakim kültür olarak tanımlanır. Bir kültür, ne denli gelişkin ve ne denli yaygın olursa olsun, bir başka kültürden üstün sayılmaz. Hangi amaçla olursa olsun, kültürler arasında gelişmişlik- gelişmemişlik ya da ilerilik-gerilik değerlendirilmesi yapılmaz; kültürler, üstlük altlık ilişkisine sokulamaz. Kültür hakkındaki bilimsel tartışmada üzerinde görüş birliğine varılan konulardan biri de, kültürel gelişmişlik ya da gelişmemişlik savının görece oluşudur. Her bütün kültür, içerisinde bulunan parça ya da alt kültürlerden oluşur; bunlar arasında gerçekleşen sürekli etkileşimle ve güncel koşullara göre biçimlenir. Kültür kavramında bir sentez çabası içine girdiğimizde; antropolog'lar kültürü 4 temel kavram üzerinde yoğunlaştırarak açıklamaktadırlar. Bunlar:

1. Kültür, bir toplumun, yada bütün toplumların uygarlık birikimidir,
2. Kültür, belli bir toplumun kendisidir,
3. Kültür, bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir,
4. Kültür, bir insan ve toplum kuramıdır.

Sonuç olarak da kültür kavramı, toplumun yüzlerce, binlerce yıldan beri oluşturduğu ortak amaçların, beklentilerin, değerlerin, inançların, duygu ve düşüncelerin, özetle ortak davranış kalıplarının depolandığı, saklandığı soyut bir kavram olup, toplumsal bellek olarak da kabul edilebilir.

2.5 Kültürün Genel / Temel Nitelikleri

Kültürün oluşmasındaki temel nitelikleri aşağıdaki faktörler ışığında değerlendirdiğimizde:

2.5.1 Toplumsallık

Kültürün, toplumların bulunduğu yer ya da dönemlerde oluşması, yaşamasıdır. Toplumun dışında, ondan bağımsız bir kültürden söz edilemez.

2.5.2 Tarihsellik

Kültür denen karmaşık bütün ve onu oluşturan öğeler (dil, yazı, din, bilim, giyim-kuşam, sanat, yerleşme vb.) hangi toplum olursa olsun bir anda, kısa bir zaman dilimi içinde meydana çıkmış değildir.

2.5.3 Kalıtsallık

Kültürün ya da onun kapsamına giren öğelerin, etkinliklerin doğum yoluyla geçen birer kalıt değil de, öğrenilmesi gereken birer kalıt olduğunun en büyük kanıtı, doğumdan hemen sonra ailesinden ve onların yaşadığı toplumdan alınıp başka bir kültürün yaşadığı yere götürülen ve orada büyütülen bir çocuğun içinde yaşadığı toplumda geçerli olan dili, dini, sanatı ve yaşam biçimini kolayca öğrenip benimsemesidir. Bununla birlikte, nesillerden nesillere aktarılan farklı kültürleri kolaylıkla özümleme yeteneğinin söz konusu olduğu da göz ardı edilmemelidir.

2.5.4 İşlevsellik

Kültürün bir başka özelliği de toplum yaşamında bir yerinin, görevinin bulunması yani işlevselliğidir. Kültürü yaratan etkenin tek başına insan olduğu sanılıyordu. İnsan "neden", kültür ise "sonuç " sayılıyordu. Kültür araştırmalarının gelişmesi bu görüşün yanlış olduğunu göstermektedir. Artık günümüzde insanın davranışlarını, geniş ölçüde toplumdaki kültürel birikimin belirlediği kabul edilmektedir.

2.5.5 Birlik içinde çokluk

Ulusal kültürü oluşturan basamak ve dilimlere (kırsal ve kentsel çevre, toplumsal sınıflar, dinlere, mesleklere, parasal olanaklara, düşün ve sanat akımlarına göre süreklilik gösteren bir takım özel kültürler) bakış açılarına göre kimi kez alt kültürler, sınıf kültürleri ya da bölgesel, yöresel kültürler denilmektedir. Bu alt ya da yerel kültürler, öteki yöresel kültürlerle uyum içinde olurlarsa ulusal kültür denen bütün sağlanmış olur. Önemli olan bu ayrılıkların bütün ile temelde bir aykırılık, çelişki göstermemesidir.

2.5.6 Devingenlik ve değişkenlik

Birey, kendisine bir kalıt olarak aktarılan kültürü yeniden öğrenir, yaşar ve yaşatırken farkında olmadan onda küçük de olsa bazı değişiklikler yapmakta ve kendisinden sonraki kuşaklara bu değişik biçimiyle aktarmaktadır. Kültürün devingenliği bireyin yaşamı süresince etkisini duyabileceği bir olgu olduğu halde, değişkenlik genelde çok yavaş olduğu için dikkatlerden kaçmakta, bu nedenle de yok sayılmaktadır. Tarihsel süreç incelendiğinde de dil, din ve gelenekler gibi ana kültür öğelerinin de değiştii görülmektedir.

2.6 Kültürün Öğeleri

Kültür, belirli bir kökten gelmiş bir toplumun "ana mayası" anlamındadır. Bir toplumun ana mayasını, yani kültürünü; o toplumun dil, yazı, tarih, din, töre, edebiyat ve sanat birliğinin toplamı belirler. Bir toplumun benliğini oluşturan bu ortak değerler, o toplumun diğer toplumların kimliklerinden nasıl ve nerede ayrıldığını belgeler. Bir toplumun üyesi olan her kişinin yapısında ve benliğinde, o toplumun mayasından bir parça bulunur. Fransız ve Alman kültürleri arasındaki ayrılıklar, bira mayası ile şarap mayası arasındaki ayrılıklardan daha da derindir. Bunun gibi, Türklerin "ana mayası" da diğer toplumların mayalarından ayrıdır. Bununla birlikte, yoğurt ve peynir mayalarının bir kökenden gelmiş olduğu da unutulmamalıdır. Ancak, bir maya yalnız başına bırakıldığında, "kendi kendini yer." Bu bir dil süreci değildir. Maya içine katıldığı diğer maddeleri etkiler: Yoğurt mayası, sütü yoğurda çevirir. Şarap mayası, üzüm suyunu şarap yapar. Eğer maya, içinde gelişeceği, çoğalacağı ana maddeyi bulamaz ise, kendi kendini yemeye başlar. Sonucunda da ölür. Üzüm suyuna yoğurt mayası katılırsa, sonuç ne şaraptır, ne de yoğurt. Ne içilebilir, ne de yenilebilir. Mayanın canlı tutulabilmesi için, sürekli olarak kullanılması gerekir. Yeni mayalanmış yoğurdun bir parçası ayrılıp maya olarak saklanır. Böylelikle maya da kendini yenilemiş olur. Bir toplumun kültürü de bundan farksızdır. Kullanılmayan kültür ölür. Kültürü, taşıyıcısına göre, egemenlik alanına göre, çıkış, yaratılış kaynaklarına göre, görünüşüne, biçimine, bir başka anlatımla, kültürü kanıtlayan araca göre, iş görüşüne göre değişik kullanım alanlarına göre tanımlanabilir. Bu görelilikleri daha çoğaltmak, dahası değişkenleri kendi içinde bile sınıflamak olasıdır. Bu

değişkenlerden, taşıyıcısına ve egemenlik alanına dayanarak, dört çeşit kültür kavramını oluşturulabilir:

2.6.1 Bireysel kültür

Esasında bireysel kültür, bir yakıştırma sıfattır. Yani bir bireye, içinde bulunduğu toplumun üyelerince, karşılaştırma yöntemiyle yakıştıran bir kimliktir, o bireyin içinde bulunduğu, yaşamını sürdürdüğü toplumun niteliğiyle birlikte bir anlam taşır.

2.6.2 Yöresel (bölgesel) kültür

Ulusal kültürün tabanını oluşturur.

2.6.3 Ulusal kültür

Bir toplumda yemek, giyinmek, barınmak, eğlenmek gibi gereksinmelerin elde edilmesinde kullanılan bilgi, inanç, teknik, davranış duyuş ve ifade biçimlerini içeren ve toplumun yapısını oluşturan kültüre, ulusal kültür denilmektedir.

2.6.4 Evrensel kültür

Bilim, teknik, felsefe, ve din gibi kültür öğelerini içeren ve bir topluma özgü olmayan, genel geçerlikli kültüre evrensel kültür denir. "Evrensel kültür" bir çağa ve bir tarihsel döneme dünya ölçüsünde hâkim olan, diğer kültürlerle baskın çıkan herhangi bir "çoğul kültür"dür. Örneğin bugün için bu anlamda "evrensel" olan kültür, Batı kültürüdür. Fakat bu, Batı kültürünün hâlen yaşayan diğer kültürlerden "üstün" ve "iyi" olduğu anlamına gelmez; sadece var olan diğer kültürlerle baskın çıktığı ve dünya ölçüsünde yaygınlaştığı anlamına gelir. Her kültürün mâhiyeti gereği tarihsel olması, o kültürün belli bir zaman kesiti içinde varlığını sürdürdüğü, yani yerini her an bir başka kültüre (o başka kültüre kendinden pek çok şeyleri taşımış olsa da) terk edebileceği anlamına gelir. "Evrensel kültür" teriminin kendisi, Aydınlanmacı Batı

kültürünün bir kültürel mirası olarak terminolojiye girmiştir. Bu yüzden, bu kültüre özgü ideal ve ölçütlerle sınırlı bir anlam içeriğine sahip olmak gibi bir tek yanlılığı ve manüilatif bir işlevi vardır. Yine bu yüzden, "evrensel kültür'ü, tarihsel perspektif altında bakıldığında, herhangi bir "baskın ve hâkim kültür" olarak anlamak uygun olur. Her hangi bir halk topluluğunu, millet yapan kültür değerleridir. Kültür; tarihi süreç içerisinde oluşur, milletler yaşadıkça o da yaşar. Dededen, atadan gelen kültürel değerler, yaşayan insanların duygu, düşünce ve yaşantılarıyla şekillenir zaman içerisinde gelişerek bazen de değişerek devam eder. Kültür değerleri hiçbir zaman statik kalmazlar devamlı değişim halindedirler. Bu değişim çok hızlı olmaz, yıllar bazen de yüzyıllar süreci içinde olur.

3. BÖLÜM

3. İLLÜSTRASYON NEDİR

3.1.TANIMI

Başlık, slogan ya da metin gibi sözel unsurları görsel olarak betimleyen ya da yorumlayan bütün unsurlara genel olarak “illüstrasyon” adı verilir (Becer, 1999, s.210).

İllüstrasyonun sözcük anlamı “resimleme” dir. Bir konunun, bir metnin açıklanması, yorumlanması amacıyla yapılır (Sürmeli, 2004, s.24).

İllüstrasyon, verilmek istenen mesajı en kısa yolla anlatan görsel bir iletişim yöntemidir. Dolayısıyla çocuğun algılamasını pekiştirmek için kitaplarda illüstrasyona ihtiyaç vardır. Kimi zaman, yazılı ve yazısız olarak hazırlanan çocuk kitabı illüstrasyonları özellikle okul öncesi ve okul dönemi çocukları için vazgeçilmez materyallerdir.

İllüstrasyonlar, içerdikleri resimsel değerlerin birbirinden farklı yorum ve stilleriyle, sanatçının özgün karakterleriyle kaynaşarak, okuyucu-seyircide estetik bir haz uyandırır. Bu estetik haz, sanat katına çıkan illüstrasyonların yaşamı yansıtan, sevdiren ve dönüşümüne katkı sağlayan gücüyle gerçekleşir. (İllüstratörler Derneği Broşürü, 1998: 2)

En geniş anlamıyla illüstrasyon bir düşüncenin , bir objenin , bir metnin ve olayın , bazen olduğu gibi bazen de yorum katılarak tasvir edildiği resim türüdür. Mesaj verme özelliğiyle resimden ayrılır. İllüstrasyonu sanat yapan en önemli etken katılan yorum , düşünce , uygulama ve teknikteki özgünlüktür. Betimlediği her neyse konuyla yazıyla bir bütünlük taşıması önemlidir.

"İllüstrasyon Latince "lustrare" kökünden gelir, anlamı "anlaşılır yapmak" tır. Bir "metin" veya konunun içinde yer alan "görsel varlıklara" verilen isimdir. "Asıl amacı bir fikri daha etkili ve verimli açıklamak , aydınlatmaktır. Açık şekilde bir şeyi gizlemeden, bir harita ya da diagram gibi, illüstrasyon bilgilendirmeyi giderir. Daha girift olarak illüstrasyon eşlik ettiği materyal hakkında yorumlama yada

açıklamalar yapar. Bir ürünü sattırmak ya da bir hikayeyi canlandırmak , garip tuhaf şeyleri canlandırmak ya da bir mesajın vurgusunu arttırmak için kullanılır. Bir illüstrasyonun başarısı ve başarısızlığı onun bildiriye iletmesine bağlıdır." (Gikonv,1991. s. 10)

İllüstrasyonun , herhangi bir mesajı , yazılı ya da yazısız , en anlaşılır şekilde kavratmaya yarayan resim türü olduğunu düşünüldüğünde hayatımızın da her alanında var olduğunu görürüz. Havaalanlarında , alışveriş merkezlerinde, ticarete, turizmde , moda alanında , kitap kapağı ve afişlerde , reklamcılık ve fotoğrafçılık alanında ve mimari alanda. Yapılan tanımlardan bir çoğunun özerk olduğu düşünülünce illüstrasyonun aslında geniş bir kullanım alanının olduğu anlaşılır. İnsanoğlunun konuşmadan önce görme duyusunu kullandığı bilinmektedir. İşte onun bu özelliği , mesaj veren bir resim türünü kullanmasının ve anlamasının da doğal bir süreç olduğunun kanıtıdır. Berger "Görme, sözcüklerden önce gelir" (ÖNCÜL,1989,S:7) der. İşte bu noktada illüstrasyonun karikatürle buluştuğu da söylenebilir. Milliyeti , ırkı , dini ve dili ne olursa olsun , yazılı bir açıklama olmaksızın insanların gördüklerini anlama becerisi açıktır.

"Çeşitli serbest teknik ve stillerde yapılmış olan illüstrasyonlar tanıtım ve reklam medyalarında görsel çözümler üreten en önemli etmenlerden biridir. İntitli oldukları metnin tanımlanıp, değişik anlam ve boyutlarda yeniden algılanmasına yardımcı olurlar. Konu, kavram ve eylemlerin kolayca kavranıp benimsenmesinde, sevilmesinde etkili olurlar."(İllüstratörler Derneği Bülteni İstanbul)

İllüstrasyon konusunda ülkemizde çalışan sanatçılardan bir çoğunun bağlı bulunduğu "İllüstratörler Derneği'nin yapmış olduğu bu tanım illüstrasyonun anlamına uygun kısa ve öz yapılmış tanımlardan biridir. Çağlar boyunca illüstrasyonların teknik ve uygulamaları zamana ve sanatçıya göre değişiklik göstermiştir. Süsleme amacının yanı sıra mesaj verme , bilgilendirme amaçlı kullanılmış ve çok çeşitli çözüm yollarına ulaşılmasını sağlamışlardır. Ülkemizde ve dünyada ünlenmiş pek çok masal , destan , filmin sevilmesinde ve ilgi görmesinde illüstrasyonun etkisi büyüktür. Akın Canko'nun ise 1. Bilkent Grafik Tasarım seminerindeki yaptığı tanım şöyledir. "İllüstrasyon, bir konunun, resim çizim yolu ile açıklanması, yazılı bir metni açıklamada kullanılan resim, herhangi bir şeyin anlamını güçlendirmek için uygulanan çizim olarak tanımlanmıştır." (ÇAKIR 2001, s:37)

İllüstrasyonun desteklediği metni çekici kılmasının yanında anlamını güçlendirdiği bilinir. Güzel , başarıyla çalışılmış , çekici illüstrasyonlar kitapların değerini artırması , haz vermesi nedeniyle önem taşır. Bu sebeple çocuk kitaplarının vazgeçilmez bir tamamlayıcısı konumundadırlar. Çocuk gelişiminde çok önemli yeri olan illüstrasyonun gerekliliğini Fred Ludekensin şu sözleriyle daha iyi kavrayabiliriz: "İyi bir resim, iyi bir metin gibidir." (ÇAKIR 2001, s:37)

Bazen çocuk kitaplarının bir sayfasında bir cümleden fazla yer kaplamayan yazının yeterli kalışının nedeni illüstrasyonun verdiği heyecanın ve sanatçısının başarısının kanıtıdır. Önceleri hakkettiği değeri görememiş, estetik açıdan kötü düzeyde çizimlerle yazıya göre geri planda kalmış illüstrasyon sanatı yeni yeni de olsa hak ettiği yere gelmek üzeredir. Ülkemizde üzerinde durulmayan illüstrasyon Amerika, Avrupa'nın yanı sıra İsrail ve İran'da da yaygın bir sanat dalıdır. İran'lı sanatçıların illüstrasyonları dünya çapında ün sahibidir. Ülkemizde gelişmemiş olmasının nedenlerinin başında müşterilerin az para harcayarak sonuca ulaşmak istemeleri, birbirinin neredeyse hatta tamamen aynısı olan ve kopya edilmiş izlenimi veren, bir hoşluk, güzellik taşıyacağına ve izleyicisine haz verip çocuklara doğru estetik değerleri aşılayacağına, ticari kaygılarla çirkin denebilecek illüstrasyon örneklerinin işgal ettiği çocuk kitapları yerlerini son birkaç yıldır daha olumlu ve başarılı örneklerle bırakmaya başlamışlardır. Bu şekilde ülkemizde illüstrasyon sanatının önem kazanması sevindirici bir gelişmedir. Bunun nedeni ise yayınevi sahiplerinin ticari kaygıları nedeniyle illüstrasyon sanatçısının üzerindeki zorlayıcı baskılarını kaldırma gerekliliğini geç te olsa kavrayıp, sanatçının kendi yorumunu, tekniğini, düşünce ve kurgusunu, çizgisini ve rengini istediği gibi uygulamalarının gerekliliğini anlamalarında yatmaktadır.

Kimi kaynaklar, mağara dönemi resimlerini illüstrasyon olarak belirtmezler ve illüstrasyonu resimli kitapların kökleriyle bir sayarlar. Tabii bu yanlıştır, bunun sebebi ise mağara duvar resimleri tamamen bir işlevsel amaç güdülerek gerçekleştirilmiştir ki, bu işlevsel amaçta illüstrasyon tanımı için temel öğelerden biridir.(A.KAPTAN,1996, S: 54)

İllüstrasyonun, betimleyici resim türü olduğu görüşünden yola çıkarsak, ilk insanın konuşmaya başlamadan önce, çizgi ile tasvir yöntemini kullanarak avlanmayı birbirine anlatmaları, dinsel ve büyüsel kaynaklı da diyebileceğimiz bu çizimlerle

kendini ifade etmek istemesi illüstrasyonun ilk tohumlarının insanın varoluşuyla beraber atıldığını göstermektedir. Nihayetinde mağara resimleri bir ressamın manifestosunun, felsefesinin ya da sanat görüşünün bir yansıması olmaktan çok ilk insanın yaşama, barınma ve giyecek ihtiyacını karşılamak için yapılması gereken bir âdetten ibarettirler. İlerleyen ağaç, taş baskılar ve farklı teknikler kullanılarak gelişen illüstrasyon günümüz insanının hayal gücünü geliştirmeye devam etmektedir.

3.2. İşlevi

Kitapların resimlendirilmesi niçin önemlidir? Bu sorunun cevaplanabilmesi için, illüstrasyonların bir kitabı nasıl daha istekle, daha öğretici ve daha çekici okunabilir hale getirdiğini bilmek gerekir. Resimli masal kitapları illüstrasyonlarını işlevleri bakımından ele aldığımızda, "Breitenbach"ın, kitaplarda yer alan illüstrasyon kullanımını üç ana başlık altında sınıflandırmış olduğunu görmekteyiz. "Breitenbach"ın sınıflandırmasına göre;

İlk olarak, yazının bir açıklama olarak eşlik ettiği fakat ağırlığın resim üzerine olduğu illüstrasyonlar. İkinci olarak özel bir metin için hazırlanan illüstrasyonlar. Son olarak metin ile çok az ilişkisi olan ya da hiçbir ilişkisi bulunmayan, tamamen dekoratif amaçlı illüstrasyonlar. (Breitenbach, E. 1994: 297-314)

İllüstrasyonların metinle uyumlu olarak farklı biçimlerde kullanıldığını görmekteyiz. Birinci gruptakiler; yazının açıklama olarak kullanıldığı, sanatçı tarafından görsel anlatımın ön planda olduğu illüstrasyonlardır. İkinci gruptaki illüstrasyonlar da öncelik metne verilirken kullanılan illüstrasyonlar metni açıklamak ya da kapsamını daha da genişletmek için kullanılmaktadır. Çocuk kitaplarında kullanılan illüstrasyonlar bu gruba girer. Üçüncü grup illüstrasyonlar ise süsleme amaçlı yapılan metinle bağlantısı bulunmayan illüstrasyonlardır. Sade ve net illüstrasyonlar daha uzun bir süre aklımızda kalırlarken ihtiyaç duyulduğunda kolayca hatırlanabilmektedirler. Bu nedenle Arnheim, beynin farklı alanlarına depolanan bilgilerin tekrar geri çağrıldığını ve bilgi ile birlikte depolanan duygu ve hislerin daha önce geldiğini ifade etmektedir. O hâlde renk, biçim, çizgi, doku gibi tasarım elemanlarından oluşan illüstrasyonların duygu ve hisleri harekete geçirmede yazıya göre daha etkili olabileceği düşünülebilir.

Oğuzkan, Breitenbach'ın sınıflandırmasını Örnekleriyle Çocuk Edebiyatı (Oğuzkan, F., 1979) kitabında aşağıdaki şekliyle açıklamıştır;

3.2.1 Süsleyici Resimler

Bu tür resimler, bir konunun açıklanmasına yardımcı olmaktan çok, onun sembolik yönünü belirtmeye yarar. Bu nedenle, bu gibi resimlerin halk hikayelerinde, şiirlerde ve kütüphane kitaplarında kullanılması daha uygun olur. Ders kitaplarında da aşırıya kaçmamak koşuluyla, bu tür resimlere yer verilebilir.

Süsleyici resimler;

- 1 Hayal gücünün artmasına
- 2 Estetik duyguların gelişmesinde yararlı olmaktadır.

3.2.2 Metni Tamamlayıcı Resimler

İllüstrasyonlar, bazen sözcüklerin yerini tutarak bazen de yorumlama görevini yerine getirerek yapılacak işleri gösterebilir. Bu yolla da ilgili metni yorumlayan, çocukta yaratıcılık yetilerinin ve görsel algılamanın zihinsel gelişmeye olan katkısının devamında son derece yararlı gelişmeler olacaktır. Bu illüstrasyonlar sayesinde konunun çocuk zihninde kalıcı olması sağlanarak, unutulmayacak bilgileri vermek mümkündür. Bu tür resimlemelerden kavram geliştirilmesinde yararlanılabilir. Ayrıca; sade, açık, kolay anlaşılır resimlerle; hızlı ve kalıcı sonuçlar alınabileceği gibi, gözü yoracak resimlerden oluşan tasarımlardan da kaçınmak gerekecektir. Çünkü, çocuğun görsel ve zihinsel algılamalarında kargaşaya neden olabilir. Ancak yapılan araştırmalar, çocukların kendilerini ilgilendiren resmi bulduklarını göstermiştir. Örneğin, çocuğun yaş ve ilgi seviyesinin üzerinde resimlerden oluşan tasarımlara ilgisi, fazla sürmemektedir. Ancak; görüntünün kargaşası içinde çocuk; kendisine ait basit çizgilerden oluşan resimleri anında ayırt edip onunla ilgilenebilir de. Metni tamamlayıcı resimleme sayesinde; öğretici, eğlendirici, eğitici, illüstrasyonlar oluşturarak pek çok yeni kavramın çocuklara tanıtılması mümkün olabilir.

3.2.3 Metni Tamamlayıcı ve Yorumlayıcı Resimler

Bu tür resimlemeler, yazıyla anlatılması kolay olmayan, ayrıntılı ve karmaşık nesnelere ve olayların kolayca kavranmasını sağlamak amacıyla tasarlanacağı gibi, bazı doğa ve teknik olayları açıklamada da kullanılabilir. Yine bu tür tasarımlarla çeşitli varlıkları, başlıca özellikleriyle çocuklara tanıtabiliriz. Örneğin bir kartal ya da aslan gibi varlıkları gerçeğe uygun çizerek, çocuğa gerçek olanı tanımasını sağlayabiliriz. Öte yandan algılama düzeyi yeterince gelişmemiş çocuklar için de; illüstrasyonların eğitici yönünden yararlanılabilir.

Sanatçı, konusu belirli bir kitap için tasarlanan illüstrasyonların planını yaparken bu üç temel kuraldan hangisine uygun olduğunu tayin etmesi gerekmektedir. Bazen bir eser için çeşitli tekniklerde resimlere ihtiyaç duyulabildiği gibi konu gereği bu resimlerin süsleyici mi, açıklayıcı mı yoksa metni tamamlayıcı nitelikte mi olduğunun bilinmesi önemlidir. İllüstrasyonun işlevi sayesinde gerçekte karşılaşılmaması mümkün olmayan hayal ürünü olay ve durumların resimlemesi yapılabilir. Bu görsel algılama çocuktaki düşünme ve yaratıcılık duygularını harekete geçirmesi, sanat estetiği gibi kavramların oluşmasında bakımından yararlıdır.

3. 3. İllüstrasyonun Tarihi Ve Gelişimi

İllüstrasyonun ilk ortaya çıkışı olarak, mağara duvar resimlerini örnek gösterilebilir. Bunun en büyük ve en önemli sebebi, bu resimlerin illüstrasyonda da var olan işlevsellik özelliğidir. Şimdiye kadar bulunmuş en güzel duvar resmi örnekleri; Güney Fransa'da Lascaux Mağarası'ndaki (şekil 1) ve Kuzey İspanya'da Altamira Mağarası'ndaki (şekil 2) duvar resimleridir.

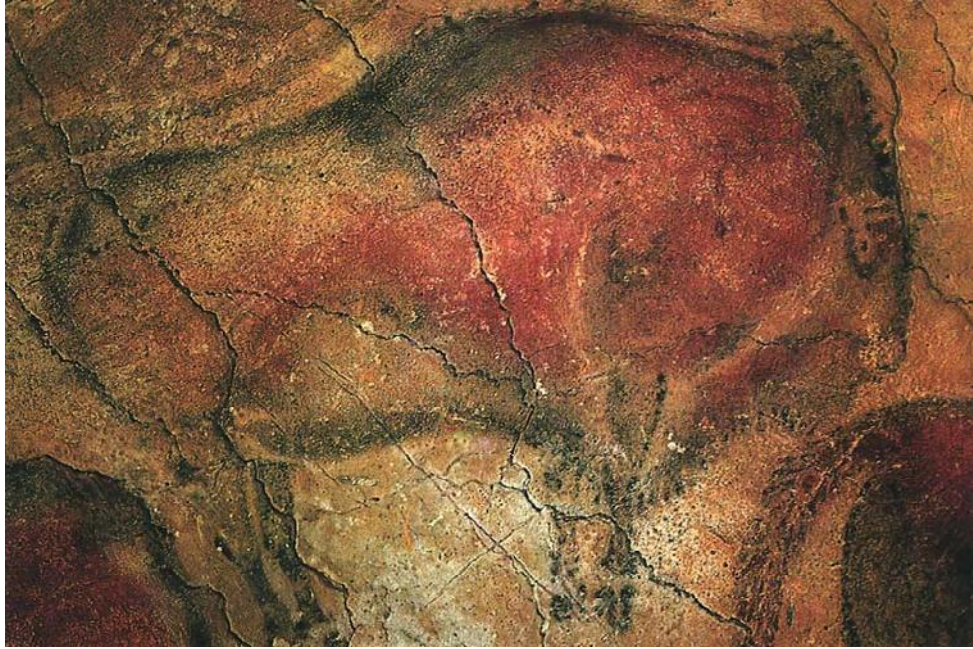
Ancak kimi sanat tarihçileri illüstrasyon tarihinin başlangıcı olarak resimli kitapların ilk ortaya çıkışıyla bağdaştırırlar (Tanır, 2001, s.32). Bu tür illüstrasyonun ilk örnekleri M.Ö. 1900 yıllarından günümüze kalan "Ramessum Papyrus" ve "Mısır Ölüler Kitabı" (The Egyptian Books of The Dead) (şekil 3) illüstrasyon ruloları bilinen en erken el yazma hikaye ve kitaplarıdır (Keş, 2001, s.36). "Milano İliadasi" ve "Vatikan Virgili" (şekil 4) hariç; Klasik Roma'dan bugüne pek az örnek

kalabilmiştir. Her iki klasik metnin nüshası M.S. 6. yüzyıla aittir. O tarihten sonra illüstrasyon stilleri büyük gelişme göstermiştir (Çakır, 2001, s.36).

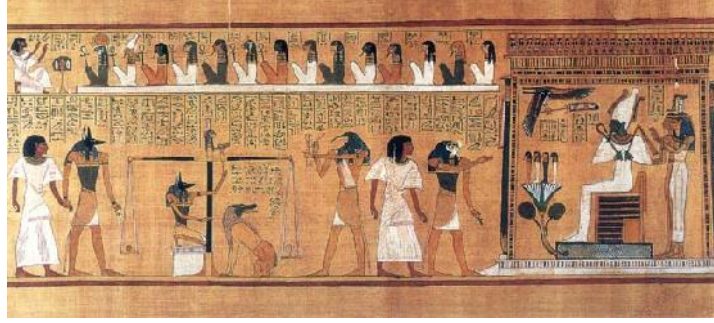
Şekil 3. 3: Lascaux Mağarası duvar resmi

http://leblase.net/images/lascaux_1.jpg

Şekil 3.4: Altamira Mağarası duvar resmi

<http://www.collegenews.org/Images/Altamira-Cave2.jpg>

Şekil 3.3: Mısır Ölüler Kitabı

http://www.xaprb.com/blog/wp-content/uploads/2007/11/weighing_of_the_heart.jpg

Şekil 3.4: Vatikan Virgili

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/33/VaticanVergilFol22rFli_ghFromTroy.jpg

Orta çağ el yazmaları, baskı kitapları illüstrasyonların önden gelen habercisidirler. Karışık ve pek çok süslemeli kitaplar, genellikle manastırlarda yapılmış dinsel konu üzerinedir. Yazıyı bulan insan, salt yazının yetmediği yerde resimsel görselleştirmeyi kullanmayı oldukça erken keşfetmiştir.

Özellikle “baskı” tekniklerinin gelişmesi, illüstrasyonun belki de “ özel ve özerk” oluşunu sağlayan bir nedendir. “Kitap illüstrasyonlarının gelişimi, ağaç baskının kullanıldığı kitapların basımına yani 15. yüzyıla denk gelir. Ama ilk basılmış illüstrasyon M.Ö. 868’de basılan Çinlilere ait ağaç baskı kitap “The Chinese Dia-

mond Sutra” dır (Şekil 5). Bu erken baskı örneklerine rağmen, metin ve illüstrasyonlar bu illüstrasyonların üretilmesi için büyük bir faaliyet alanı sağlayan hareketli kullanılabilen baskının icadı (matbaanın) 15. yüzyılın sonundaydı. 16. ve 17. yüzyılda ise gravür ve metal baskı tekniklerde işler üretiliyordu. Aynı yüzyıllarda Japon “Ukiyo-e okulu” renkli ağaç baskı tekniğini geliştirmiştir (Keş, 2001, s.36).

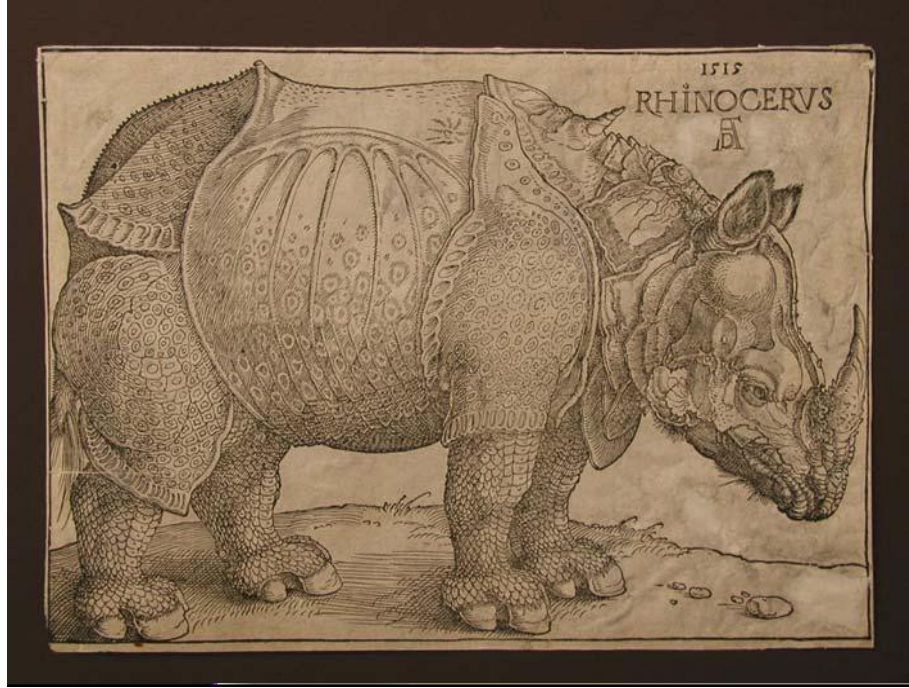
Şekil 3. 5: The Chinese Diamond Sutra

<http://kcfac.kilgore.cc.tx.us/artpage/art/DiaSut.jpg>

Batıda 14. yüzyılın sonlarında 15. yüzyılın başlarında kitaplarda illüstrasyonlara yer vermeye başlanmıştır. Ortaçağ kitap resimlemeleri, dinsel törenleri göstermek ve töreni daha elverişli duruma getirmek için özel üretilmiştir. O dönemlerde sanatçı sadece dekorasyon için çağırılmaz bununla birlikte metni açıklaması için de çağırılırdı (Keş, 2001, s.37).

10. yüzyılda doğudan getirilen ağaç oyma tekniği 15. yüzyılda kitapların basımında kullanılmıştır ve böylece çizilen kitapları yavaş yavaş tarihe karışmaya başlamıştır (Tanır, 2001, s.32). Keş’in (2001, s.38) Tek’den (2000, s73) alıntısına göre 14. Yüzyılın sonu ve 15. yüzyılın başlarında ağaç baskının yardımı ile kitapların ucuzladığı görülür. O yıllarda ağaç oyma resimleri yapanlarla kalıpları oyan ayrı

kişilerdir. 19. yüzyılda artık kalıpları sanatçıların kendileri oymaya başlamışlardır. Diğer taraftan Albrecht Dürer ağaç oyma resimlerinde gotik devri kitap resmini en yüksek seviyeye ulaştırmıştır. Resimlerinde anlatım ve şekil zenginliğini çok yüksek teknik yetisiyle birleştirmiştir. Albrecht Dürer yalnız kitap resimlemesi ile kalmamış aynı zamanda bilimsel illüstrasyonlar da yapmıştır. 1515’de yapmış olduğu gergedan resmi (Şekil 6) bilimsel görüntülemenin en önemli yapıtlarından biridir.

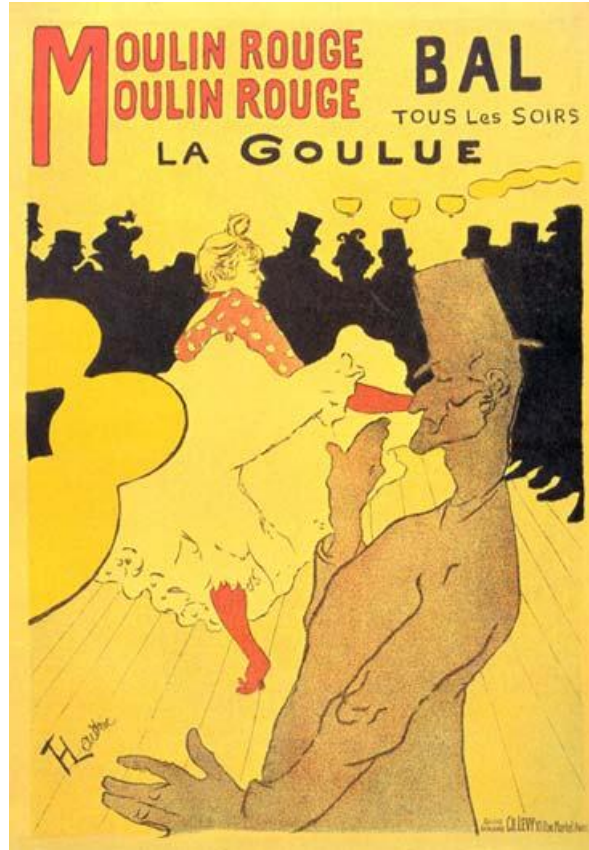
Şekil 3. 6: Albrecht Dürer, Gergedan (The Rhinoceros)

<http://www.btm.hu/--ARCHIV--/durer/3236.jpg>

17. yüzyılda bakır gravürün başlamasıyla ağaç oyma gerileme göstermiştir. 1811 başlarında taşbaskının çıkması ve gelişmesiyle oyma, kazıma ve asitlendirme gibi zor teknikler ortadan kalkmıştır (Tanır, 2001, s.32).

Tanır'ın (2001, s.32) Aslıer'den (1983, s.29) alıntısına göre 19. yüzyıl sonlarında fotoğraf tekniğinin bulunması, ofset ve klişelerin teknik olarak ilerlemesi basım araçlarındaki çoğalma ve sınırsız reproduksiyon olanakları, sanatçının daha da özgürleşmesini, illüstrasyonda sınırsız teknik ve boyama imkanlarını kullanmasını sağlamıştır.

19. yüzyıla kadar dergi, gazete ve el ilanlarında görülen illüstrasyonlar, yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında afişlerde de görülmeye başlamıştır. Litografî baskı tekniğinin getirdiği avantaj ve renkli baskının verdiği estetik zenginlikle sanatçılar, afişte bütün yeteneklerini göstermektedirler. Genellikle kültürel ve sanatsal olayları bildirmek için kullanılmışlardır. O dönemin en önemli afiş tasarımcısı aynı zamanda ressam olan Toulouse Lautrec'dir. Lautrec çalışmalarının hemen hemen hepsinde illüstrasyonu kullanmıştır. (Şekil 7) Diğer yandan Art Nouveau sanat hareketi (1890-1930) sanatçılarından olan Frank Lloyd Wright ve Charles Rennie Mackintosh (Şekil 8) afişte illüstrasyonu kullanan diğer grafik tasarımcılardır (Keş, 2001, s.40).

Şekil 3.7: Henri de Toulouse Lautrec, Afiş İllüstrasyonu

<http://www.btm.hu/--ARCHIV--/durer/3236.jpg> Lautrec_049.jpg

Şekil 3.8: Charles Rennie Mackintosh, Afiş İllüstrasyonu

http://content.answers.com/main/content/wp/en-commons/thumb/4/4d/250px-Miss_Cranston's.jpg

İllüstrasyon çalışmaları kişinin ilgisini arttırmak, zeka, sosyal heyecan, estetik ve ihtiyaçları teşvik açısından önemlidir (Çakır, 2001, s.37).

İllüstrasyonlarda konunun anlatılması esas alındığından, sanatsal öğelerin zaman zaman göz ardı edildiği görülebilmektedir. İllüstrasyonu diğer resimlerden ayıran en önemli özelliği işlevselliğidir. Konunun anlatımı esastır ve sanatsal unsurları taşıdığı ölçüde değerlidir (Sürmeli, 2004, s.26).

3. 4. İllüstrasyon Teknikleri

İllüstrasyon ilk kullanımından günümüze kadar gelişen teknolojinin etkisi ile çok farklı tekniklerle uygulanmıştır. 13. yy da kitapların çok pahalı olması kitap resimlerinde daha kolay bir yol seçilmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu yüzyılda resimlerin tek renkle, uçla çizilip, daha sonra içlerinin sade bir şekilde boyanması, yoluna gidilmiştir. 14. yy'ın sonu ve 15.yy. başlarınsa kitapları daha da ucuzlatmak düşüncesiyle ağaç baskı resim tekniğinin kullanıldığı görülmektedir. Bu tekniğin

Avrupa'ya doğudan geldiği bilinmektedir. Bu tekniğe Albrech Dürerin ağaç oyma resimleri örnek olarak gösterilebilir.(SEZER, 2000,s;41)

17.yy-da illüstrasyon tekniklerinde bir gelişme daha olmuş bakır gravür tekniği ağaç oyma resmin yerini alıştır. İlk bakır gravürle resimlenmiş kitap 1477' de Venedik'te görülmektedir.

Bakır gravürden sonra çinko, çelik gibi metaller üzerinde asitle oyma gelişmiştir. Metal gravür teknikleri de, taş baskının bulunmasına kadar taş üzerine resmetmenin, metal üzerine kazmaktan daha kolay olduğu gerçeği ile Alois Senefelder'i bulduğu bu taş baskı tekniği renkli baskıya da olanak tanınmasıyla çok yaygınlaşmış ve illüstrasyonlar daha zengin bir anlatım diline kavuşmuştur.

"Günümüzde teknolojinin etkisiyle illüstrasyonlar pek çok teknikle üretilmektedir. İllüstrasyonun kullanım alanına ve hitap edeceği, kitleye göre teknik seçimi de yapılmaktadır."(TUNA,1997,s;14) En yaygın illüstrasyon teknikleri ; Guaj, suluboya, kuru boya, püskürtme ve kolaj olarak bilinmektedir. fset baskı tekniğinin de gelişmesiyle hiçbir renk kaybı olmadan baskı yapılabilmekte ve mükemmel sonuçlar alınabilmektedir.

3.4.1 Suluboya

Suluboya tekniği, kağıt veya benzeri emici yüzey üzerine su ve suluboya çeşitleri ile yapılan bir tekniktir. Suluboyalar genellikle tabletler biçiminde veya cam şişeler içerisinde krem halinde bulunmaktadırlar.

Sulu boya tekniğinin ilk olarak iki bin yıllarında Mısır' da, 15. yüzyılda Avrupa'da kullanıldığı görülür. Uzakdoğu ülkelerinde Çin'de ve Japonya'da sulu boya tekniği çok kullanılmış ve özgün eserler verilmiştir. Tanzimat döneminde, batıya dönük resim sanatının gelişmesinden sonra da Hüseyin Zekai Paşa, Osman Hamdi Bey, Ali Rıza ve Malik Aksel sulu boya tekniğinde çalışan önemli sanatçılarımızdandır. Günümüzde bir çok sanatçı bu tekniği kullanarak başarılı eserler vermektedirler. Bunlardan biri de Turhan ENGİNOĞLU'dur. Sanatçının oldukça verimli bir sanat hayatı vardır. Şu ana kadar 31 kişisel ve 51 karma olmak üzere 80'i aşkın sergisi bulunan ENGİNOĞLU'nun ayrıca çeşitli alanlarda almış olduğu 7 tane ödülü ve

özel koleksiyonlarda resimleri bulunmaktadır. (şekil 9) Bu konuda diğeri bir sanatçı da Atanur Doğan'dır. Sanatçı sulu boya tekniği ile çok başarılı eserler vermiştir. Bu resimler aynı zamanda yapılaş tarzlarıyla birer illüstrasyon olarak ta gösterilebilirler

Gerçek sulu boya, sadece arap zıncı ile temel boya maddelerinden (pigment) ibarettir. Su ile çözülen zıncı, renge açıklık ve parlaklık vererek hafif bir cila etkisi gösterir. Günümüz sulu boya yapımında su içerisine şeker, şurup ve gliserin gibi başka maddelerde katılmaktadır. Şurup resmi daha yumuşak ve pürüzsüz, gliserin resme ekstra bir parlaklık verir ve sıcak havada boyanın geç kurumasını sağlar.

Şekil 3.9 : Alsancakta Faytoncular , Turan ENGİNOĞLU

Şekil 3.10: Atanur Doğan; Kumarbazlar

Sulu boya ile çalışılacak yüzeyin emiciliği, gerginliği, dokusu, kuruluğu ve nemliliği de sonucun iyi olmasını etkileyen unsurlardır. Tek renkle yapılan sulu boya türüne lavi adı verilmektedir. Kullanılan kağıtlar sert bir zeminde ıslatılarak yapıştırılmalıdır. Bir fırçayla veya süngerle nemlendirilen kağıt genişleme yaptığında sert zemin üzerine bantlarla yapıştırılıp kurumaya bırakılır. Kuruyan kağıt küçülerek gerginleşir. Bu kağıt üzerinde isteğe göre; nemliyken veya kuruyken ya da kuruyan yerler tekrar nemlendirilerek çalışılır. Resim bittiğinde kuruyan kağıt keskin bir uçla kesilerek çıkartılır. Kullanılan kağıtların nitelikleri suluboya resim kalitesini etkilemektedir. İnce ve kaba dokulu kağıtlarda değişik etkiler elde edileceğinden suluboya kağıdının yapılacak resme göre seçilmesi gerekmektedir.

3.4.1.1. Sulu boya kağıtları

Kalın, pürüzlü yüzeyli, suyu emici özellikte kâğıtlardır. Genel anlamda gerçek sulu boya kâğıdının üç çeşidi vardır: (SEZER,2000,s;43)

- 1 Sıcak preslenmiş
- 2 Soğuk preslenmiş
- 3 Kaba preslenmiş kâğıtlar.

3.4.1.2 Sulu boyada kullanılan diğer araç ve gereçler

Su, bez parçaları ve süngerler, palet ve fırçalardır. Piyasada çok çeşitli fırçalar bulunmakla birlikte çok kaliteli samur fırçalar tercih edilir.

3.4.1.3 Sulu boya tekniğinde boyama yöntemleri

Suda eriyen saydam boyadır. Saydamlık özelliği ile sulu boya çok ışıklı bir etki yapar. Sulu boyada beyaz boya kullanılmaz, renkler su ile açılır, bu temel bir özelliktir. Aynı zamanda beyaz kağıt beyaz renk yerine de kullanılabilir. Sulu boyada boyama çeşitleri: (SEZER,2000,s;43)

1. Islak kâğıda yapılan boyama: Bu tür çalışmalar kâğıt bir küvet veya musluk altında ıslatılır. İyice süzülmesi beklenir. Bu tür çalışmada kâğıdın nemli oluşu, renkleri eriyip uyumlu ve güzel şekilde birbirine karışarak yayılmasını sağlar. Renkler kesin sınırlarla birbirinden ayrılmaz, çok rahat bir çalışma olanağı verir.

2. Kuru kâğıda yapılan boyama: Bu yöntemde boya kâğıda sürüldüğünde yayılmaz ve istenilen biçimde kurur. Bu nedenle ayrıntılı çalışmalar yapılabilir. Renkler kesin sınırlarla yan yana, üst üste getirilebilir.

3. Renkleri üst üste getirerek boyama: Saydam olan renkler üst üste boyandığında zengin orta tonlar elde edilir. Bu boyama türünde alttaki rengin kuru olması gerekir. Bu teknikte açıktan koyuya doğru bir yol izlenir. Yalnız ustaca çalışılmazsa renkler kirlenir.

4. Basit öğelerden başlayarak boyama: Çalışma sırasında arka fonlardan ön plana, büyük olanlardan küçük olanlara, basit öğelerden karmaşık öğelere doğru boyamadır. Ne yapacağından kesinlikle emin olmayanlar için iyi bir yöntemdir.

5. Aktif öğelerden başlayarak boyama: Ana motiflerden boyamaya başlanır. İkinci üçüncü derecedeki yardımcı öğeler ise sonra boyanır.

6. Açıktan koyuya doğru boyanır: Genelde sulu boya tekniğinde açık tonlardan boyamaya başlanır. Sonra orta tonlar ve son olarak da koyu tonlar boyanır. Bu yöntemde hataları koyu renk tonuyla düzeltme olanağı vardır.

3.4.2. Lavi tekniği

Lavi, bir resmi, sulandırılmış tek renkle boyama ya da gölgeleme biçimidir. Temel maddesi çini mürekkebi, is mürekkebi ya da bolca su katılmış başka bir boya maddesidir. Lavi tekniğinde sulu boya tekniğine yakın bir teknikte karton ve resim kağıdı üzerine çalışılır. Çalışmadan önce kağıt gerilmeli, samur fırçalar kullanılmalıdır.

Lavi tekniğinde, önce resim kurşun kalem ve çini mürekkebi ile ayrıntıya girmeden çizilir. Sonra sulandırılmış mürekkeple fırça izi kalmayacak biçimde koyu, orta, açık tonlarla boyanır. Genellikle açık tonlardan koyu tonlara doğru çalışma yapılır. (TUNA,1997,s;15)

3.4.3 Guaj Boya Tekniği

Özellikle eski Mısırlılar zamanından başlayarak her dönemde uygulanan bir tekniktir. Günümüzde ise yaygın olarak değişik eğitim basamaklarında ve sanat eğitimi yapan okullarda ve sanatçılar tarafından kullanılmaktadır. Guaj boyanın en çok kullanım alanları; afiş, amblem, illüstrasyon ve animasyon (canlandırma), karikatür, kitap, dergi resimleri, dekoratif işler ve buna benzer alanlardır.

Guaj boyalar yüzey yağlı olmadıkça her yüzeye uygulanabilir, (kâğıt, tahta, seramik, cam, kumaş, duvar ve alçı vb.) Guaj boya tüpte ve kavanozda hazır olarak, değişik markalarda piyasada hazır bulunmaktadır. Hazırlanmış kaliteli toz boya (pigment), öküz safrası, arap zamkı ve boyaların çok çabuk kurumaması ve sonrada çatlamamasını önlemek için gliserin ve bal mumu gibi maddeler oranlı bir şekilde katılıp, sıpatülle düzgün bir yüzey üzerinde (cam, mermer gibi) ezilmesi ve yoğrulması ile yapılır.

Guaj boya tekniğinde kullanılan kâğıtların parlak ve fazla emici olmayan, boyandığında kıvrılmayan kâğıt ve kartonlar olması gerekir. İstenirse renkli kağıt, fon kartonları üzerinde de çalışılır. Sulu boya tekniğindeki fırçalar kullanılır. Renkleri karıştırmak, yeni renk ve tonlar bulmak için hazır plâstik paketler, seramik, cam ve tabaklar kullanılabilir.

Guaj boya şeffaflığı olmayan kapatıcı bir sulu boya türüdür. Teknik olarak aynı özellikleri gösterir. Guaj boyanın bileşimindeki boya pigmentleri ve doğal malzemeleri şeffaf olmadığı için kullanıldığında şeffaf özellik göstermez, kapatıcıdır. Düz ve dalgasız satıh boyama işlerinde tercih edilen guaj boya, grafikte kullanılan bir boya çeşididir.

Guaj boya her tür kağıt üzerine çalışılabilme özelliğine sahiptir. Ancak kağıdın kaliteli olması alınacak sonucun da kaliteli olmasını sağlayacaktır. Guaj çalışması suluboyada olduğu gibi fırça, sünger veya püskürtme yöntemleri ile uygulanabilmektedir.

Guaj boya mat görünümlüdür. Yapılan işlemin kirlenmemesi veya parlak olmasını sağlamak için vernik kullanılmalıdır. Bu tür boya çabuk kurur ve renk üzerine renk sürmek için alttaki boyanın tamamen kurumasını beklemek gerekir.

Guaj boya kullanırken;

1. Genelde koyu renkten açık renge doğru boyama.
2. Alttaki renk kuru olma koşulu ile, üst üste çalışabilme özelliğine sahiptir.

Guvaş boyalar su ile çalışılan, mat, çabuk kuruyan ve kapatıcı boyalardır. En önemli özelliği sulu boya tekniğinin tersine, beyaz boyanın bu teknikte kullanılmasıdır. Renk açarken ve rengin tonlarını elde ederken beyaz ve siyah renkler kullanılır. Renklerin karışımında zengin ara tonlar elde edilebilir. Hataları düzeltme, istenmeyen bölümleri değiştirme olanağı vardır.

3.4.4 Pastel Boya Tekniği

Bildiğimiz haliyle pastel boyalar iki yüzyıl öncesinden bu yana kullanılmaktadır. Görünüşte pasteller, tıpkı sulu boyaların şeffaf olma özelliği gibi bu da mat olma özelliğini taşırlar ve kadifemsi tazelikleri, yumuşaklıkları, canlı ve parlak renkleri onları bütün boya araçlarının en çekicisi kılmıştır.

Pastel çubukları, zayıf bir tutkalla ya da sakız ağacı zamkıyla karıştırılmış toz halindeki boya maddelerinden oluşan bir hamurdan yapılır. Gerçekten de pastel adını bir hamurdan almıştır. Pasteller ayrı kalitede üretilirler; Yumuşak, orta, sert

olurlar. Yumuşak pasteller en parlak renk yelpazesini oluştururlar. Pasteller genellikle parlak olmayan pürüzlü ve renkli kâğıtlar üzerine çalışılırlar. Çalışma bittikten sonra boyanın dağılmaması için renksiz verniklerle üzeri fikze edilir. Boyama genel olarak büyük yüzeyden, küçük yüzeylere. açık renklerden koyu renklere, yukarıdan aşağıya, geri plândan ön plâna doğru boyanırlar.

Tebeşir özelliği gösteren bir boya türüdür. Yuvarlak tebeşir büyüklüğünde sunulmaktadır. Yağlı ve kuru tipleri vardır. Pastel çalışması, pürüzlü satırlar üzerinde daha iyi sonuç vermektedir. Kağıt ve kartın üzerine çalışabileceği gibi tahta, bez ve duvar üzerine de çalışılabilir.

Kuru pastelle çizilen yerler istendiğinde elle veya bez tamponla satıha sürülerek yayılabilir. Bu işlem yapılırken renklerin birbirine karışmasında, kirlenmemesine dikkat edilmelidir.

Kuru pastel çalışmaları sürtünme ve sarsılma ile zarar göreceğinden resim bittikten sonra sabitleme işlemi yapılmalıdır. Yağlı pastel ise içinde parafin olduğundan sürüldüğü satıhtan dökülmez ve dış etkilere daha dayanıklıdır.

3.4.5. Kolaj Tekniği

Herhangi bir satıh üzerine değişik malzemenin yapıştırılması ile yapılan resim tekniğine kolaj adı verilmektedir. Bu teknikle değişik renkte ve dokuda malzeme kullanılabilir. Bu malzeme tek başına kullanılabileceği gibi yapılacak resimde isteğe göre karışık olarak da uygulamak mümkündür.

Resim sathı üzerine, çizim veya boyama ile de başlanılabilir. Çizgi veya rengin yerine etkiyi azaltacak veya kuvvetlendirecek malzemeler yapıştırılıp bunların üzerleri tekrar kısmen veya tamamen boyanır. Burada önemli olan resimde verilmek istenen etkiye uygun düşecek en iyi malzemenin seçilebilmesi ve bu malzemenin etkilerinden yararlanabilmektir. İstenilen etkinin alınabilmesi için yapıştırılan malzemeler kesilerek yırtılarak veya buruşturularak kullanılır. Kolaj, herhangi bir yüzey üzerine değişik malzemelerin yapıştırılması ile yapılan resim tekniğidir.

Araç ve gereçler:

Değişik renkte ve dokuda malzemeler bu teknikte kullanılabilir. Kumaş, kâğıt, tül, hasır, plâstik, deri vb.

Bu malzemeler tek başına kullanıldığı gibi yapılacak resimde, isteğe göre karışık olarak da kullanılabilir. Resim yüzey üzerine çizilir. Resimde çizgi ve rengin yerine etkiyi azaltacak veya kuvvetlendirecek malzemeler yapıştırılıp bunların üzerleri tekrar kısmen veya tamamen boyanabilir.

Burada önemli olan resimde verilmek istenen etkiye uygun düşecek en iyi malzemenin seçilebilmesi ve bu malzemenin etkilerinden yararlanabilmektir. İstenilen etkinin alınabilmesi için, yapıştırılan malzemeler kesilerek, yırtılarak veya buruşturularak kullanılır. Kolaj tekniği ile geometrik düzenlemeler, peyzaj, portre gibi konular çalışılabilir.

Püskürtme Tekniği(Airbrush) Sulu ve yağlı boyaları yüzeye çeşitli aletlerle püskürterek koyu ve açık renk tonları, koyuluk ve açıklık geçişleri sağlanır. Püskürtme tekniği ile şekiller, açıklık ve koyuluklar noktalarla oluşturulduğu için bu teknikle yumuşak ve çok düzgün sonuçlar elde etmek mümkündür. Boyalar, çeşitli el araçları veya hava basınçlı püskürtme kalem veya tabancaları veya hazır basınçlı metal boya şişeleri ile püskürtülür. (TUNA,1997,s;16)

3.5 Bilgisayarda İllüstrasyon

Bilgisayar ortamında illüstrasyon, klasik çizim yöntemleri ve uygulamalarının masaüstü yayıncılık bağlamında bilgisayar grafiğinin sunduğu sayısal (digital) zemine taşınmış biçimidir. Bu ortamda temel görüntü öğeleri, doğal renk pigmentleri değil, piksellerdir. (ÖZKOYUNCU;s,2,1999)

Bilgisayarla çalışmanın bir illüstratöre kazandırdığı en önemli avantajlar arasında, kısa sürede çok sayıda modifikasyonu değerlendirme ve renk düzenlemesi yapabilme gelir. Bunun yanında kullanılan yazılımlar hemen her tarzda illüstratif çalışmaya da uyum sağlayabilmekte ve bu yazılımlar sınırsız sanatsal yaratım seçeneği getirebilmektedir .

Kullanılan yazılımlarda temel çizim araçlarının (airbrush, kalem, fırça gibi) bilgisayar teknolojisindeki karşılıkları yer almakta, ve kullanım açısından bazı avantajları da beraberinde getirmektedir:

Geleneksel Airbrush'ı sayısal ortamdaki airbrush ile karşılaştırdığımızda gözle görülür bir rahatlığa eriyoruz; burada gürültülü bir kompresör, maskenin dışına taşmış boyalar, tıkanmış kalemler yok artık. (Giana; Cyberdesign: 4)

3.5.1 Bilgisayar İllüstrasyonunun Kullanım Alanları

Gazete, dergi, afiş, kitap kapağı gibi illüstrasyonun görsel malzeme olarak kullanılabilceği temel alanlarda bilgisayar teknolojisiyle yaratılmış örneklerle rastlamak mümkündür. Bunun yanı sıra web sayfaları, TV grafikleri gibi iletişim alanları karikatür ve sanatsal yaratım alanlarında da sıkça bu teknolojiden yararlanıldığı görülebilmektedir. Masaüstü yayıncılıkta metin ve görsel elemanların aynı platformda ve bir arada kullanılabilmesi, bilgisayar ortamında gerçekleştirilen bir görsel çalışmanın klasik illüstrasyona oranla daha çabuk modifikasyonunun sağlanabilmesi ile günlük basının hızlı iletişim ilkesine başarıyla cevap verilebilmektedir. (ÖZKOYUNCU;s,3,1999)

Web Sayfalarında yer alan GIF formatı bazı illüstratif sayfa başlıklarının ve görsel öğelerin de bilgisayar ortamında yaratıldığını görmekteyiz. Müzik CD'si kitapçık tasarımlarında da Bilgisayar illüstrasyonu ile yapılmış örneklerle rastlanmaktadır. Philips Classics firmasının 1996 yılında çıkarmaya başladığı 100 CD'den oluşan "Duo" serisinin tüm kapak illüstrasyonları Helmut Ebnet tarafından vektör tabanlı programlarda gerçekleştirilmiştir.

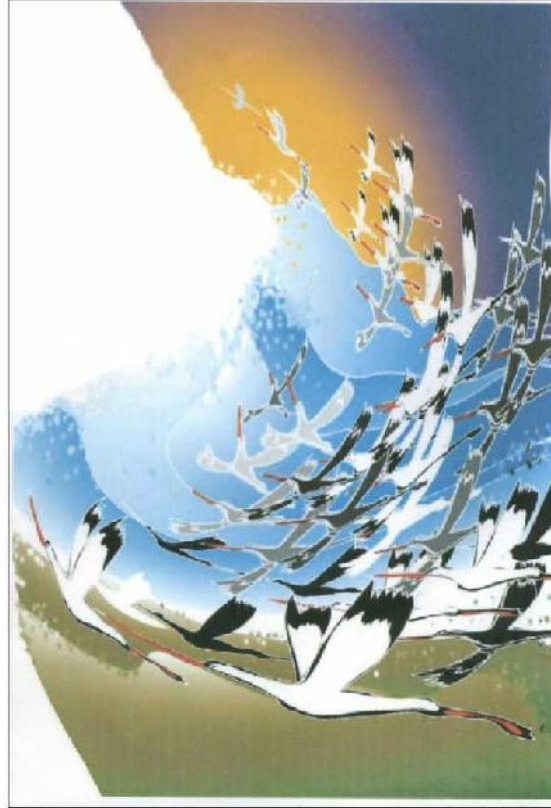
3.5.2 Bilgisayar İllüstrasyonlarında Kullanılan Yazılımlar ve Örnekler

Yerli ve yabancı pek çok illüstratör bilgisayar programlarını kullanarak illüstrasyonlar tasarladıkları gibi, çizdikleri resimler ya da fotoğraflar üzerine de bu programları uygulayarak etkileyici sonuçlar elde etmektedir. Önemli sanatçılarımızdan biri olan Yüksel Uslay genelde yağlıboya , akrilik, sulu boya, kolaj, air brush

teknikleri ve bilgisayar destekli tasarım çalışmalarını pek çok kişisel sergide ve koleksiyonlarda ifade etmektedir.

1. Adobe Illustrator
2. Adobe Photoshop
3. Ray Dream Designer
4. Mandela
5. Fractal Desing Painter
6. Adobe Streamline
7. KPT Gallery Effects
8. Adobe İmage Reader
9. Corel Draw
10. 3d Max
11. Adobe Premiere

Hiçbir resim malzemesi kullanmadan direk bilgisayar üzerine yapılan çalışmalar da mevcuttur. Bunlardan biri aşağıda gösterilmektedir.

Şekil 3.11: Aykut Sevinç'e ait Photoshop kullanılarak yapılmış bir illüstrasyon
http://www.aykutarts.com/aykutartson_page23.htm

Şekil 3.12: Aykut Sevinç'e ait Photoshop kullanılarak yapılmış bir illüstrasyon
http://www.aykutarts.com/aykutartson_page23.htm

3.6 Çocuk Kitapları İllüstrasyonları Nasıl Olmalıdır

Çocuk kitapları illüstrasyonları öncelikle ticari kayıdan uzak, yaratıcı fikirlerle ve bilinçli kullanılmış renk ve çizim uygulamalarıyla meydana getirilmiş olmalıdır. Bu alanda verilmiş dünya çapında bilinen eserimiz yoktur. Bunun birincil nedeni ise yaratıcı fikirlere sahip olan insanlarımızın azlığı ya da ilgisizliğidir. Bu işin üstesinden başarıyla gelebilecek hayal gücü en az çocuklar kadar renkli yazar ve resamlara ihtiyaç vardır. Buna rağmen tıpkı diğer ünlü dünya masalları gibi herkesçe bilinen ne masalımız ne de illüstrasyonlarımız vardır. Halbuki bizim masallarımız kaliteli bir şekilde dünya standartlarında resimlendiği zaman başarının meyvelerini toplamak mümkündür. Çocuk kitapları illüstrasyonları kalıplaşmış ya da fotoğrafa yakın çizimlerden oluşursa çocuğun renklerle, hayallerle, sürprizlerle dolu dünyasında yer bulamaz.

Çocuk kitaplarının resimlemesi ayrı bir uğraş alanı değildir. Bu en azından bizim ülkemiz için böyledir. Yabancı yayınlarda, bilhassa batılı yayınevleri belli hasasiyetleri yakalamışlardır. Ancak bu ürünler bize tamamen aktarma yoluyla geçmektedir. Telif almış eserlerimizin sayısı çok azdır. Bu alanda yetişmiş çok insanımız da yoktur. Sadece çocuk kitapları resimleyerek hayatını devam ettirebilmek ülkemiz şartlarında mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla ülkemizde böyle özel sanatçı-

lar da yoktur. Metin ve dilde olduğu gibi resimlemede de çocuk hassasiyeti çok önemlidir. Çocuğun duygularını yakalayabilmek, çocuğa doğrudan hitap edebilmek mevcut eserlerin çoğunda maalesef görülmemektedir. Alelacele karalanmış tasarımlar resim yerine konmaya kalkılmaktadır. Kitap ve diğer ürünler vasıtası ile çocukta duygu ve düşünce zenginliği oluşturması beklenen çalışmalar, ne yazık ki bu amaçların çok uzağındadır.

Asıl olması gereken ise çocukların renkli bir dünyada yaşadıkları göz önüne alınarak hareket etmektir. Kendi oluşturdukları, kendi değer yargılarının geçerli olduğu bu dünyaları renklerle kuşatılmıştır. Rengarenktir Onlar bu dünyalarının yansımalarını dışlarındaki dünyada da bulmak isterler. Orada da renklere koşarlar. Onları kucaklamak isterler. Böylesi bir duyarlılığa muhatap olmak, her sanatçının altından kalkabileceği bir yük değildir. Renklerle örülü bir kozanın içindeki canlıya, onu ürkütmeden, örselemeden, yanıltmadan ulaşmak, ulaşabilmek çok önemlidir. Kalpler arasında renkli köprüler kurulmalıdır. Bu köprülerden karşı kıyıya sevgiler, gülcükler, şen kahkahalar taşınmalıdır. Ressamlar buna aracılık ederken, çocuklaşmalıdırlar. Çocukla çocuk olmalıdırlar. Her nesneyi, objeyi, çocuklara en doğru ve en renkli bir biçimde yansıtabilmenin derdine düşmelidirler.(BOZDAĞ,2000,S:3)

Çocuk kitaplarındaki resimlemeler, gerek okul öncesi gerekse ilköğretim yaşındaki çocukların yaratıcı gücünü göz önüne alarak yapılmalıdır. Resimler, çocuklara yeni yaşantılar, yeni bilgiler, yeni değerlendirmeler verebilmelidir. Çocuğun doğuştan getirdiği yaratıcı gücünü göz önüne alarak, onun yaratabileceği resimlerden daha geride olmamalıdır. Bir anlamda, çocuğun alabileceği sanatsal iletileri de barındırmalıdır. Bilindiği gibi resim, dilin iletisinden daha sınırsız ve uluslararasıdır. Pamuk Prenses'i, Kurbağa Prens'i, Sindirella'yı, Kibritçi Kız'ı kitap raflarında gören her çocuk, altındaki yazıyı okumadan tanıyabilir. Krallar, cadılar, kraliçeler, kuşlar, böcekler hepsi birer simgedir, hepsi kendine özgü göstergelerdir. O simgeler, çocuğun imgelem gücü ile çakışmıyor, hatta onun ufkunu açabilecek düzeyde olamıyorsa, kitabın yazarının emeğine yazık olacaktır. Çocuk resimlerinde, 12 yaşına kadar birbir benzetme kaygısı yoktur. O halde yapılan resimler benzetmeye çalışılmamalı, yani fotoğrafik bir yaklaşımla yapılmamalıdır. Zevkle izlenebilecek, güzel şeyler yapmaya yönelik olmalıdır. Resimlerdeki sanatsal bir imgenin bıraktığı izlenimin, kendinden taşarak çocuğun ruhuna işleyeceği unutulmamalıdır. Çocuk, resimle baş-

başa kaldığında sanatsal zevk alırken, okuduklarının farkında olmadan, zorlanmadan daha iyi anlayacaktır. Resimler, hem duyguya hem de düşünceye yönelik olmalıdır. Sanatsal kaygı ile yapılan resimler çocuğun bilincinin gelişip dönüşmesinde de etken olacaktır.

Renkler ve formlar bir şiir, bir şarkı gibi akmalıdır çocuğun gözünde. Bütün biçimler, nesnelere belirli bir şiirsel anlam taşıyorsa, karşısındakinde duygusal anlama isteği uyandıracaktır. Çünkü yaratıcılığın temel çıkışında duygular vardır. Kitap resimleri bu duyguları harekete geçirir.

"Formlarda sanatsal kaygı mutlaka olmalıdır. Formlardaki ritim, yine onların gizemli duygularını harekete geçirecek biçimde tasarlanmalı, kompozisyon bütünlüğü, denge veya dengesizlik resmin genel atmosferinde boğuculuk yaratmamalıdır. Konu ne kadar dramatik veya korkunç olursa olsun, çocuğun yaklaşabileceği, "buldum" diyebileceği bir ışıltıya, bir rahatlamaya mutlaka dönüşmelidir. Ayrıntı son derece önemlidir. Ayrıntılar, genel elemanların canlılığını güçlendirecek yeterlilikte olmalıdır. Ayrıntılar ve formlar bulunduğu aileyi temsil edip edemediklerine dikkat etmelidir. Resimlerdeki elemanlar, o denli özgür ifade edilmelidir ki, zaman zaman çocuklar "ben böyleyim, beni böyle kabul et" gibi zihinsel tartışmaya girmelidir. Belki bir portakal portakal gibi, bir ağaç ağaç gibi çizilmeyebilir; ancak, formlardaki, biçimlerdeki içsel ritim öyle bir yakalanmalıdır ki, ağacın kıvrımlarını, portakalın dolgunluğunu hissedebilmelidir çocuk. Resimdeki desen güçlülüğü, bu anlamda hem çocuğa keyif verecek hem de ondan önde gidebilecektir. Çizgilerin, formların, kıvrımların renklerle uyumlu danslarıyla katılabilmelidirler. Bu dansa, resimlerdeki tiplemeler katılmalı, çocuklarla empati kurabilmelidir. Kralın pelerini üstünde hissetmeli, prensin tacını başına geçirebilmeli, kaplumbağa ile yarışabilmeli, topladığı çiçeklerin kokusunu duyabilmelidir. Böyle bir anlatım ve çizerin içtenliği ancak, okuyucu kitlesinin yaratıcı ve estetik gelişimine katkıda bulunabilir. Genel biçim, kompozisyon, ritim kaygısına renkler eşlik edebilmeli, resimdeki şiir ve şarkının konusuna uygun olmalıdır. Bu uygunluk, mutlaka gökyüzünün mavi, ağacın yeşil olacağı anlamında bir uygunluk değildir. Anlatılmak istenilen atmosfere uygunluktur. Çünkü, çocuk resminde renk kaygısı son derece içsel, sezgisel ve yaratıcıdır ve bu resimlerde uyumsuzluğu çok zor görürsünüz. Bir uyumsuzluk veya karamsarlık varsa, onun yine iç dünyasındaki çatışmaların yansımasıdır. Kitap resimlerinde renk kaygısı

yine bu coşkuyu, bu kendi içindeki uyumu taşımanın yanı sıra, ondan daha önde, daha sürükleyici, yine okuyucunun beş duyusunu harekete geçirecek bir buluşma gerçekleştirmelidir. Bir merak uyandırmalıdır, çocuk bu merakın peşinden sürüklenmelidir. Keşfe, yolculuğa çıkmalıdır kahramanlarla birlikte. Çünkü merak, yaratıcılığın anahtarıdır.

Çocuk kitaplarında, çocuğun gözü, kaygısızca resmin gizemli bahçesinde dolaşabilmeli, dolaşırken de, Vivaldi'nin kemanının yayında salıncak kurabilmeli, Chopin'in piyanosunun tuşlarında koşmalı, Veysel'in sazının telinde halaya durabilmelidir veya kendi gerçeküstü dünyasının müziğini yaratabilmelidir. Ünlü usta Van Gogh "Güzel, gerçekten güzel ise, o aynı zamanda gerçektir." demiştir. Çocuk kitaplarındaki resimlerde kuşlar, balıklar, çiçekler, böcekler, anneler, babalar, arkadaşlar resmin estetik dünyasına girerken, günlük giysilerinin dışında çocuğu etkileyecek, düş gücünü, görsel zenginliğini geliştirecek farklı giysilerle dolaşabilirler.

Çocuğun gözlerinin özlediğimiz bahçede kaygısızca dolaşabilmesi için, yalnızca resimler değil, kağıt kalitesinden, sayfa formatına, yazı puntolarına, yazılardaki blok etkisine, kapak düzenlemelerine önem verilmelidir, özellikle basım hataları yapılmamalıdır."(ÖZÜNEL; 2000 S.4)

Nitelikli bir illüstrasyon için, çizer metni iyi anlamalı, mekan ve tipleri bu anlam doğrultusunda oluşturmalıdır. Metindeki olay nedir, atmosferi nasıldır? Hareketli-durağan, heyecanlı-sakin, neşeli-hüzünlü... Tipler, mekan ve nesnelere arasındaki biçimsel bağ nasıl kurulmalıdır? Bir müzik, sinema ya da tiyatrodaki kurguyu oluşturmak gibi, görsel elemanların anlamını bilerek, hissederek etkin, anlaşılır, kendine has bir bütünlük oluşturmak, kompozit etmektir kitap illüstrasyonu.

"Bauhaus okulunun öğretmenlerinden Johannes Itten öğrencilerine çizimleri için tabak içinde limon koyar ortaya. Öğrenciler hemen bir şeyler çizer, öğretmen çizilenlere bakar, sonra bir limonu dilimlere ayırıp öğrencilerine birer dilim tattırır. "Şimdi limonu yeniden çizin" der. Çalışmalarla, öğrenciler tarafından daha iyi kavranmış, birçok boyutuyla algılanmış limon gerçeği ortaya konulur. Resimlemede hangi teknik yeğlenirse yeğlensin, çizer tarafından taşın, kumaşın, ahşabın, insan teninin özünde taşıdığı gerçeklik kavranmalıdır. Tüm bunların gerçekleştirilebilmesi için de çocuk dünyasına yakın adeta sanatçı duyarlılığına sahip bir çizer gereklidir.

Resimlemede ya da tasarımda yalınlıkla yüzeysellik birbirinden çok farklı kavramlardır. Bizde bu kavramlar sık sık çeşitli nedenlerle karıştırılır. Yalınlık; deneyim, birikim ve araştırmaya dayanan, yoğun çalışma gerektiren seçici bir yaklaşımdır, işin ehli tarafından yapılır. Kavranan özün ışığında, sadece gerekli olan alınır ve en uygun tarzda bir araya getirilir, iyi bir çizer yalın bir anlatım diliyle akılda kalan, metne görsel yorum getiren, çocuğun görsel eğitimine katkıda bulunan kalıcı, sanat değeri taşıyan eserler ortaya koyabilir. Alman editör ve Sanat Eğitimi Hareketinin öncülerinden Heinrich Wolgast, anlaşılır, sanatsal yönü olan, herhangi bir belirsizlik içermeyen, yüzeysel olmayan fakat basit bir şekilde tasarlanmış resimler ile çocukların estetik eğitimlerinin desteklenebileceğini 1894 yılında belirtmiştir." (KAYA,2000,s;5)

3.7 Okul Öncesi Dönem Masal Kitaplarındaki İllüstrasyon

Okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanan kitaplarda hem tasarım hem de içerik açısından en önemli öge resimdir. Çünkü, bu dönemde çocuklar kitaplardaki resimlere bakarak metnin kurgusunu belleklerinde tamamlar. Başka bir söyleyişle anlamın oluşmasında, resim / resimlerin dili, yazılı dile göre daha başta bir sorumluluk üstlenir (Sever, 2006, s.46)

Bebeklik döneminde çocuklar için kitap sayfasında tek bir resim vardır. Bu resim ayrıntılardan arındırılmış olmalıdır. Resme ait tek bir sözcük vardır hatta hiç olmayabilir. Resimler çocuğun yakın çevresindeki insan, hayvan, yiyecekler, oyuncaklar, giysiler v.b. örneklerden verilebilir. Burada yakın çevresi ve olası tanıyabileceklerine önce yer vermek çok önemlidir (Tür ve Turla, 1999, s.29).

İki-üç yaştan itibaren kitapta kısa bir metin vardır ve resimlerle açıklayıcı bir biçimde verilmesi, kitabın çocuğa okunması ile görsel ve işitsel bağlantının kurulmasını kolaylaştırır. Çocuk metinde sözü edilen ya metni destekleyen önemli öğeleri mutlaka resimde görebilmelidir. Resimlerde kullanılan çizgilerin yuvarlak ve sevimli olması kitabı daha ilgi çekici hale getirmektedir. Sert ve keskin çizgilerin kullanılması resim bütünlüğünü olumsuz etkileyebilir. Yumuşak ve yuvarlak hatlar çocuğun kendi resimlerinde de, doğasında da gözlenebilir. Her ne kadar kitap çizerinin çizgilerinde özgür olması çok daha iyi sonuç verirse de, çocuğun gözüyle olaya

bakabilen çizerin resimlerinde yuvarlaklığı, yumuşaklığı da görmek mümkündür. Resimlerde olayda var olan hareketliliğin çizgilerle ifade edilmesi resim-metin ilişkisinin kurulmasını kolaylaştırır. Hareketsiz adeta bir fotoğraf görünümündeki resimler ya da olaydaki hareketi, canlılığı ifade etmeyen resimler küçük çocuklar için uygun değildir. Okul öncesinde çocuk kitap resimlerine bakarken kendi çevresinden bir şeyler görmek arayışındadır (Tür ve Turla, 1999, s.30).

Resimlerde hayal öğelerine yer verilmesi çocuğun hayal gücünü zenginleştirir. Hayal öğeleri, fanteziler çizgilerle somutlaştırılmalıdır. Böylece çocuk hayalle gerçek arasındaki ilişkiyi daha kolay kurabilmektedir. Resimlerde ne kadar ayrıntıya yer verileceği de önemlidir. Çocuğun metinde gelişen olayla kolay ilişki kurmasına yardım edecek oranda basit ve sade bir resimleme olmalıdır. Olayda sözü geçen bir ayrıntı var ise resimde mutlaka olmalıdır. Diğer taraftan olayda önemli bir yeri olmayan ya da gereksiz ayrıntılar çocuğun dikkatini dağıtır ve resim-metin ilişkisini kurmasını zorlaştırır (Tür ve Turla, 1999, s.31). İllüstrasyonlarda bulunan karakterlerin ifade edilme şekli de doğru olmalıdır. Karakteristik özellikleri doğru resmedilmelidir. Önemli karakterler ya da öğelere daha çok yer verilerek ön planda tutulmalıdır.

Resimlemede renklerin kullanımı da üzerinde durulması gereken önemli konulardan biridir. Her ne kadar resimlemede çizgilerin anlatım gücü önemli ise de renkli resimler çocuklar için ilgi çekici olmaktadır. Birçok rengin bir arada kullanımında renkler arası uyum ve bütünlüğün sağlanmış olması çok önemlidir. Renkler çizgi gücünden ön plan çıkmamalı renk ve çizginin kullanımı bir bütün olmalıdır (Tür ve Turla, 1999, s.33). Renk seçimi yapılırken, metni destekleyici olmasına ve tasvirlerle uyumuna dikkat edilmelidir.

Çocuğun gelişim sürecinde önemli bir yeri olan 0-6 yaş döneminde çocuğa sunulan her materyalin dikkatli bir biçimde seçilmesi gerekmektedir. Masal kitapları bu dönemde hem dil ve anlatımıyla hem de görsel öğeleriyle çocuğun yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Okul öncesi dönem, çocuğun estetik beğenisinin temellerinin atıldığı ve görsel birikiminin oluşmaya başladığı bir dönemdir. Bu nedenle masal kitaplarında bulunan illüstrasyonlar, iyi bir şekilde hazırlanmış ve çocuğun gelişim özelliklerine hitap eden özellikte olmalıdır. Bu bağlamda masal kitaplarındaki illüstrasyonların incelenmesi gerekli görülmüştür. Araştırma bu gereksinimden doğmuştur.

3.8 Çocuk Ve Kitap İlişkisi

Çocuk; gelişim özellikleri, duygu, düşünce ve davranışları ile yetişkinden farklı, kendine özgü bir varlıktır. Onların yönlendirilme ve yapılandırılmaları yaşına ve bireysel özelliklerine uygun biçimde ve zamanında verilmelidir. Bunun için en uygun zaman 0-6 yaş arasındaki okul öncesi dönemdir. Psikolog ve pedagoglar, insan hayatındaki bu dönemi çok hızlı bir gelişme evresi olarak ele alırlar. Bu dönem içerisinde bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişmenin bazen tek tek bazen üçünün bir arada yürüdüğü görülmüştür. Büyüklerin kurmuş oldukları dünyaya sürekli olarak kendini uyarlamaya çalışan çocuğun her dönem ihtiyaç duyduğu şey beslenme, sevgi ve kişiliğinin onaylanması olmuştur. Yine bu dönem içerisinde çocuğun kitapla olan ilişkisi, farklı amaçlarda ve şekillerde olmaktadır. Bu ilişki 6 yaşına kadar sistemli bir şekilde sürdürülebilirse çocuk okuma yazmayı öğrenmeden kitaptan nasıl yararlanabileceğini öğrenmiş olur. Çocuk okuma yazmayı öğrendiğinde kitaplardan yararlanma çocuğa daha büyük bir zevk verecektir. Haktanır ve Gürkan, okul öncesi dönemden başlayarak kitapla tanışan çocuğun, dış dünya ile arasında kurduğu bağlantıyı; "Okulöncesi dönemden başlayarak çocuklar dış dünyayla; dış dünyadaki olgu ve olayların büyük bir kısmıyla kitaplar aracılığıyla tanışırlar. Kitaplar onların dünyaya açılan pencereleridir." (Haktanır G., & Gürkan T., 1997). Sözlerinden de anlaşıldığı gibi çocukların kitaplara en çok ihtiyaç duyduğu, okumayı öğrendiği 6 yaş dönemine gelinceye kadar geçirdiği devredir ki bu dönem de her yaşın kitabı ayrı olmalıdır. Çünkü çocuk içinde yaşadığı dünyayı tanıırken her yaşta ayrı konulara ilgi duyar. Onun için kitaplar hareketli olayları içermelidir. Okul öncesi çocuk kitaplarının en önemli özelliği, görsel oluşudur. Bir başka deyişle, resimlerden oluşan kitaplardır. Bunun yanında kitabın başlıca amacı; çocuğa okuma alışkanlığı, okuma kültürü ve estetik zevkleri de vermek olmalıdır. Çünkü okulöncesi dönemdeki çocuklar, kitaplara düşünme, konuşma becerilerini geliştirirken, dış dünya ile ilgili kavramları kitaplardaki illüstrasyonlar aracılığıyla öğrenirler. Bu nedenle kitap okunurken karşılaşılan yeni kavramların anlamı çocuğa anlatılmalıdır. Böylece çocuk resimlerle kavramları birleştirmeyi ve kavramlar arasında ilişki kurmayı öğrenecektir. Okul öncesi çocuğa göre 7-11 yaş çocuğunun ilgileri değişiktir. Animistik evreden çıkan çocuk hayali ve gerçek üstü nitelik taşıyan masallar ve hikayelerle ilgilenmeye başlar.

Kitabın konusu ve resimleri çocuğun ilgisini çekecek nitelikte, hareketli ve daha çok metne dönük tasarımlardan oluşur. Çağdaş yaşamı destekleme derneği ise okul dönemindeki çocuk ve kitap arasındaki ilişki ile ilgili olarak;

Okumayı öğrendikten sonra kitapla çocuk arasında dolaysız iletişim kurulur. Harflerin ötesinde heyecan uyandırıcı, şaşırtıcı, renkli, fantastik dünyaları kimsenin yardımı olmadan kendisi çözmeye başlar. Böylece kitabı kendine ait olan bir olgu olarak yaşar ve benimser. (Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yay. 1990: 52) şeklinde açıklamıştır. Bu nedenle, çocuk kitapları yazan ve çizen sanatçılar, çocuğun dünyasını tanımalıdır. Okulöncesi döneme ait kitaplar metinden çok illüstrasyon ağırlıklı oldukları için çocuğun, her bakışta kendiyile ilgili ayrı bir ayrıntıyı görmesi ve algılaması bakımından önemli bir unsurdur. Çocuğun okumaya başladığı 7-14 yaş döneminde kitaplar ise tamamen metne bağlı illüstrasyonlardan oluşmaktadır. Yine bu dönem çocuğu içinde illüstrasyonlar okuma isteğini uyandırmak için önemli materyallerdir. Aslier, çocuk kitaplarındaki illüstrasyonların önemini; "Çocuk kitapları yalnız resimli, çok resimsiz, az yazılı, az resim çok yazılı olabilirler. Fakat hiçbir zaman resimsiz olamazlar. Olmamalıdır." (Aslier, M., 1983: 44). Belirtirken çocuklar için hazırlanan kitapların resimli materyaller olduğunu vurgulamıştır. Çocuğun gelişim evrelerine baktığımızda kitapların ve illüstrasyonların onlara nasıl katkıda bulunabileceğini görürüz. Bu nedenle çocuğa, yaşına uygun olarak resimli kitaplar verilmelidir. Resimlerde renk ve anlaşılabilirlik ise dikkat edilmesi gereken unsurlardandır. Çocuk kitaplarında, çocuğun yaşına ve seviyesine uygun bir dil kullanılmalıdır. Bu noktada çocuklar için yazı yazan ve çizen sanatçıların çocuklar kadar zengin bir hayal gücüne sahip olmaları önemlidir. Hikayelerin konusu ve illüstrasyonların anlatım gücü çocukların anlayışlarına göre ve ilgi çekici olmalıdır. Çünkü çocuk Karakaya'nın da belirttiği gibi; "Çocuk kitapta kendisiyle ilgili olanı aramaktadır." (Karakaya Z., 1999: 176).

Çocuklar büyürken, zihinsel yapıları da gelişir ve realizm yolunda bir adım atarlar. Bu nedenle onların gelişim evrelerine ve ilgi alanlarına göre kitaplarla tanışmalarını sağlamak onların ilgilerini çekecektir. Onlara geçmişte okunan ve açıklanan hayali masallar ilgilerini çekmemeye başlar. Altı yaşına kadar gelen bir çocuk kendisine kitap okunmasını ister ve yaşına uygun hikayelerden hoşlanır. Daha sonra yaşı büyüdükçe macera, savaş, komedi ve genel bilgi veren kitapları tercih eder. Bu an-

lamda çocuk, kitabında kendi küçük yaşamına ait parçalar aramaktadır. Okulöncesi ve ilköğretim birinci devre yıllarındaki çocuklara hazırlanan kitapların, çocuğun görsel algısının gelişmesi; onun görme, duyma, duyumsama, düş kurma ve düşünme yetilerini harekete geçirmesi beklenir.

Bütün bunların yanı sıra iyi bir çocuk kitabı, çocuğun resme, dramatik etkinliklere, müziğe, diğer güzel sanatlara karşı ilgi duymasına da yardımcı olmalıdır. Konular, hikaye düzeni içinde çocuğun gerçek hayatta bilgisi olduğu, tanıdığı şekilde işlenmeli ve eğlendirici bir şekilde anlatılmalıdır. Ayrıca hikaye kahramanları, çocukların kendilerini özdeşleştirebileceği kişiler olmalıdır.

3.8. 1 Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitapları Ve Çocuğun Gelişimine Katkısı

Çocuk zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal gelişimini tamamlamak isteyen bir bireydir. Bu nedenle çocuk kitaplarının hazırlanmasında, çocuğun kişiliğinin , içinde bulunduğu büyüme olgusunun ve gelişiminin çeşitli evrelerinin sürekli olarak göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bir kitabın çocuğun ilgisini çekmesi için, o kitabın bazı gereksinmelere yanıt vermesi gerekmektedir (Yavuzer, 2000, ss.201, 202).

Öncelikle kitabın çocuğa hitap etmesi, onu tatmin etmesi, çocuğun algılayış seviyesine uygun olması gibi bazı vasıfların bulunması gerekmektedir. Çocuk okuduğu bir kitabın kahramanı ile kendisini özdeşleştirir, böyle bir kitabı sıkılmadan kısa zamanda bitirir. Çocuklara yönelik eserler, onların ilgiye isteklerine uygun olacak, onları eğitecek, iyiye, güzele, doğruya yöneltecek şekilde hazırlanmalı, yayımlanmış çocuk kitaplarında da bu ve benzeri özellikler aranmalıdır (Demirdöğen, 2003, s. 1, 2). Her tür kitap çocuğun ilgisini çeker. Küçük yaştan itibaren çocuğa kitap okuyarak aralarındaki ilişkinin başlaması sağlanabilir (Yavuzer, 1998, s.241).

Okul öncesi dönem çocuk kitaplarının genel hedefleri şu şekilde sıralanabilir.

- Çocukların ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak (güven, sevgi, sevilme, sevmeye, öğrenme, bir gruba ait olma, oyun, değişiklik ve estetiklik gibi ruhsal ihtiyaçlar)

- Çocukların değişik yaşlarda ilgi duydukları konuları göz önüne almak
- Çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimlerine katkıda bulunmak
- Çocuğun algı gelişimini desteklemek (görsel, işitsel, dokunsal algı)
- Sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek
- Çocuğun zihinsel gelişimini katkıda bulunurken kavram gelişimini desteklemek
- Çocuğa ilk kitap sevgisini aşılama
- Çocuğa ilk edebi ve estetik değerleri vermek
- Çocukların gelişmekte olan iç ve dış dünyalarına katkıda bulunmak
- Çocukları yaşam gerçeklerine hazırlamak
- Çocukların yaratıcı güçlerini, harekete geçirmek
- Dinleme yeteneğini geliştirmek
- Eleştiri yeteneğini geliştirmek
- Kitabın eğlence ve bilgi kaynağı olduğunu öğretebilmek
- İyi çocuk kitabı kavramını verilen uygun örneklerle kazandırmak
- Çocuk kitaplarının türlerini tanıtmak
- Çocuklara uygun fiziksel özelliklerde kitaplar sunmak
- Hikaye ve masalları, kitap, renkli resimler, kukla, gölge oyunu, pandomim, çubuk figürler sembolleri gibi yöntemlerle anlatabilmek
- Çocuklara uygulanan eğitim programlarını destekleyici özelliklere sahip kitaplar verebilmek (edebiyatr. blogspot, 2008).

3.8.2 Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarının Dil ve Zihinsel Gelişime Katkısı

Kitabın dil gelişimine yardımcı olabilmesi için; çocuklara bol resimli kitap okunmalı, çocuk kitaptaki resimleri anlatmaya, kitapla ilgili olarak sorulan soruları cevaplamaya, yarım bırakılan cümleyi tamamlamaya, yarım bırakılan kitabı anlatmaya, daha sonra da kitabı kendi cümleleriyle özetlemeye teşvik edilmelidir. Bunlar, edebiyatın çocukların dil gelişimini güdüleyip, uyarıcı yollarıdır (Gönen, 2005). Tür ve Turla (1999, s.14) (Tür ve Canbolat, 1985; Alpöge, 1991, Hetnerington ve Parke, 1993; Alpay, 1995; Bee, 1995; Senemoğlu, 1997; Alpay, 1998) görüşüne katıldığını belirterek edebiyatın çocuğun dil ve zihinsel gelişimine katkısı şu şekilde belirtmişlerdir.

- Dinleme, taklit etme ve dil ile ilgili alıştırmalar yapmasını sağlar.
- Kelime haznesini geliştirir.
- Sıfatları, zamirleri, çoğulları, olumlu ve olumsuz ifadeleri doğru ve yerinde kullanmayı öğrenir.
- Hayal gücünü geliştirir. Hayal gücünü kullanarak kendi ürününü oluşturma hazzını verir (Yaratıcı düşünme).
- Gördüğü şekilleri algılamayı öğrenir.
- Belleğini geliştirir.
- Dikkatini yoğunlaştırma ve dinleme sabrını kazandırır.
- Kavramları kitap yoluyla öğrenmek daha kolaylaşır. Zıt ilişkileri, renk, sayı, şekil, mekan vb. gibi kavramları görsel olarak kitap yoluyla desteklemek mümkündür.
- Okuma ilgisini uyandırır.
- Okuma-yazmada en büyük adım olan, anadilini iyi kullanabilme becerisini artırır. Okul öncesi dönemde yazı dili ile ilişki kurulur. Resimden yazıya geçiş yapmak kolaylaşır.
- Kitap öğrenmeyi sağlamada ilk yıllarda çok önemli olan somut

nesnelerle çalışmayı sağlar. Çocuk için soyut olan duyduğu sözcükler, kitapta gördüğü resimler ile somut hale getirilmiş olur.

- Çocuk kitaplarındaki tema ve resimlemeler onun tanıdığı, gördüğü nesne ve olaylardan yola çıkarak hazırlandığında öğrenmede önemli olan yakından uzağa ilkesi kitaplar yolu ile pekiştirilmiş olur.

3.8.3 Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarının Duygusal Gelişime Katkısı

Çocuğun duygusal gelişiminde olsun, genel anlamda eğitimde olsun, “sevgi”, “şevkat” ve “güven” sözcüklerinin yeri ve önemi büyüktür. İşte bu nedenle çocuklar, kendilerine sevgi ve güven ileten kitaplara büyük ilgi ve gereksinime duyarlar. Ancak çocuk kitabı yazarken, sadece bu gereksinimi göz önünde tutmak son derece hatalı ve yetersizdir. Yazarlar, bir takım gerçekçi konuları işlemenin yanında, yer yer çocuğa olumsuz yanlar üzerine eğilmek ve onlar üzerinde düşünme olanağı da vermelidirler. Bütün bunlar yazar tarafından dengeli bir biçimde gerçekleştirilmeli, kitabın aynı zamanda çocuğun eğlenme gereksinimi de karşılamak zorunda olduğu akıldan çıkarılmamalıdır. (Yavuzer,2000, s.202)

Tür ve Turla, (1999, ss.14-15) (Onur, 1995; Davidson, 1996; Senemoğlu, 1997) görüşüne katıldığını belirterek edebiyatın çocuğun duygusal gelişimine katkısı şu şekilde belirtmişlerdir.

- Dinlediği hikayelerdeki kahramanlarla duygusal olarak özdeşim kuran çocuk başkalarının da aynı duyguları yaşadığını görür, duygu paylaşımı sağlanır ve kendisini yalnız hissetmez. Benmerkezcilikten kurtularak onun dünyayı başkalarının açısından da görmesi sağlanır.
- Duyguların doğallığını keşfeder.
- Kitap ile birlikte olmanın mutluluğunu yaşar.
- Yaşadığı ve yaşayacağı duygusal olaylarda nasıl davranacağına daha önce okunan hikayelerle hazırlık yapmış olur.
- İfadesi zor ve çocuk için soyut olan duyguların, okunan hikayeler yolu

ile daha anlaşılır ve somut olması sağlanır.

- Yetişkin ile birlikte okunduğunda onun ile değerli ve hoş bir zaman geçirmenin yanında onunla olan ilişkiyi kuvvetlendirir.

3.8.4 Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarının Sosyal Gelişime Katkısı

Konar'ın (2006, s.465) Alpay'dan (1984, s.44) alıntısına göre kitapla ilişki kurmak, okumayı bilmesede konuşmada güçlük çekse de her çocuğun hakkıdır. Resimli kitap ve dergiler okul öncesi dönemde dil gelişimini desteklediği gibi, çocuğun kendisini tanımasına, kendisini bulmasına olanak sağlar, toplumsallaşmasına yardımcı olur; yalnızlığı kimsesizliği azaltır, sanatsal ve kültürel deneyimler kazandırır.

Tür ve Turla'ya (1999, s.15) göre edebiyatın çocuğun sosyal gelişimine katkısı şu şekilde sıralanabilir.

- Sosyal ilişkilerin (aile, arkadaşlık, komşuluk gibi) daha kolay anlaşılmasını sağlar.
- Sosyal hayatta önemli olan insan ilişkilerinin (paylaşma, sorumluluk alma, yardımlaşma, hoşgörölü olma v.b.) önemini ve nasıl uygulanması gerektiğini hikayelerle yaşayarak öğrenir.
- Örneklenen olaylardan etkilenerek sosyal uyumu kolaylaştırır.
- Kendi toplumsal değerlerini ve kültür yapısını öğrenir. Diğer toplumlarla olan farklılık ve benzerlikleri fark eder.

Çocuğun bütün gelişim alanlarına katkı sağlayan, onun dünya ile iletişimini kuvvetlendiren, okuma yazma becerisinin kazanılmasına yardım eden çocuk kitapları ürünleriyle çocuğu erken dönemde tanıştırmak, yararları düşünüldüğünde bir kez daha önem kazanmaktadır (Tür ve Turla, 1999, s.13).

3.9. 0-6 Yaş Çocuğun Kitaplara Olan İlgisi

İsviçreli pedagoğ Piaget, çocukların gelişimlerini evrelere ayırmıştır ve doğumdan iki yaşına kadar olan devreyi "duyusal, devinimsel devre" (Alpöge G., 2003: 32) olarak tanımlamaktadır. Bu devrede düşünce hareketle eşanlamlıdır. Bu dönem çocuğunun dünyası kendine dönüktür ve onun için önemli olan gördüğü, duyduğu, dokunduğu, tattığı ve kokusunu aldığı şekillerdir. Bu dönemde onlara dokunabilecekleri tahta, kumaş, mukavva kitaplar sunabiliriz. Nemli olan kitaplarla tanışmalarıdır. Yapa Yayınları'nın da bu yaş dönemi çocuklarına alınması gereken kitapların özellikleri hakkında belirttiği gibi; 6. aydan 2-3 yaşına kadar çocuğa sağlam karton veya bez kitaplar alınmalıdır. Bunlar genellikle öğretici kitaplardır. Ve sadece resimlerden oluşmaktadırlar. Çocuğa çevresini tanıması için yardımcı olurlar. Çocuğun yaşamında yer alan aile, arkadaş, oyun, giysi, beslenme, temizlik vb. gibi ana kavramlar çocuğa resimlerle öğretilir. Çocuğun bu dönemde dili hızlı geliştiğinden karton veya plastik kitaplardan sonra basit öykülere geçilebilir. (Yapa Yayınları)

Okunan öyküler basit olmalı ve öyküden çok anlatanın ses tonu önemlidir. Piaget, bir sonraki devreyi ise iki yaşından yaklaşık yedi yaşına kadar süren "işlem öncesi devre" (Alpöge, G., 2003: 32) olarak adlandırmaktadır. Bu devrede çocuk taklit etmesini öğrenir. Sınıflama ve gruplama bu dönemde öğrenilir. Ayrıca bu dönemin bir başka özelliği ise çocuk, animistik yapıya sahiptir ve bu nedenle cansız nesneyi canlı kabul eder, onlarla ilişki kurar, konuşur, onları dinler. Zihinsel gelişimi devam eden çocuk bir üst düzeye ulaşmaya kadar yaşayan ve yaşamayan nesnelere arasında ayırım yapamazlar. Kısaca açıklamak gerekirse çocuğun dünyası, "Alice Harikalar Diyarında" ki dünyadan çok farklı değildir. İlk çocukluk döneminde görülen bu özellikte çocuklar, güneşin, ayın, rüzgarın ve bulutların canlı olduğunu söylerler. Çünkü bütün bu nesnelere kendi kendilerine hareket edebildiklerini görürler ve dolayısıyla kafaları karışır ve onların canlı olduklarını düşünürler. Aynı şekilde kitaplardaki kahramanları ve geçen olaylarında canlı olduğunu düşünerek onlardan etkilenirler. "Dodson" çocuğun okulöncesi dönemi hakkında;

Çocuk altı yaşına geldiğinde, kişiliğinin temel yapısı oluşmuş durumdadır ve onun ne tip bir insan olacağını, büyüdüğü zaman başarılı olup olmayacağını, ne tarz bir insanla evleneceğini ve bu evliliğin ömürlü olup olmayacağını büyük ölçüde belirleyen etmen, çocuğun altı yaşındaki kişilik yapısıdır (Dodson, F., 1997: 10)

Belirttiği gibi 6 yaşına kadar çocuğunun kitaptan öğrendiği dünya onun hayatını sürdürebilmesi için bir temel oluşturmaktadır. Çocuk, öyküleri dinlerken kitaptaki resimlere bakmak hoşuna gider. Çocuk severse öyküyü ya da resimleri birden fazla dinlemeyi isteyebilir ve tekrar tekrar dinlemekten sıkılmaz. Kendisine okunan öyküyü kitaptaki resimlerden izler. Bu resimler onlar tarafından kolay algılanan, açık seçik yazılmış ve parlak renkli özenli resimler olmalıdır. Çünkü özenle hazırlanmış resimli çocuk kitapları, çocuğun çevresini tanımasını sağlar. 3-4 yaş çocuğu ise çevresiyle ilgili sorular sorar, bu yaşlardaki çocuklar için uygun olan yine bol illüstrasyonlu ve kısa metinli kitaplardır. Öykü ya da masal da konu basit olmalıdır. Doğa ve hayvan öykülerine ilgi duyarlar. 4 yaşından sonra, eğlenceli, serüvenleri içeren kitapları da sevebilirler. Şiir ve tekerlemeler onların dil gelişimine, hayal gücüne ve ritim duygusunu gelişimine katkı sağlar.

Okulöncesi dönemi kapsayan bu dönemde çocuklar yeni kavramları illüstrasyonlarla öğrenirler. Kitaplardaki yazılar genellikle kısa cümleler ve onlara yabancı olmayan kelimelerden oluşur. Ama genelde çocuğun deneyimi olmadığı için bilemediği kelimeler çıkar. Çocuk bunları kitaplar sayesinde öğrenir ve sözcük dağarcığı gelişir. Resimlerin yardımıyla dikkatlerini daha uzun süre kitapta tutabilirler ve öyküyü sonuna kadar dinleyip anlayabilirler. Böylece dikkat süreleri giderek uzar. Bu yaş çocuğu kitaplarından, dinlemeyi ve çevreleri hakkında yeni şeyleri öğrenirler.

4.BÖLÜM

4.1 ÇOCUK KİTAPLARI İLLÜSTRASYONLARININ DÜNYADA GELİŞİMİ

İllüstrasyonun açıklamaya , betimlemeye ve kavratmaya yarayan bir sanat dalı olduğu düşünüldüğünde başlangıç tarihinin resim sanatından bile eski olduğu görülür. İlk çağ insanının mağara duvarlarına yaptığı çizimler sanat için yapılan ve belli bir felsefik alt yapı taşıyan eserler olmaktan çok onun hayatını, inancını tasvir eden çizimlerdi.

Yine orta çağda, okuma yazma bilmeyen halkı bilgilendirmek amacıyla daha çok dinsel içerikli illüstrasyonlar yapıldı. İllüstrasyon yazının yerini tuttu. Zamanımıza yaklaştıkça, keşiflerin de etkisiyle insan önem kazanmış, illüstrasyon insanlığın kültürel gelişiminde, yazıyla beraber, önemli yer edinmiştir. Marco Polo'nun yaptığı gezilerde çizdiği, yerli halkları tanıtan açıklayıcı resimler Avrupalılar'ın farklı yaşamları tanımalarında etkili olmuştur. Bu çağlarda sıradan halk arasında okuma yazma oranı da artmaya başlamıştır.

Atina'da ve ardından Roma'da çocuklara dini öğretiler ezberletmek yerine şiir, fabl, destan gibi yapıtlar okunmasını ve çocukların din kuralları dışındaki bu yapıtlardan faydalanabilmesi için onlara okuma yazma öğretilmeye başlanmasını sağlayan gelişme; M.Ö. 5. ve 6. yüzyıllarda, Yakındoğu'da ve Akdeniz Havzası'nda görülen eğitim ve öğretimdeki farklılaşmadır. (Demiray,1963, s.74). Bu gelişmeye rağmen çocuk, henüz değer verilen bir varlık olmadığı için bu dönemde, çocuklara yönelik yazma girişimi pek görülmemektedir. Eğitimdeki bu farklılaşma, eksik ve yetersiz görülen çocuğun, eksik yönlerini gidermeye yöneliktir.(ERGÖL, 2008)

1900 ve 1925 yılları arasında ve öncesinde illüstratörlerin kullandığı kalıplaşmış ve küçük farklar haricinde birbirine benzeyen çizimler günümüze yaklaştıkça daha özgün hale gelmiştir. Kitap ressamaları da diyebileceğimiz illüstratörlerin çizimleri artık onların birer imzası halini almıştır.

İnsanlığın doğuşundan beri insanoğlu işaretlerle anlaşmaya, fikirlerini paylaşmaya ve bunu gelecek nesillere aktarmayı istedi. İllüstrasyon sanatı ilk olarak yazıyla başlar. Paleolitik çağlar boyunca ikonografi egemenliğini sürdürdü. Eski Mısır'da yazıcılar, ressam, taş oymacıları muhtemelen ilk ticari sanatçılardı. Onların resim ve yazıları günlük hayat, din, politika, bilimsel bilgi ile ilgiliydi. Bu becerikli ve verimli Mısırlı sanatçıların en erken çizimleri tek açılı ve derinliksizdi..

Endüstrideki devrim illüstrasyon sanatındaki üç boyutlu teknik çizimlerin geniş kitlelerce tanınmasını sağladı. İnsan zekası illüstrasyonda verilmeye çabalanan perspektif, üç boyut derinlik gibi özellikleri anlamakta zorlandı. Modern sanatçılardan Fernend Leger'den Joan Mira'ya 60'ların popart sanatçıları Andy Warhol ve Roy Lichtenstein bu ticari ve simgesel ifadeleri hicvederek kendi basit, sade biçimlerini oluşturdular. Bilimin üçboyutlu perspektifi 1900'lu yılların ortaları boyunca ressamalara ve illüstrasyon sanatçılarına çevreyi ve objeleri gerçeğine uygun çizme açısından tatmin edilebilir yöntemler sağladı. Bu şekilde görsel hilekarlık savunmasız kaldı. Ek olarak perspektif ve üç boyut ilkelerini anlamayan sıradan insanlar sezgi yoluyla bile kötü sanat eserlerine ve illüstrasyonlara negatif tepki verdi.

1960'larda ki modern sanat hareketi ile illüstrasyon fotoğrafın gerçeğini yakaladı. Paint Brush, Air Brush gibi teknikler sanatçılara gerçekten farksız resimlemeler olanağı sağladı.

Artık günümüzde ve gelecekte dijital dünyanın ilerlemesiyle ve her şeye imkan sağlayan bilgisayar programları sanatçılara büyük olanaklar sağlamaktadır. Buna rağmen etkileyici illüstrasyonlar yine de insanoğlunun dokunuşunu gerektiriyor. Estetik olarak memnun edici ve anlaşılabilir bir esere sadece insan denen varlık karar verebilir. Teknoloji ise güçlü yeni aletler ve çizim programlarıyla insana yardımcı olur."(<http://www.encyclopedia.com>)

Bazı resimler yazılmış olanı daha anlamlı kılmak adına kullanıldı. İllüstrasyon sanatı yazı kadar eski ve resim yazısından doğmuş bir sanat dalıdır. Kitapları özellikle de çocuk kitaplarını anlamlandırmak amacıyla el boyamasıyla başlayan macerası baskıya varışla sürer.

İlk resimli kitaba Mısır' da M.Ö 1980 yıllarında rastlanmaktadır. Resimli el yazması bu kitaplar eski Mısır'da papirüs ruloları üzerine uygulanmıştır. Bu resimlemeler uzun hikayeleri anlatan ve yetişkinleri bilgilendirmeyi amaçlayan çoğunlukla ölüm temasını işleyen hikayelerdir. "M.Ö 1900 yıllardan günümüze kalan "Ramessım Papyrus" ve "The Egyptian Books of The Dead" illüstrasyon ruloları bilinen en erken el yazma hikaye ve kitaplarıdır. Orta çağ el yazmaları, baskı kitapları illüstrasyonların önden gelen habercisidirler. Karışık ve pek çok süslemeli kitaplar, genellikle manastırlarda yapılmış dinsel konu üzerinedir."(DALLEY,1990, s10) Yazıyı bulan insan, salt yazının yetmediği yerde resimsel görselleştirmeyi kullanmayı oldukça erken keşfetmiştir.

İlk kitaplar kil tabletlerden oluşmaktaydı. Sert bir uçla yumuşak çamura işlenen yazı levhaları fırında pişirilerek kalıcı hale getiriliyordu. Bu durumda, ilk matbaaların tablet fırınları olduğu söylenebilir. Kağıt benzeri maddeler kullanılmaya başlanınca, levhalar önce ruloya (tomara) dönüşmüş, M.S. 2 ila 4.yy' lar arasında, Yunan ve Roma tarzındaki "rulo" biçimli metinler yerini kodekslere bırakmıştır. Kodeks; bugün kullandığımız kitap, dergi, gazete vb. alanlarda kullanılan ciltleme biçimidir. Bu yeni biçimle, metinle daha rahat ilişkiler kurulmuş, okurken not alma, sayfa çevirme gibi seçenekleri geliştirme olanağı doğmuştur.

"Başlangıç noktası orta çağ el yapımı kitaplar olan illüstrasyonlardır. O dönemde yapılan,üç boyutu ikinci boyuta taşıma girişiminde bulunan resimli imajlar illüstrasyonun en önemli bir görüş açısidir. Uzaysallığa karşı iki boyutu ustaca kullanılır. Yaratıcı bir yolla dünyayı düz bir şekilde keşfetme kapasitesi erken 9.yy resimli el yazması "The Book of Kells" te açıkça gösterilir." (LEWIS,1987, s.9)

Matbaanın icadından önce, yalnızca elyazmalarının var olması, kitap sayısının azlığı ve elde etmenin güçlüğü nedeniyle, okumak ve kitap sahibi olmak, varlıklı insanların sahip olduğu bir ayrıcalıktır. Dolayısıyla ancak kitap sahibi olan ve kitap okuyan ailelerin çocuklarının, kitaplarla birebir tanışma ve kitap okuyabilme sansı olmaktadır. Bu dönemde öğrenme, genellikle sözlü iletişim yoluyla gerçekleşmekte, özellikle okuma bilmeyenler için okuyanları dinleme ya da dini kuralları, masalları kulaktan dolma bilgilerle edinme şeklinde olmaktadır. (Demiray,1963, s.75).

Matbaanın icadından sonra, kitap sayısının artması, kitap elde etmenin ve okumanın kolaylaşması, okur-yazar sayısının çoğalması, fikir ve sanat alanındaki gelişmeler, çocuk kitabı ihtiyacının da fark edilmesinde etkili olmaktadır. Bu ihtiyacın fark edilmesinden önceki durum ise; 17. yüzyıla kadar kendilerine özel kitapları olmayan çocuklar arasında, ebeveynlerinde olduğu gibi okuma-yazma oranının düşük olduğu, okuma bilmeyen çocukların sadece dini kuralları ezberledikleri, hikâyeler ve masallar dinledikleri, okuma bilen şanslı azınlığın ise dini ve tarihi kitaplarla yetindikleridir.

Çocuk kitaplarının ortaya çıkışı; Batı’da 18. yüzyılın ikinci yarısı ve 19. yüzyılın başı aydınlanma, modernleşme, kentleşme, sanayileşme, ulus devletin ortaya çıkışı ile insana ve dolayısıyla çocuğa önem verilmesiyle ilişkili bir süreçtir. Çağlar boyunca “eksik insan” olarak görülen çocuğun önem verilen bir varlık halini almaya başlaması, 18. yüzyıl aydınlanma çağıının getirisi olmaktadır.

Bugün çocuk klasikleri arasında yer alan birçok kitabın, aslında ilk önce yetişkinlere yönelik yazılması, fakat içerik olarak çocuk kitabı özelliği taşımaları ve ortaya çıktıkları dönemde çocuklardan bir hayli ilgi görmeleri, çocuk kitaplarının, birçok alanda olduğu gibi ihtiyaçtan doğduğu kanısını güçlendirmektedir. Bu ihtiyaç ilk önceleri yetişkinlere yönelik kitapların, çocuklara göre sadeleştirilmesiyle giderilmeye çalışılmaktadır.

Fransa’da 17. yüzyılda *Fenelon*’un soylu çocukların eğitiminde faydalanılması için yazdığı *Telemak*, *La Fontaine*’in *fablları*, *Perrault*’nun *masalları*, bu alanda öncü kitaplara örnek gösterilebilmektedir. La Fontaine’ın *fablları* ise, aslında yetişkinler için yazılan, fakat çocuklardan daha çok ilgi gören kitaplardır. Aynı şekilde *Daniel Defoe*’nun 1719’da yazdığı *Robinson Cruose* adlı kitabı, *Jonathan Swift*’in *Güliverin Gezileri*, *Lewis Carrol*’un *Alice Harikalar Diyarında* isimli kitabı da bu amaçla yazılmasa da dünya çocuklarınca daha çok okunan kitaplardır. (Göksen, 1972, s.9).

Sadece çocuklar için kitap yazmayı deneyen ilk kişi ise İngiliz yazar, editör, matbaacı *John Newbery*’dir. (Göksen,1972, s.9). 18. yüzyılda bir çocuk kitabı serisi hazırlayarak çığır açan, aynı zamanda ilk defa 1748’de gençlik kütüphanesi kurarak zarif görünümlü kitaplar basan Newbery,18.yüzyılda Avrupa’nın pek çok ülkesinde çocuklar için kitap yazmak düşüncesinin yaygınlaşmasını sağlayan isimdir. (ERGÖL, 2008)

4.1.1 Çocuk Kitapları İllüstrasyonlarının Batı'da Gelişimi

Batı'da ilk çocuk kitapları 15.yy'dan itibaren yayınlanmaya başlamıştır. O dönemde kitaplar, çocukların zevkle okuyabileceği öykülerin yerine dini konuludur. Çünkü zevk için okunan kitapların, ahlaki değerleri yıkacağı ve tembelliğe neden olacağı düşüncesi hakimdir. Bu düşünceyle James Janeway çocuklara kitaplar hazırlamıştır. "Çocuklara Hatıra, Birçok Gencin Neşe İçinde Ölümü, Matem ve İbret" adlı eserleri sıralayabiliriz. Batı ülkelerinde 1889'dan itibaren ilk resimli masal kitabın, Andrew Lang tarafından yazılan ve H.J. Ford, G.P. Jacomb Hood tarafından resimlenen, Longman yayınevi tarafından basılan "Mavi Peri Masalları" "The Blue Fairy Book" adlı kitap olarak tanık olmaktadır. Hayal gücü zengin resim ve metinlerden oluşan bu kitap, çocuklara fantastik bir dünya sunmaktadır. Ancak, yayınlanan İlk resimli kitabın 1658'de Nürnberg'de basılan "Resimlerle Görülen Dünya" olduğu kanısı bugün halen geçerliliğini korumaktadır.(Kaya, 1776)

Şekil 4.1: Mavi Peri Masalları, illüstrasyon çalışması (Lang , A. 1965: 9)

Alman Eğitimci Johann Amos Comenius, (Orbis Pictus) Resimlerle Görülen Dünya adlı ilk resimli çocuk kitabını yayımladı. Latince ve Almanca dillerinde resimleri ağaç kalıplara oyulup basılan kitap, okuma yazma öğretmek amacıyla yapılmıştı. (Kaya İ, 2003:35)

Günümüzde de hala geçerliliğini korumaktadır. 16. yy'da metal gravür kalıplarının kitap resimlerinin çoğaltılmasında kullanılmasıyla illüstrasyonlar daha zengin ton ve renge kavuşmuştur. 1789 yılında Münih'li Senefelder tarafından taşbaskı yönteminin bulunuşuyla, günümüzde de kullanılan ofset tekniğinin temeli atılmış ve illüstrasyon baskılarındaki renk ve ton zenginliği artmış, 19. yy.'ın ikinci yarısından itibaren resimli çocuk kitaplarındaki nitelik ve niceliksel gelişme hız kazanmıştır.

18. yüzyıl, teknik ilerlemelere sahne olmuştur. Bu nedenle, resimli masal kitabı basım tekniği olarak ağaç baskı kullanılmaya başlanılmıştır.

19. yy' ın ilk önemli örneği olan "Kelebekler Balosu" adlı eserin hangi sanatçı tarafından resimlendiği bilinmemektedir. Bu dönemin önemli illüstratörleri; Edmund Evans, Walter Crane, Randolph Caldecott and Kate Greenaway George Cruikshank, Richard Doyle, John Leech'tir

Birinci ve ikinci dünya savaşının geride kaldığı dönemlerin ardından, 1950'li yıllar; gerek ülkemiz gerek Avrupa ülkelerindeki gelişmelere tanık olunması bakımından önemli bir devreyi kapsamaktadır.

Dünya savaşlarından sonraki dönemde, hızlı sanayileşme, resimli kitapların tasarımına da farklı bir yaklaşım getirmiştir. Bu dönem sanatçıları , o güne kadar yapılan çalışmaları yeni baştan ele almıştır. Resimli masal kitaplarının resimlenmesi işinin, bir uzmanlık konusu olduğu ya da olması gerektiği yine bu dönemde kavranmıştır. 1950'li yıllarda ofset baskı tekniğinin gelişmesiyle de, illüstrasyonların tasarımının hızla gelişmesine sebep olmuştur. Bu dönem illüstratörleri olarak; "LeoLionni, Erik Blegvad, Leonard Everett Fisher, Adrienne Adams, Françoise, Hans Fischer'i" gösterebiliriz. (Kingman F., 1967: 87)

Ofset baskıdaki ilerlemeler devam ederken, diğer bir teknik ilerleme de fotoğraf makinesinin kullanım alanlarının belirginleşmesi ve buna bağlı olarak illüstrasyon

çalışmalarına ortam hazırlaması olmuştur. Böylelikle kitap illüstrasyonlarının tasarımı için yeni bir teknik uygulama olanağı doğmuştur. Anlık görüntünün resmedilmesi, objelerin fotoğraf sonrası pratik bir biçimde düzenlenebilmesi, tasarımcıların görüş alanını değiştirmiştir. Bu durum Berger'e göre şöyledir; "Görünen nesnelere başka bir anlama gelmeye başladı. Bunlar hemen resimlere yansıtıldı." (Berger J, 1982: 18)

Böylelikle söz konusu olan illüstrasyon çalışmalarında fotoğrafın kullanılmasıyla yeni bir boyut eklenmiş oldu. Avrupa'daki resimli masal kitapları da, özellikle 1950'li yıllardaki sanatçıların teknik çözümlenmeye nasıl yaklaştıkları, tasarımlarını oluştururken hangi teknikleri tercih ettiklerini birkaç örnekle açıklayalım:

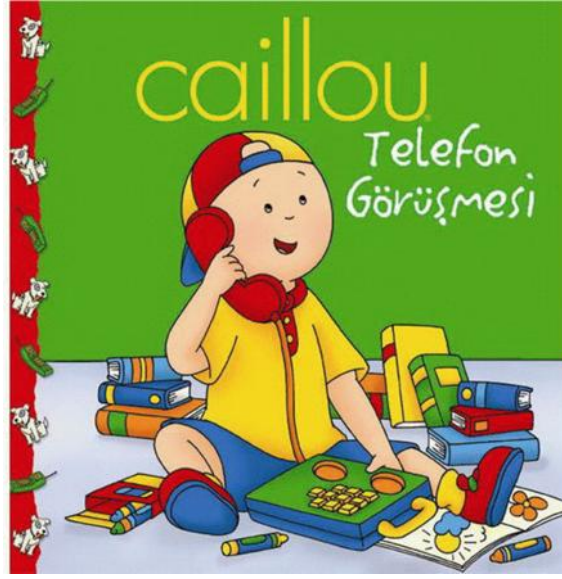
Leo Lionni, illüstrasyonlarında kolaj tekniğini kullanan sanatçı, büyük ustalıklar sergilemiştir. Kitap tasarımları oluştururken, ilk önce resimleri daha sonra kitabın boyutlarıyla birlikte düşünerek yola çıktığını belirtmektedir. Bu konuyu çözümledikten sonra, çocukların çok parlak renklerden hoşlandığını bilerek resimlerinde renk problemlerini çözümler. Buna rağmen çok parlak, canlı renkleri bir arada kullanmaktansa, gerekli olanların bir denge içinde sunulmasına özen göstermektedir. Bu nedenle renk şiddetini azaltacak bilgilerden hareket eder. Sanatçı için önemli olan renk bilgisinin uyumlu bir şekilde kullanılmasıdır.

Blegvad, siyah ve renkli çalışmalarında illüstrasyonlar çizgi tekniğinde resimlemiştir. Tasarımları geleneksel illüstrasyonun devamı olarak görülmektedir. Resimlerinde küçük bir çocuğun yaşamında bulunan pek çok ayrıntıya yer verir. Leonard Everett Fisher, aynı zamanda yazar olan Fisher'ın kendisinin yazıp resimlediği ilk eserleri "A Book of Fire Engines"tir. Genellikle eserlerinde ilginç görünümlü ve detayları fazla olan karakterler yaratmıştır. İllüstratör Adams da detaylara dikkat eder ve çocukların doğayı gözlemlemesini tıpkı Fisher gibi renklendirir birlikte çizgilerle resmeder.

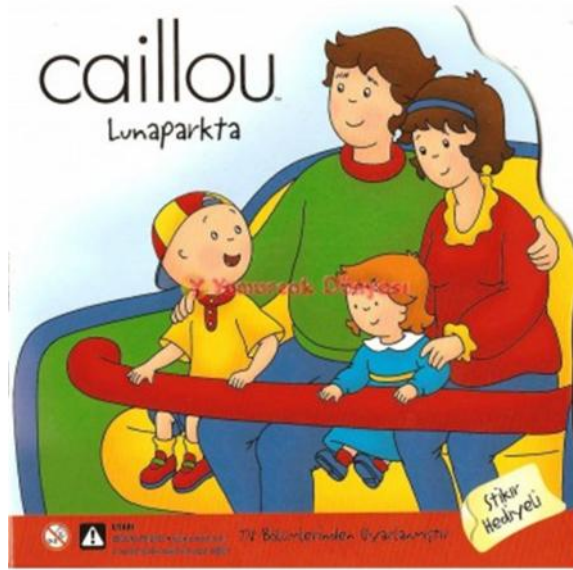
Şekil 4.2: Leo Lionni , Alexander and the Wind-Up Mouse, kitap kapağı illüstrasyonu (Lionni)

Bu dönemde litografi baskının gelişmesi çok çeşitli basım tekniklerini beraberinde getirmiştir. Resimli masal kitaplarının illüstrasyonlarında, çizgilerle boyama, ince çizgileri kullanarak çizgilerle kompozisyon oluşturma, karakalemle boyama, renkli boyama kalemleri, ofset baskıda fotoğrafçılık ve kolaj ile oluşturulan özgün illüstrasyonlar özgür yaratımlara olanak vermiştir. Fischer ise daha çok canlı gibi duran horoz ve kedileri özgün çizgileri ile yeri doldurulamayacak tasarımlar oluşturmuştur.

Şekil 4.3: Caillou Hikaye Kitapları

http://www.oyuncakdunyasi.com/Caillou-Hikaye-Kitabi-Telefonla-Gorusme_5507.html#0

Şekil 4.4: Caillou Hikaye Kitapları

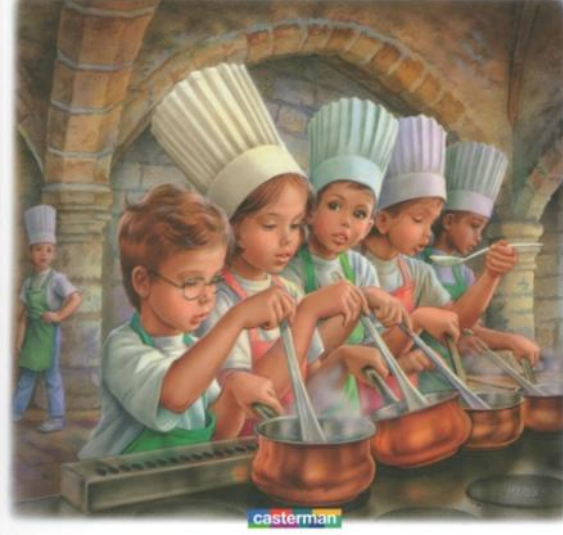
http://www.oyuncakdunyasi.com/Caillou-Hikaye-Kitabi-Telefonla-Gorusme_5507.html

Caillou (okunuşu: *Kayu*), yazar Christine L'Heureux ve çizer Hélène Despu-taux'un kitaplarından televizyona uyarlanan Kanada yapımı çizgi dizidir. Dizi, Caillou adlı 4 yaşındaki bir erkek çocuğun insanlarla ilişkilerini ve günlük yaşamını konu alır. Orijinal dili Fransızca olan dizi, farklı dillere Amerika'dan İngiltere'den Türkiye'ye ka-dar pek çok ülkede yayımlanmaktadır. (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Caillou>)

GILBERT DELAHAYE - MARCEL MARLIER

martine

et les marmitons

Şekil 4.5: Martine la leçon de dezzin, Casterman (Gilbert Delahaya ve Marcel Marlier)

En cuisine, il faut savoir se servir de son odorat ! Voici des petits flacons : ils ont chacun un parfum particulier... À vous de les reconnaître ! dit le chef.
- Ce flacon-ci contient de la lavande ! pense Martine. J'y retrouve mes amis de Provence et les collines mauves que j'aime tant.
Ici, c'est un soir de l'été dernier, chez grand-mère : la porte de la cuisine est ouverte, et puis tout à coup, ce parfum de tarte chaude saupoudrée de cannelle... Martine est heureuse de cette découverte.
Les odeurs mettent dans la tête des images, des instants, des couleurs.
Plein de souvenirs !
- Hé, Martine ! Tu rêves ?

Şekil 4.6: Martine la leçon de dezzin, Casterman (Gilbert Delahaya ve Marcel Marlier)

Martine, Fransız yazar Gilbert Delahaya tarafından yazılmıştır. Bir çok dile çevrilmiştir. Türkiye'de de Ayşegül karakteriyle tanınmaktadır.

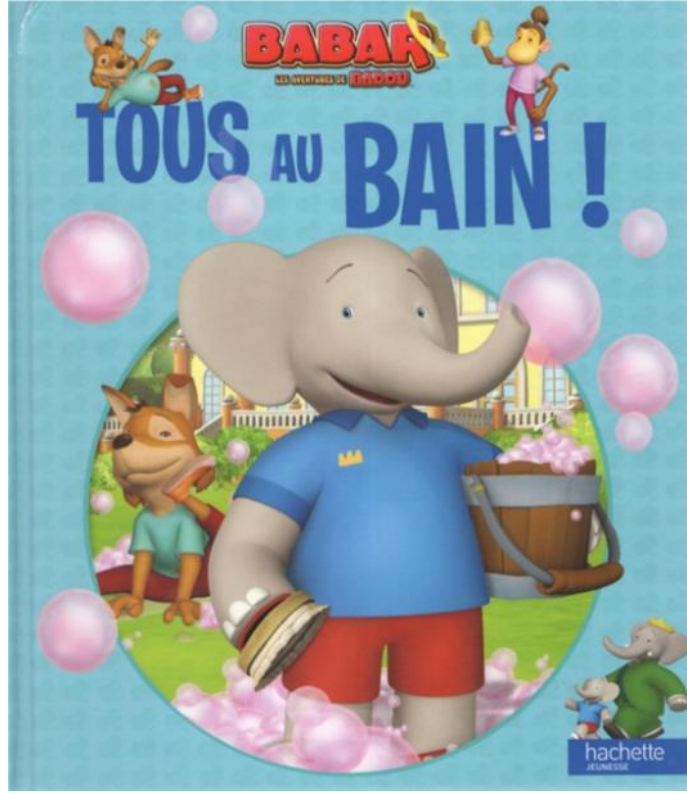
Çocukların dünyasında kardeşliği, dostluğu, insan sevgisini, hayvan ve doğa sevgisini, insanlar arasında iletişimi geliştiren bin karakterdir. Elde çizilip renklendirilmiştir.

Şekil 4.7: Martine la leçon de dessin, Casterman (Gilbert Delahaye ve Marcel Marlier)

Şekil 4.8: Martine la leçon de dessin, Casterman (Gilbert Delahaye ve Marcel Marlier)

Şekil 4.9: Babar (Jean Brunhoff 2011, Hachette Livre)

Şekil 4.10: Babar (Jean Brunhoff 2011, Hachette Livre)

Babar, Fransız yazar Jean Brunhoff , İllüstratörü Luran de Brunhoff yazılmıştır. Bir çok dile çevrilmiştir ve Çizgi film serisi bulunmaktadır. 3D bilgisayar ortamında çizilip boyanıyor. 3- 6 yaş gurubuna hitap ediyor. Bu karakterler çocukların dünyasında keşfetmeyi, sevmeyi ve öğretmeyi öğretiyor.

Tu verras, c'est très chouette !

Seulement, Jake était si agile qu'il esquiva parfaitement tous les lancers de houppette. Au bout de cinq minutes de jeu, Badou et Chikou étaient poudrés de la tête aux pieds, tandis que Jake n'avait pas été touché une seule fois...

Şekil 4.11: Babar (Jean Brunhoff 2011, Hachette Livre)

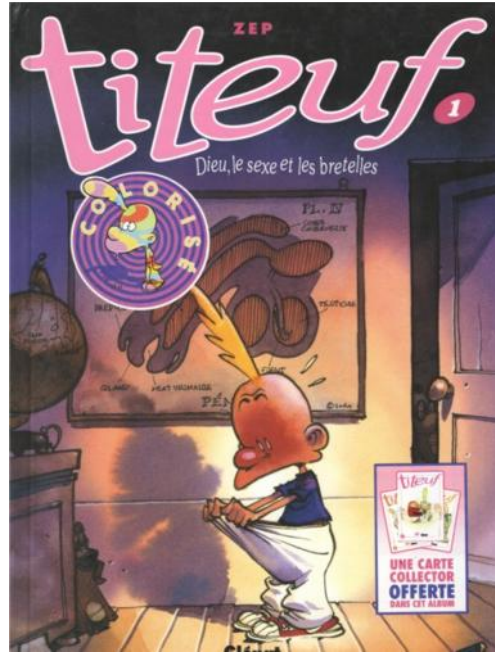

Şekil 4.12: Tintin (Herge 2011 Paramount Pictures)

Tintin, Fransız yazar Herge tarafından yazılmıştır. Karakter gazetecidir. En ünlü çizgi romandır. Çizgi filmi ve sineması da vardır. Bir köpek ve Milau ve kapitan Haddock adında arkadaşları vardır. Arkadaşlarıyla maceradan maceraya atılmaktadır.

Şekil 4.13: Tintin (Herge 2011 Paramount Pictures)

Şekil 4.14: Titeuf (Zep , 2010, Glenat)

Titeuf, Fransız yazar Zep tarafından çizilmiş ve yazılmıştır. Çizgi roman şeklinde kitap haline getirilmiştir. Karakter küçük çocuğun büyüklerin dünyasına nasıl baktığından yola çıkılarak çiziliyor.

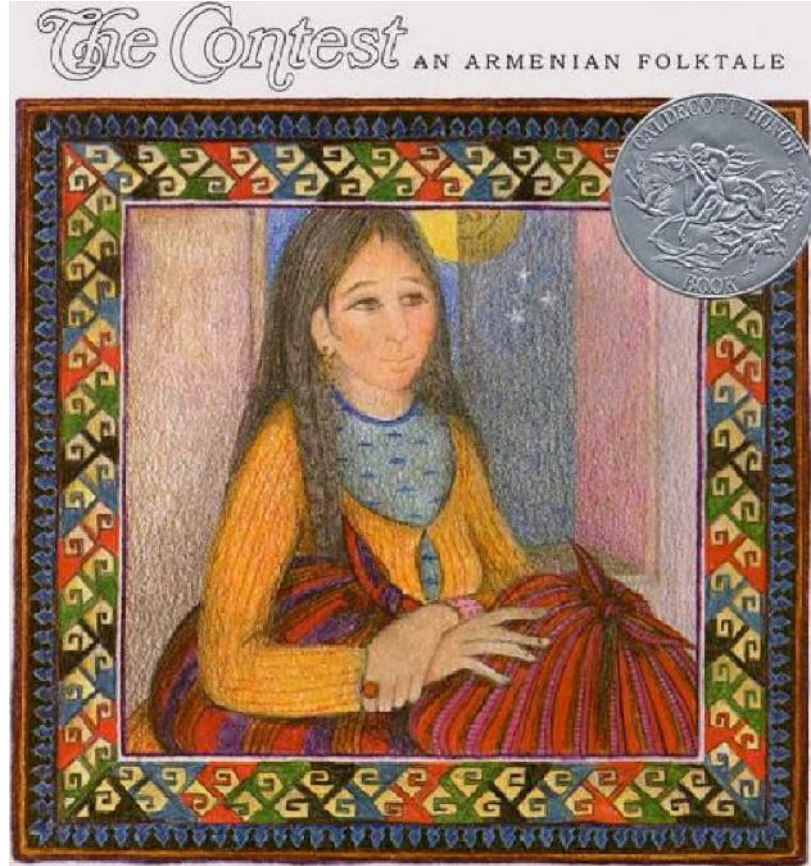

Şekil 4.15: Titeuf (Zep , 2010, Glenat)

4.1.2 Çocuk Kitapları İllüstrasyonlarının Doğu'da Gelişimi

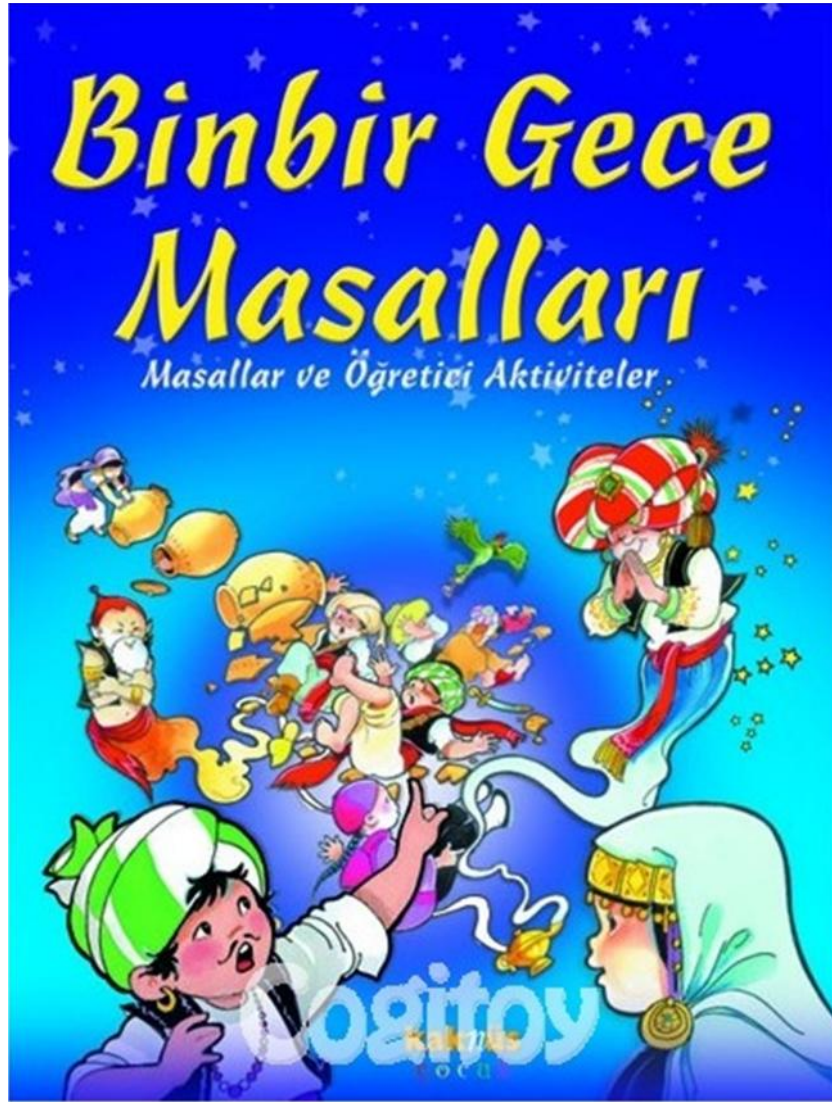
Amerika'da çocuk kitapları illüstrasyonları Avrupa'daki geleneksel illüstrasyonun devamı olarak görülebilir. Bir çok illüstrasyon sanatçısının, göçmen olarak gelip Amerika da illüstratörlük yapması, onların beraberlerinde getirdikleri gerek üslupları yönünden gerekse geleneksel tavırları yüzünden çeşitlilik yaratmıştır.

Nonny Hogrogian, Fernando Krahn, William Steig, William Pene Du Bois, Margot Zemach, Arnold Label Amerika'da çocuk kitabı resimleyen illüstrasyon sanatçılarıdır.

Şekil 4.16: Nony Hogrogian, Armenian Folktale kapak illüstrasyonu (N, Hogrogian)

Kendi yaşadıkları kültürün özelliklerini taşıyan illüstrasyonlarını çocukların beğenisine sunmuşlardır. Binbir Gece Masalları, Çin Hindi'nden başlayıp Hindistan, İran, Irak, Suriye, Mısır ve Anadolu'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada anlatılmış; hükümdarların emriyle yazdırılmış; dilden dile aktarılarak engin bir hayalin ürünü olarak karşımıza çıkmışlardır.

Şekil 4.17: Binbir Gece Masalları

<http://www.cogitoy.com/cocuk-kitaplari/226-binbir-gece-masallari-masallar-ve-ogretici-aktiviteler-ciltli.html>)

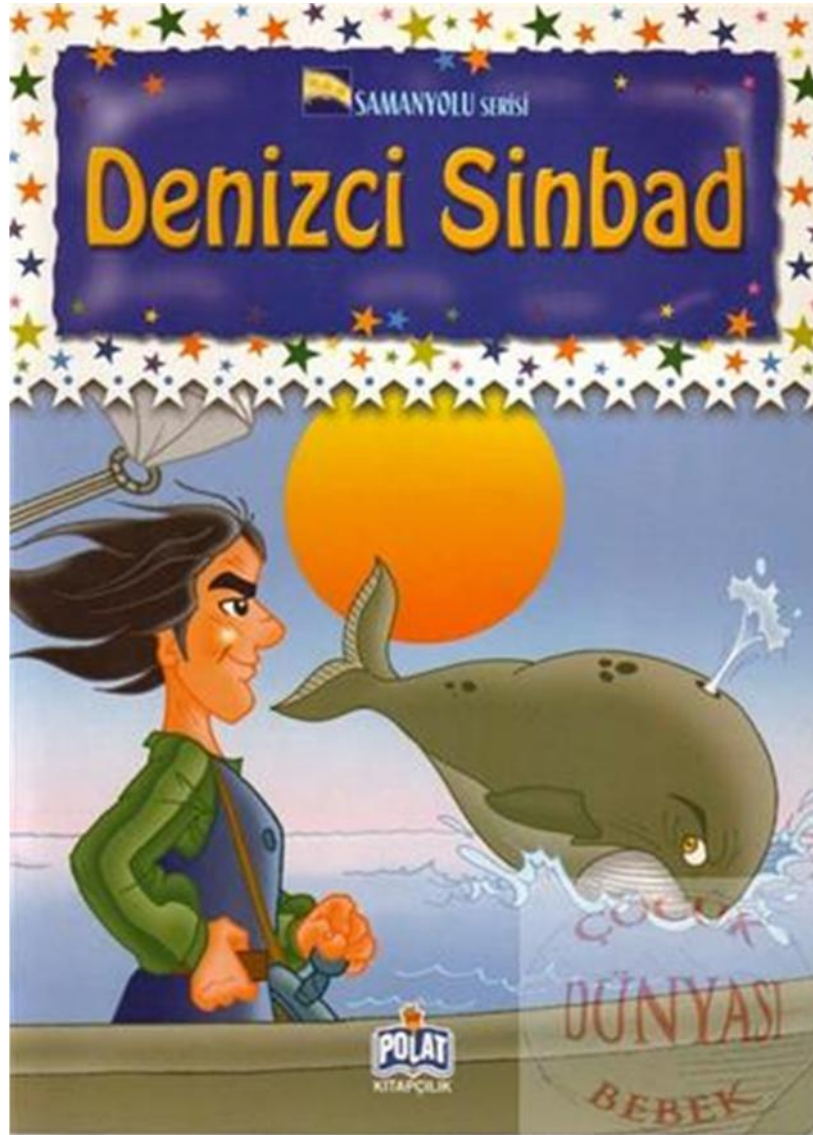
Çocukların hayal gücünün gelişmesi ve örnek olması bakımından bu masallar doğuya özgü anlatım diliyle çocuklar tarafından her zaman ilgi odağı olmuşlardır. Bu Masallar, bütün dünya edebiyatını etkilemiş, büyük yazarlara esin kaynağı olmuş, hatta bu masalları kendi geleneklerine göre yorumlayarak Batı Klâsikleri diye bildiğimiz birçok eser meydana getirmişlerdir. Örneğin; sihirli saksıya sahip olan yün eğirici fakir kız, batıda "Kül Kedisi", "Sindrella" olarak karşımıza çıkıyor. Gemici "Simbad"ın başına gelenler sanki "Robinson Crosue"nin ıssız adasında geçiyor.

Şekil 4.18: Binbir Gece Masalları Cilt1(pdf),İlkler Ansiklopedisi,Caf Caf Ve Kemik (cbr formatı)

(<http://www.soneserim.com/cocuk-kitaplari-cocuk-masallari.html>)

Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de, hem kendini hem de ülkesinin kızlarını kurtarmak için "Şah Şehriyar"a bin bir gece boyunca iç içe masallar, öyküler, anekdotlar anlatan Şehrazad'ı ve onun anlattığı Simbad'ı, Ali Baba ve Kırk Haramiler'i, Aladdin'in sihirli lambasını, lambanın cinini bilmeyen yoktur

Şekil 4.19: Binbir Gece Masalları

(<http://www.cogitoy.com/cocuk-kitaplari/226-binbir-gece-masallari-masallar-ve-ogretici-aktiviteler-ciltli.html>)

Kuşaklar boyu sadece insanların hayal dnyasına s¼r¼kleyen, hem ge¼miřte hem de g¼n¼m¼zde d¼nya edebiyatını en ¼ok etkileyen kitapların başında gelen Binbir Gece Masallarının ¼eřitli ill¼strat¼rler tarafından resimlenmiş, g¼n¼m¼zde de resimlenmeye devam etmektedir.

Alâaddin'in Sihirli Lambası

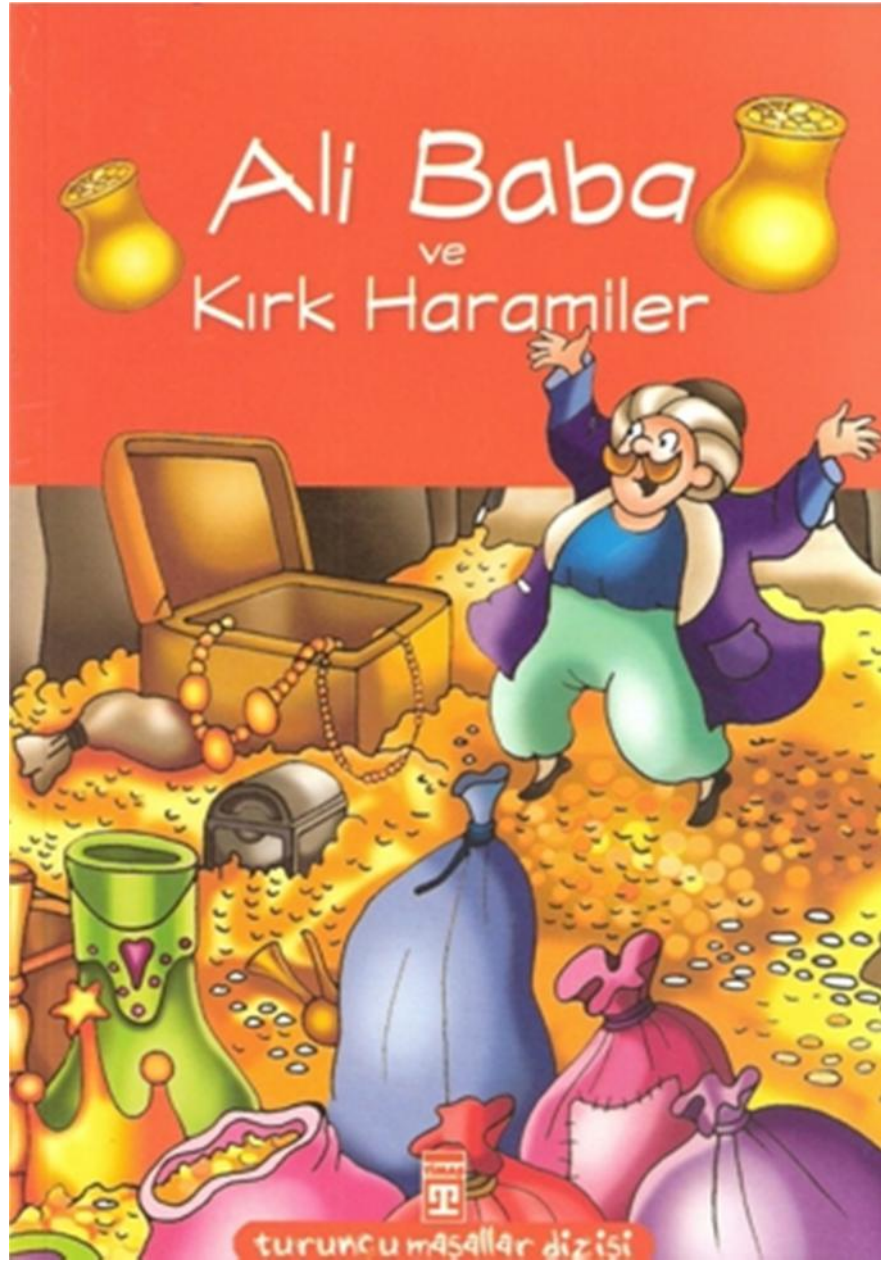

KLASIKLERİMİZ DİZİSİ

--- *Flora* ---
ÇOCUK

şekil 4.20: Alaaddin'in Sihirli Lambası

<http://www.kitapambari.com/kitap/alaaddin-in-sihirli-lambasi-p455130.html>

Şekil 4.21: Ali Baba ve Kırk Haramiler

<http://www.kitapambari.com/kitap/turuncu-masallar-ali-baba-ve-kirk-haramiler-binbir-gece-masallari-p447999.html>)

İlk Japon resimlemeleri, Japonya'da yaşanan ani kültür patlamasıyla ortaya çıktı. Bu illüstrasyonlar başlarda "emakimon" adı verilen resim ruloları biçimindeydiler.

Bu, peşpeşe sıralı sahnelerle öykü kurma fikri hala Japon çağdaş ressamının kurgusunda yer alır. (Gönüllü B., 2004: 159)

Mürekkeple yapılmış olan Choju Giga'dır. Heyecan, mizah dolu bir dünyadaki maymun, tavşan ve kurbağaların serüvenlerini betimlemektedir.

Şekil 4.22: Chouu Giga, çocuk kitabı illüstrasyonu (Giga, C.)

Bu rulo şaheserlerinden biri, Kuşbakışı (Fukinukiyatai) aslı çok etkili bir tekniğin kullanıldığı Genji'nin Hikayesi'dir. Bu teknikte bir mahkeme salonunun ya da kapalı bir odanın içinde neler olup bittiği kuşbakışı olarak gösterilmiştir. Ünlü rulolardan bir diğeri ise, neredeyse tamamı siyah Japonya'da çocuklar için tasarlanan ilk resimli kitap 1648 yılında tasarlanmıştır. Bunu 1666 yılında 22 ciltlik resimli bir çocuk ansiklopedisi izler. Bu, Comenius'un Orbis Pictus' un yayınlanışından yedi yada sekiz yıl öncedir. Bu kitaplardan sonraki iki yüzyıl boyunca Japonya'daki resimli kitapların altın çağı olmuştur. Resimlemelerin çoğu Ukiyoe sanatının ruhu ile doludur.

Japon kitap resimleri 1860'lı yıllara kadar yabancı kùltürlere kapılarını kapatmıştır.

Şekil 4.23: Tezuka

(<http://www.animekon.com/news-1269-Osamu-Tezuka-Gallery-Moe-Style.html>)

İkinci dünya savaşından sonraki dönemde Japon illüstratörlerin, Amerika illüstrasyon sanatından etkilendiği görülmektedir. Bu illüstratörlerden olan Osamu Tezuka karakterlerini genellikle büyük gözlü, uzun bacaklı olarak çizmiştir. Bu açıdan, Tezuka'nın karakterleri, Disney'in çizimlerine benzemektedir. Yarattığı karakterlerinde Disney'in Japon illüstratör Tezuka üzerindeki etkisi olabilir.

Şekil 4.24: Heidi

(<http://selmabalkaya.blogspot.com/2011/01/iyi-bir-cocuk-olursan-sirinleri.html>)

Japonya'da çağdaş çocuk kitapları illüstrasyonları batılılaşma sürecindedir. Buna rağmen kendi öz kültürüne ait motifler taşımaktadır. Sanatçıların vazgeçemedikleri teknik olarak suluboya çağdaş illüstrasyon sanatçıları tarafından da kullanılmaktadır.

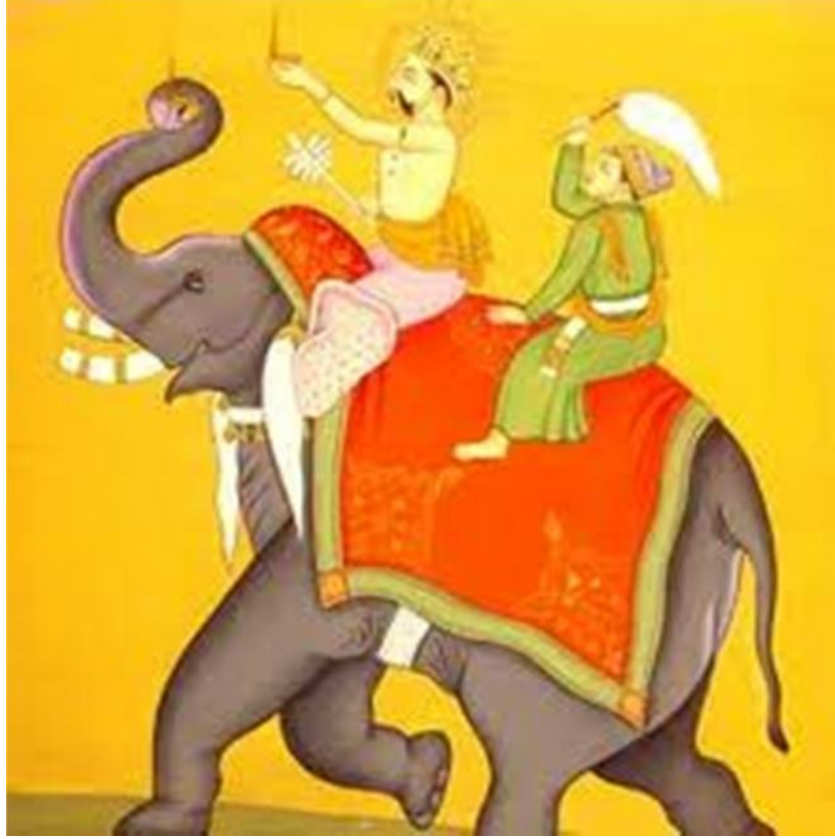

Şekil 4.25: Dash-kappei

(http://forum.donanimhaber.com/m_28576962/tm.htm)

4.1.3 Çocuk Kitapları İllüstrasyonlarının Türkiye’de Gelişimi

Türkiye’de çocuk kitapları resimleme konusundaki gelişmeler, edebiyatımızla yakından ilgilidir. İslamiyet ve Batı uygarlığı etkisinde kalan edebiyat dünyamız gibi çocuk kitapları da kendilerine bundan düşen payı almıştır. Minyatürde rastladığımız ilk resim çalışmalarını kitap resimlemelerine başlangıç kabul edecek olursak, günümüze kadar kitap resimlerinin geçirdiği evreleri inceleme olanağı bulabiliriz. (Mardi,2006)

Şekil 4.26: Minyatür, saray düğünlerinden örnek.

(<http://www.netbilgi.com/tag/minyatür-sanati-hakkında-kısa-bilgi>)

Minyatürler en eski Türk illüstrasyonlarıdır. Anlatmak, açıklamak amacıyla çizilmiş minyatürler genellikle saray yaşantısını, saray düğünlerini, padişah ya da hükümdarın kendisinin ve ailesinin yaşantısını, dini inanış, adet, gelenek, görenekler gibi ya-

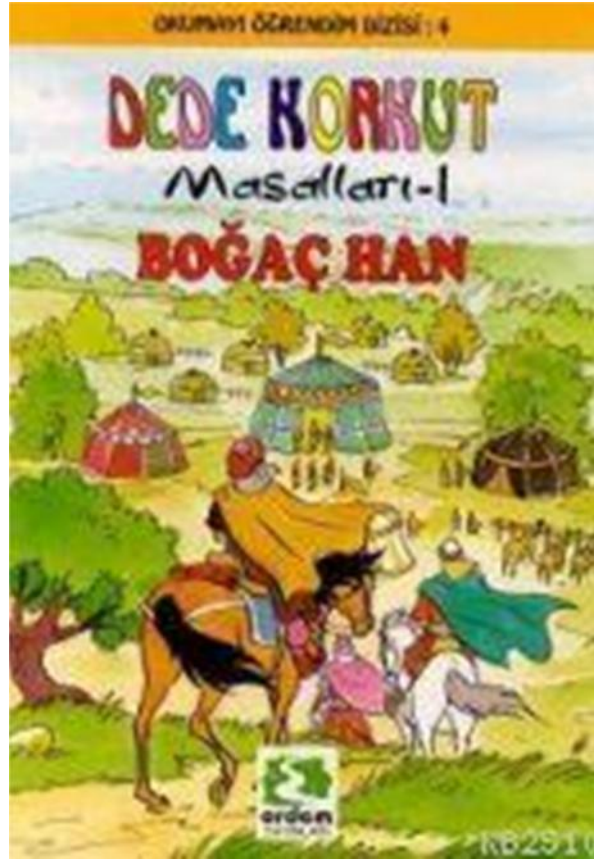
pıldıkları çağa ait pek çok konu hakkında bilgi verirler. Türkler'de illüstrasyonun başlangıcı doğal olarak yine dini kitap resimlerine dayanır. Pek çok efsanenin, sevda öykülerinin, tıp, felsefe, bilim, astronomi kitaplarının resimleriyle (İllüstrasyonlarıyla) beraber Türkçe, Arapça ve Farsça'ya çevrildiği görülür. Bu eserlerde yer alan illüstrasyonların, kitaplardaki yazıların kavranabilmesi için ne kadar gerekli olduğu tartışılmazdır ve zaten amaç ta budur. O dönemlerde fotoğraf makinesi, televizyon gibi icatların henüz bulunmamış olduğu düşünülürse pek çok bilimsel eserde bitki, hayvan çizimleri, ameliyatları anlatan çizimler yapılmıştır. Edebi konulu eserlerde ise gerçek yada hayali konulu hikayeleri açıklayıcı ve kavramayı destekleyici illüstrasyonlar önemlidir. Hikayeler bazen hayali olsa da illüstre edilen mekanlar zamana uygundur ve bu yönüyle de dönemin anlaşılmasına yardım eder.

Şekil 4.27: Matrakçı Nasuh minyatür örneği

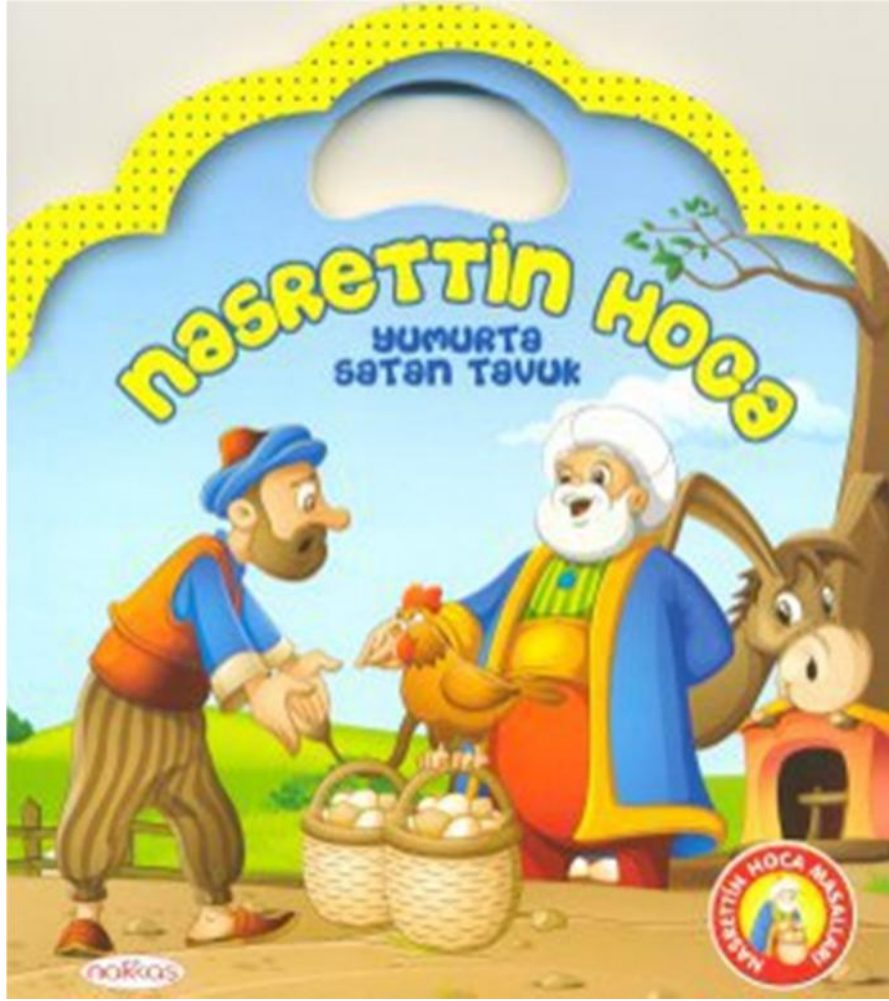
http://vizyon21yy.com/documan/genel_konular/turk_dunyasi/Kult_Med/Turkler_Sanat/Turk_Minyatür_Sanati.html

Osmanlıya gelindiğinde, İstanbul'un fethiyle beraber bilim ve sanatta gelişmeler olur. Yine günlük hayatı, saray hayatını tasvir eden resimler yapılır. Din başta olmak üzere tarih ve edebiyat alanında yapılan ve o devrin illüstrasyonları sayılan minyatürler ağırlıktadır. O dönemlerde yapılan minyatürlerin bir sanat eseri şeklinde değerlendirilmesinden çok metinleri aydınlatmak amaçlı yapılan çalışmalar oldu bellidir. Bunun yanında içlerinde sanat değeri taşıyan önemli çalışmaların olduğu bir gerçektir. Matrakçı Nasuh, Nigari, Nakkaş Osman gibi sanatçıların yapıtları günümüze kalmış eşsiz birer sanat eseri ve tarihi belgedir. 18. yüzyıla yaklaşıldığında sanatçılar artık kendi tarzlarını yansıtmaktan kaçınmazlar. Minyatürlerdeki yüz ifadeleri duygulara göre değişir. Bu da zamanın nimetlerinden biri olarak, bu eserlere sanat eserleri gözüyle bakılmaya başlandığının bir kanıtıdır.

Şekil 4.28: Dede Korkut Hikaye kitapları

<http://www.idefix.com/kitap/nasrettin-hoca-yumurta-satan-tavuk-ekrem-bek-tas/tanim.asp?sid=Y0W4MVM53H2HYTSRU4QN>

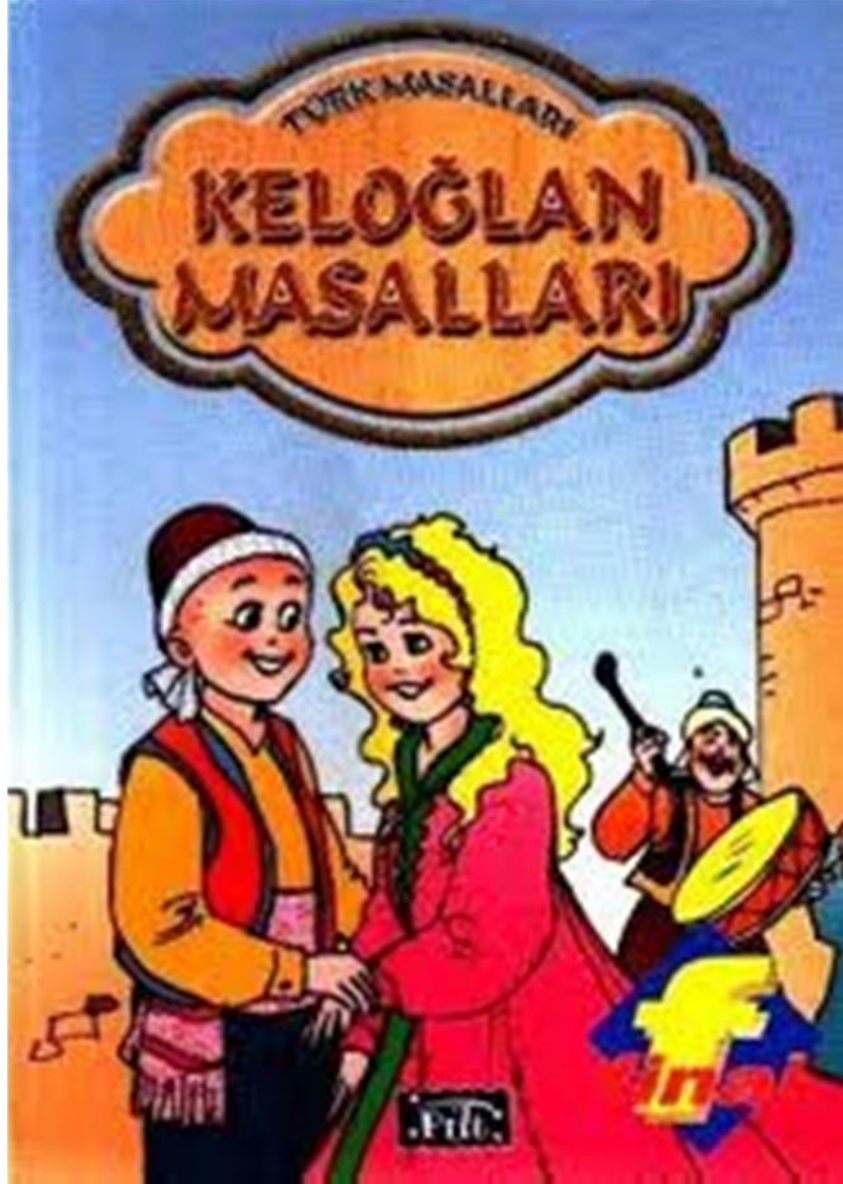

Şekil 4.29: Nasrettin Hoca Hikaye Kitapları

<http://www.idefix.com/kitap/nasrettin-hoca-yumurta-satan-tavuk-ekrem-bektas/tanim.aspxid=Y0W4MVM53H2HYTSRU4QN>

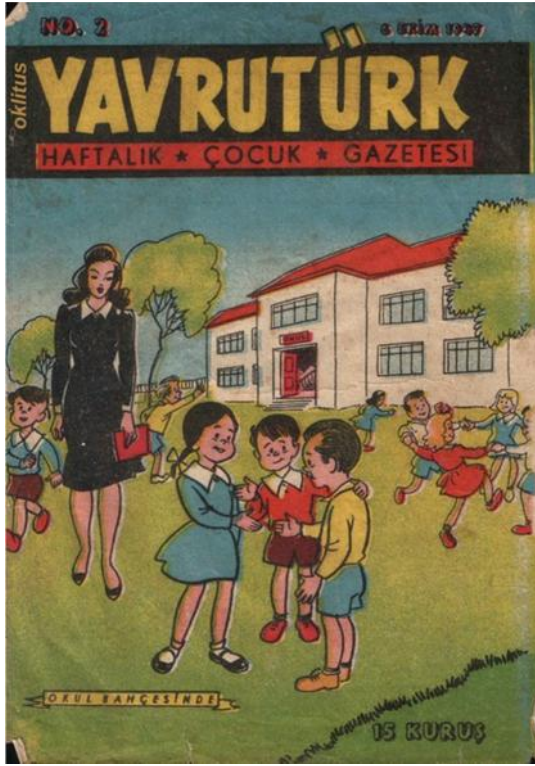
Türkiye’de çocuk kitaplarının varlığı, siyasal ve toplumsal açıdan birçok alandaki gelişmelerin başlangıcı sayılan Tanzimat Dönemi’ne dayanmaktadır. Okuryazar sayısının az olduğu, okuma alışkanlığının olmadığı ve sözlü kültür geleneğiyle dönüşen bir toplum yapısı, matbaanın gelişi ve yaygınlaşmasının gecikmesi, medrese eğitiminin varlığı ve çocuk eğitimi konusundaki bilgisizlik, ülkemizde Tanzimat öncesinde ve hatta Cumhuriyet’in ilk yıllarında da süren çocuk kitabı eksikliğini açıklamaktadır.

Çocuk kitaplarından yoksun birçok nesil, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de Cumhuriyet öncesinde ve sonrasında masal, halk hikayesi, efsane, destan gibi sözlü yazın eserlerini dinleyerek yetişmiştir.(ERGÖL,2008)

Şekil 4.30: Keloğlan Hikayeleri Kitap Kapağı

<http://www.idefix.com/kitap/keloglan-masallari-152-sayfa-ciltli-ekrem-aytar/tanim.asp?>

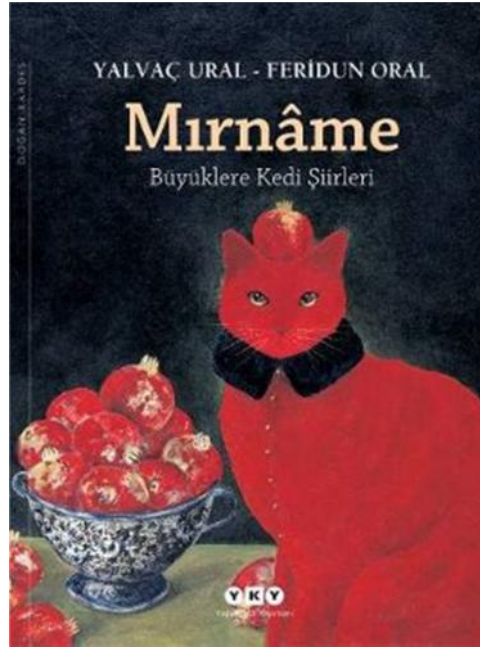
Şekil 4.31: 1930'lu yıllarına ait örnek "Yavrutürk Haftalık Çocuk Gazetesi"

Şekil 4.32: 1930'lu yıllarına ait örnek "Yavrutürk Haftalık Çocuk Gazetesi"

Matbaanın kurulmasıyla illüstrasyon sanatı da gelişir. Yeni bulunan kıtaların, hayvan ve bitkilerinin, efsane ve yaşam biçimlerinin tasvirleri gravür olarak çizilir. Türk illüstrasyon tarihinin ilk fantastik çizimlerine örnekler görülür.

Türk milletinin kurtuluş mücadelesine başladığı yıllarda tasvir edici resimler daha batılı özellikler taşımaya başlar ve minyatürün etkisinden kurtulur. Bundan sonra illüstrasyon pul, takvim, afiş, kart üzerinde uygulanmaya başlanır. Gelişmenin getirdiği yeniliklerdir bunlar. İllüstrasyon çocuklar için oluşturulan kitap, dergi haricinde katalog, broşür gibi pek çok üründe de kullanılır.

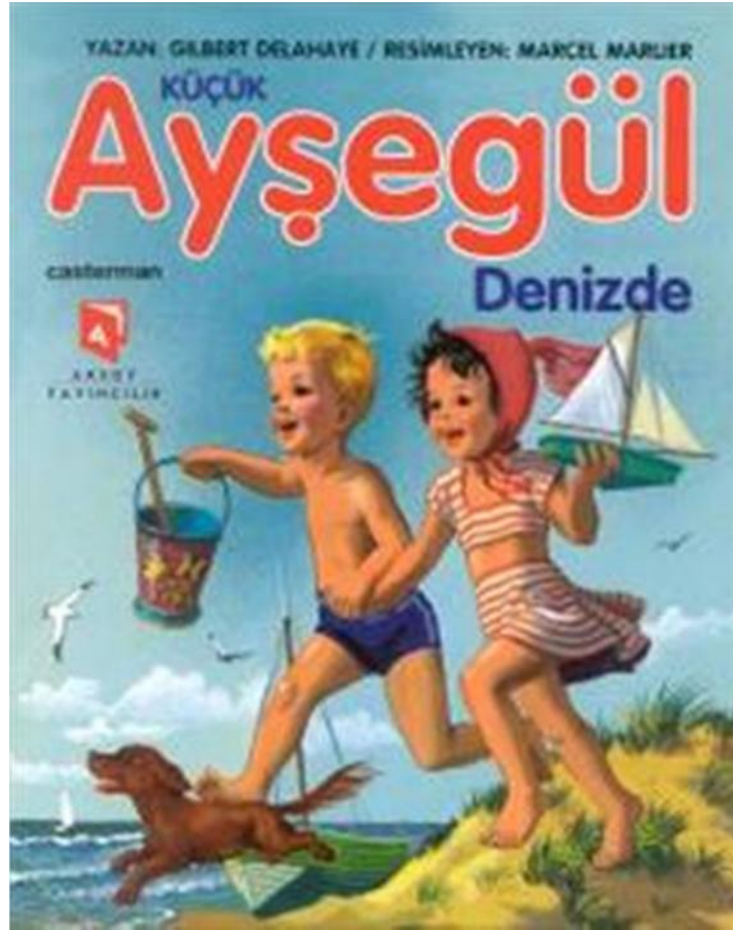

Şekil 4.33: 1870 yıllarına ait çocuk kitap kapağı <http://www.insanokur.org/?cat=251>)

Çocuk yayınlarına ilginin, Tanzimat'tan sonra başladığı görülmektedir. 1870'li yıllarda yayımlanan gazete ve dergilerin çocuklara özel sayfaları ve ekleri ile bağımsız çocuk dergilerinin de ortaya çıktığı bu dönem, çocuk yayınları için bir başlangıç sayılmaktadır. Tanzimat dönemi aydınları, bir yandan Batı edebiyatını Türk toplumuna aktarıırken diğer yandan da kendi Edebiyatımızı, özellikle halk edebiyatını bulmaya, öğretmeye ve geliştirmeye yönelmiştir.

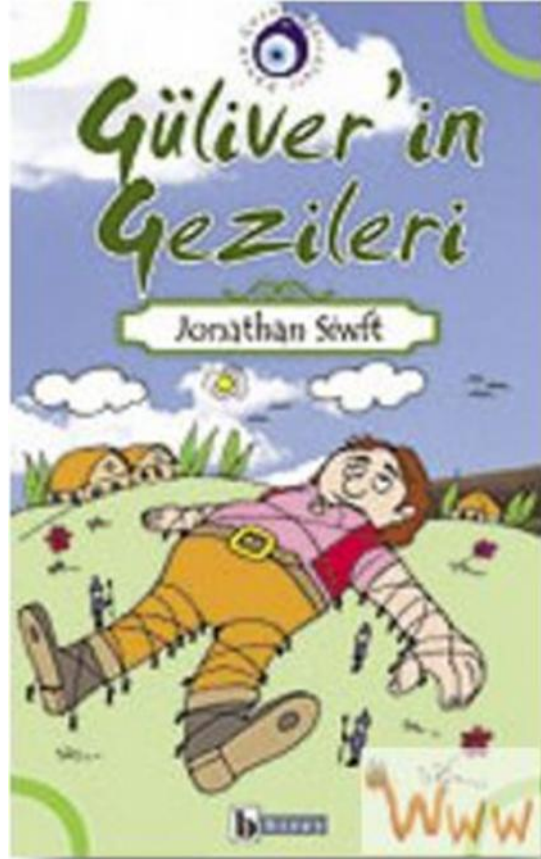
Şekil 4.34: 1870 yıllarına ait çocuk kitap kapağı <http://www.insanokur.org/?cat=251>)

Şekil 4.35: 1870 yıllarına ait çocuk kitap kapağı

<http://www.gencsau.com/forum/bir-zamanlar-turkiye-t109440.0.html>

Tanzimat yazarlarının çocuğa yönelik yazma girişimleri, tercümelemlerle ve fabl benzeri manzumelerle başlamıştır. Bu dönemde önemli sayılabilecek hareket, Batı'daki eserlerin Türkçeye çevrilmesidir, böylece dünya çocuk yazınındaki önemli kitaplar ülkemizde de tanınmıştır. Bu çeviriler arasında *Robinson Crusoe* ve *Güliver'in Seyahatleri* bulunmaktadır. Şinasi'nin La Fontaine'den tercüme ettiği *Kurt ile Kuzu Hikayesi* gibi fabllar, kendi yazdığı *Esek ile Tilki Hikayesi*, *Arı ile Sivrisinek Hikayesi* gibi manzumeler, Rezaizade Ekrem'in yaptığı tercümelemler ve yine devrin sairlerinden muallim Naci'nin *Kırlangıç*, *Kuzu*, *Avcı* gibi manzumeleri dönemin çocuk kitapları arasında sayılabilmektedir. (Demiray, 1963, s.89).

Şekil 4.36: Güiver'in Seyahatleri

http://tr.wikipedia.org/wiki/Gulliver'in_Gezileri

Çocuklara yönelik ilk yayınlar arasında bir alfabe ve çocuk gazetesi bulunmaktadır. İlki 1859'da yazılan, ilk Türk alfabesi kabul edilen *Nuhbetül Etfal* (Çocukların En Seçkini) adlı kitabın sonunda çocuklar için yazılmış birtakım hikayeler ve fabl çevirileri yer almaktadır. Diğeri 1869'da çıkan, her sayısı başka renkte kağıtlara basılan, açık dili, bilmece ve tefrikalarıyla örnek olan *Mümeyyiz* adlı çocuk gazetesidir. (Göksen, 1972, s.11).

1928'den sonra yeni Türk Alfabesi'nin kabul edilmesiyle okuma yazma, baskı işlerinin kolaylaşması, okula giden çocuk sayısının artması, eğitimde modern tutumun daha güçlü biçimde benimsenmesi çocuk yayınlarını bir ölçüde arttırmıştır. (Demiray, 1963, s.94). 1928'den sonra çocuk kitaplarıyla birlikte, basılan her türlü eserin çoğalma-

sı, Atatürk'ün önderliğinde okuma yazma seferberliğinin başlatılması ve okuryazar sayısındaki artışla ilişkilendirilmektedir.

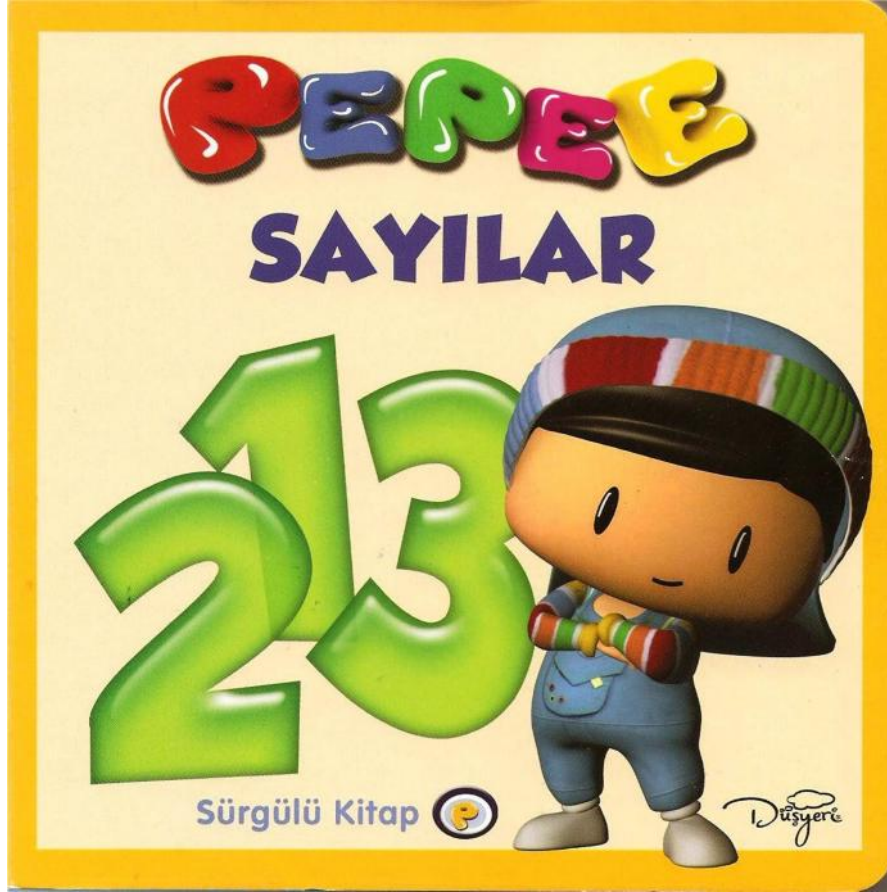
Tanzimat'la başlayan çabalar yeterli olmamış ve yaygınlaşmamış, çocuk kitaplarının ayrı bir uzmanlık alanı olduğu bilincini yeterince güçlendirememiş ve bu konudaki uzmanlaşmayı sağlayamamıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında görülen çocuk kitabı eksikliği 1940'lara kadar devam etmiştir. Ülkemizde çocuk kitapları konusunda yaygın bir bilincin oluşması ve modern girişimler, tüm dünyada olduğu gibi ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra gerçekleşmiştir. (ERGÖL,2008)

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte, güzel sanatlar akademisi öğrencilerinin yurtdışında eğitim gördükten sonra yurda dönmeleriyle, küçük çocukların algılama biçimlerine uygun tasarımlarda artış yaşanmıştır. Naki Tezel'in 1943'te yayınlanan halk öyküleri ve masalları resim ve içerik bakımından örnek gösterilmektedir. Çocuk kitapları resimlemesi konusundaki gelişmelere de ancak 1950'lerde rastlanmaktadır. Bu alanda Avrupa'daki teknik ilerlemeler ancak 1950'li yıllarda ülkemizde görülmüştür. Kitap resimlerinde Abidin Dino ve Sait Maden önemli ustalar arasında yer almaktadır. ("Türkiye'de Çocuk Kitaplarının Gelişimi," <http://www.izedebiyat.com>).

1970'lerde çocuk kitaplarına olan ilgiyi arttırmak, bu konunun önemini vurgulamak ve yaratıcıları harekete geçirmek için birtakım etkinlikler de yapılmıştır. Yapılan sergi, açık oturum gibi etkinliklerde çocuk kitapları sorunu tartışılmış, öneriler getirilmiş, yazarlar, eğitimciler gibi konunun uzmanlarıyla okuyucuların buluşması sağlanmıştır. Bu etkinlikler Türkiye'de çocuk kitaplarının çocuk eğitimindeki önemini ortaya koymuş, böylece kitapların çocuk yetiştirmedeki yeri anlaşılmaya başlanmıştır.

1974'te Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda açılan "Çocuklar-Resimler- Kitaplar" sergisi ve ardından yapılan "Türkiye'de Resimli Çocuk Kitapları" konulu açık oturum birçok çevrenin ilgisini çekmiştir. 1975'te ise Devlet Güzel Sanatlar Akademisi tarafından "Güzel Kitaplar Sergisi" yapılmış böylece Türkçe çocuk kitaplarına yönelik ilgi canlandırılmaya çalışılmıştır. Seçilen elli Türkçe kitap ve poster yarışmasına gazeteler ve yayıncılar yakın ilgi göstermişlerdir. Sergide Türkçe kitapların kapak ve ciltleme konusundaki kazançları ortaya çıkarılmıştır. (Alpay, 1975, s.8,11).

1990'lı yıllar ise çocuk kitaplarının sayıca artışıyla kendini göstermektedir. Çocuk kitapları basan yayınevlerinin ve çocuk kitaplarına olan ilginin artması, çocuk yazınında genç yazarların ortaya çıkması bu yıllara ilişkin gözlemlerdir. Fakat yayın sayısında yaşanan bu hızlı artış, beraberinde niteliği getirmekten yoksun olmaktadır. 90'lı yıllarla birlikte çocuk kitapları alanında nitelikten yoksun, içeriği uygun olmayan ve kalitesiz yayınlar da çoğalmaktadır. Bunun yanında, günümüze kadar devam eden bu gelişmenin, ilginin de etkisiyle artan çocuk yayıncılığının iyi tarafı; çocuk yazınında ve kitap üretiminde nitelikli, genç, bilinçli yazar, tasarımcı, editör ve yayıncıların ortaya çıkmasına da olanak sağlamasıdır. (ERGÖL,2008)

Şekil 4.37: Pepee Hikaye Kitapları

http://www.tvpazarlamaurunleri.com/product.php?id_product=785

Bugün dünyada çocuklara yönelik kitap basan yayınevleri, süreli yayınlar, eğitim setleri, dijital ürünler, bilgisayar oyunları, popüler sinema filmleri, çizgi filmler ve yan ürünler nedeniyle çocuklar görsel ve işitsel olarak sayısız ürünle karşılaşmaktadırlar. Bunun yanında yaşlarına uygun olmayan ve kendilerine yönelik üretilmemiş birçok ürün ve enformasyonla da kitle iletişim araçları sayesinde her an karşı karşıya olduklarından, ebeveynler için de seçim ve denetim giderek güçleşmektedir.

Şekil 4.38: Pepee Hikaye Kitapları

http://www.tvpazarlamaurunleri.com/product.php?id_product=785

Çocuklar için öngörülen bu sayısız ürünler, enformasyon ve kültür bombardımanı, popülerleşme, dev sektörlerin, sayı olarak fazla ama içerik ve anlayış olarak birbirinin benzeri ya da aynı ürünleri ortaya koyması, aslında savaş döneminde eleştirilen tek tip dayatmacılığının farklı bir versiyonu olarak karsımıza çıkmaktadır. Kendilerine dayatılan popülerliğin farkında olmadıkları ebeveynleri gibi neredeyse tüm çocuklar aynı fantastik kahramanları anlatan kitapları okumakta, aynı kahramanla özdeşleştikleri popüler çizgi sinemaları izlemekte, aynı kahraman ya da karakterleri gördükleri bilgisayar

oyunlarını oynamaktadırlar. Çocuk kitapları da popülerliğin etkisinde kalarak, sinema, bilgisayar oyunu, oyuncak gibi yan sanayilerle ilişkili olmaktadır.

Popüler kültür ürünlerinin, mutlaka çocuğa okuma kültürü edindirmede etkili olmaları, ilk basamak işlevi görmeleri, çocuklara çeşitli ürünlerle sunulan bu hayal dünyasının, çocukların imgesel gücünü geliştirmesi beklenmektedir. Bu beklenti, bir yandan eğitimciler ve ebeveynler için seçimi zorlaştırırken ve hemen hemen aynı anlayışla üretilmiş kitapların çocuk dünyasına etkilerini akla getirirken bir yandan da farklı anlayışla yapılmış, genel eğilimlerden ve popüler kahramanlardan uzak durmayı seçerek çocuk dünyasına girebilen, içerik ve tasarım olarak özenli kitaplara duyulan ihtiyacı da beraberinde getirmektedir. (ERGÖL,2008)

Türkiye Doğu Avrupa'da, aynı zamanda Asya'nın da batısında yer alıyor. Her iki kültürden de izler sonuçlar var. Batı'ya yönünü çevirmiş ama, doğulu kimliği yaşama biçimine damgasını vurmuş. Coğrafyanın ortaya koyduğu bu gerçeklik aynı zamanda kimliği oluşturan, zorlayan bir sonuç. Anadolu bu kimliği yaşadığı ortam. Yaşam biçimi, kültürü, sanatı kendine has. ne İranlı nede Avrupalı; ikisinin sentezi olma savı, kimliğin yapısını değiştirmeye yetmemiş. Özünde var olan göçer kimliği, varlığını bin yıla yakın zamandır korumuş. (Kaya; Art+Decor,133 s)

5.SONUÇ

İllüstrasyon Çocukların, hayal güçlerini tetikleyen , estetik beğenilerini geliştiren, duygu dünyalarına hitap eden, zeka gelişimlerini olumlu yönde etkileyen, dünyayı ve içindeki varlıkları tanımalarını sağlayan ve çocuk kitapları için vazgeçilmez bir unsurdur. Eğer illüstrasyonlar ticari kaygılarla yapılmış ve kalıplaşmış, çirkin birer çizime dönüşürlerse saymış olduğumuz etkilerin aksine çocuğun gelişimini olumsuz etkileyebileceği de düşünülmelidir. İllüstre edilmemiş kitaplar çocuk için sıkıcı olacağından çocuk kitaplarında illüstrasyon metni desteklerken çocuğunda sıkılmadan okuma alışkanlığı kazanmasına yardımcı olur. Çocuklar için resimlerin metinden daha etkileyici olduğu herkes tarafından bilinen bir gerçektir.

Çocuk kitabı yazarları ve illüstratörleri, çocuğun hem sosyal hem de zihni gelişimine katkı sağlamak için öncelikle çocuk eğitimi için yapılan çalışmalar ile bu çalışmaların ürünü olan klasik kaynaklardan haberdar olmalıdır. Bu kaynaklar hem doğu, hem de Batı kültürlerini kapsamalıdır. Çocuk kitapları, çocuğun kitapla ilk tanıştığı dönem olan 0-6 yaşlarının genel özelliklerine riayet edilerek hazırlanmalı ve buna uygun illüstrasyonlar kullanılmalıdır.

Resimli kitaplar, çocukla yetişkin arasında bir iletişim kurulmasına yardımcı olur. Örneğin bazı konuları çocuklara açıklamak oldukça sorun yaratmaktadır. Kitap okuma şeklinde yapılan bir çalışma, anne – baba ve çocuk arasındaki bir kitap okuma zamanı çocukla anne-baba arasında duygusal bir yaklaşım doğmasına neden olur. Bunun dışında resimli kitaplar çocukların her an gelişmekte olan iç ve dış dünyalarına yararlı katkıda bulunurlar, onları yavaş yavaş yaşam gerçeklerine hazırlarlar ve aynı zamanda yaratıcı hayal güçlerini işletirler. Bu bakımdan resimli çocuk kitaplarını ele alıyoruz. Ülkemizde tam 10 yıldır resimli çocuk kitaplarının nitelik ve nicelik açısından bir gelişme gösterdiğini saptamak mümkündür. Bundan en fazla 15 yıl önce bugün çarşıda gördüğümüz cinste ve çoklukta resimli çocuk kitabı maalesef yoktu. Ancak bu nicelik ve nitelik gelişmesi istenen düzeye henüz gelmiş değildir. Biraz daha dikkatli baktığımız zaman bir takım sorunlar göze çarpmaktadır. Bu sorunları birkaç yönden ele alacağız. Yayımcı açısından, resimleme açısından, dil açısından, içerik açısından ve değerlendirme açısından ele alacağız. Yayımcı açısından ele aldığımız zaman basınla ilgili sorunları görüyoruz. Evvelâ bir kâğıt sorunu var ki bugün henüz güncelliğini de koru-

yor. Bunun dışında çocuklara bilhassa resimli kitaplar için gerekli kâğıt türü birinci hamur iyi cins kâğıt olmak zorunda. Aynı zamanda gramajının yüksek olması gerekir ki kalın olabilsin. Aksi halde tabiatıyla yırtılma imkânı daha fazla oluyor. Ciltleme açısından gene baskıyla ilgili olarak ele aldığımız zaman genellikle kullanılan tel zımbanın tamamen yetersiz kaldığı ve kısa zamanda kitabın tamamen dağılmasına neden olduğunu biliyoruz, Bunun yerine dikiş veyahut ta sıkı bir yapıştırma şekli kullanılması gerekir. Cilt kapaklarının çok kalın mukavva veyahut ta baz olması gerekir. Resim olduğu zaman tabiatıyla baskı daha pahalıya çıkmaktadır. Özellikle slayttan çekme resim olduğu zaman bu bir hayli yükselmektedir. Bu yüzden yayımcılar mümkün oldukça bu tür kitapları yayınlamaktan kaçınıyorlar. Çünkü pahalıya çıkan kitap, elbette ki satışı da etkileyecektir. Ancak tabiatıyla şunu da unutmamak gerekir başka ülkelerde de özellikle resimli kitap açısından oldukça ileri olan batı ülkelerinde de bir çocuk kitabı bir hayli pahalıya satılmaktadır. Basının dışında yayımcıların bir diğer şikâyetleri; yerli yapıtların çok az sayıda olması. Bu yüzden yerli yapıtlar olmadığından çevirilere baş vuruluyor. Ancak çevirilerde iyi bir seçim yapılmadığını görüyoruz. Yapılan çeviriler ya bizim sosyal hayatımıza uygun olmuyor, toplum yaşamımıza uygun olmuyor veyahut ta çeviri açısından bazı eksiklikler görülüyor. Halbuki 0 - 6 yaş çocuğu için özellikle dış ülkelerde ödül almış bazı eserler seçilerek çevrilebilir. Çevirileri genellikle adaptasyon şeklinde Türkçede görüyoruz. Bu da bir takım sorunlar yaratıyor. Çünkü resimle metin bir çelişki teşkil ediyor çoğu zaman. Örneğin bir Türk köyünden bahsedilirken, köylü kıyafetleri, köylü olarak gösterilen kadınların kıyafetlerinin Hollandalı giysiler olduğunu görüyoruz veyahut ta Türk köyünde kiliselerin yer aldığını görüyoruz ki bize uygun düşmüyor.

Temelde, Batı ülkelerindeki çocuk kitaplarıyla, ülkemiz çocuklarına yönelik kitapların içeriğinde olması gerekenlerle ilgili doğrular arasında bir fark yok, çünkü çocuk gelişiminde hangi yaklaşımın doğru, hangisinin yanlış olduğu ile ilgili bir karmaşa yok. Ancak Batı toplumlarında kültürel farklılıklar nedeniyle bazı konulara (cinsellik gibi) yaklaşım daha açık olmaktadır, ama mutlaka belli sınırlar da konmaktadır. Toplumların tarihleri, gelişim düzeyleri, karakter yapıları doğal olarak çocuk edebiyatını da etkilemektedir. Kültürel farklar mutlaka dikkate alınmalıdır. Aksi takdirde çocuk zaten anlatılanı kendine yakın bulmadığı için keyif de almayacaktır. Anne babalar çocuklarının ne okuduklarından haberdar olmalılar. Ebeveyn, kitap seçerken çok dikkatli olmalı, özel-

likle çeviri kitaplarda anlatım dilinin ve içeriğinin çocuğun gelişimine uygun ve anlaşılır olmasına özen göstermeli.

Türkiye Doğu Avrupa'da, aynı zamanda Asya'nın da batısında yer alıyor. Her iki kültürden de izler sonuçlar var. Batı'ya yönünü çevirmiş ama, doğulu kimliği yaşama biçimine damgasını vurmuş. Coğrafyanın ortaya koyduğu bu gerçeklik aynı zamanda kimliği oluşturan, zorlayan bir sonuç. Anadolu bu kimliği yaşadığı ortam. Yaşam biçimi, kültürü, sanatı kendine has. ne İranlı nede Avrupalı; ikisinin sentezi olma savı, kimliğin yapısını değiştirmeye yetmemiş. Özünde var olan göçer kimliği, varlığını bin yıla yakın zamandır korumuş.

Çocukların birçok teknolojik görsel uyararla çevrildiği günümüzde, kitabın form olarak bir çocuk için daha dikkat çekici olması; bir oyuncak ya da teknolojik eğlence gibi güzel vakit geçirmeyi sağlaması açısından önem kazanmaktadır, bu bakımdan çocuk kitapları tasarımında, geleneksel tasarım ve üretim prensiplerinden uzaklaşılması ve yeni formlar denenmesi neredeyse kaçınılmazdır.

Türk masallarının bir çoğunun oldukça eski dönemlerden beri halk arasında dilden dile -söylence olarak- anlatılarak günümüze gelmiştir. Bu masalların resimli birer kitap şeklinde çocukların beğenisine sunulması Cumhuriyet döneminden biraz daha öncedir. Matbaa gibi kitap basımında önemli rol oynayan teknolojik gelişmelerin ülkemize geç gelmesi önceki dönemde ülkemizdeki illüstrasyon sanatçılarının yetişmemesine neden olmuştur. Buna bağlı olarak da çocuk kitapları resimlemenin ne denli önemli olduğu geç anlaşılmıştır.

Ülkemizde çocuk kitapları illüstrasyonları tasarlamak ve çizmek ayrı bir uğraş alanı değildir. Yayınevlerinin çocuk kitaplarına bakış açıları ve illüstrasyon sanatçılarına verdiği önem ortadadır. Sanatçı açısından ülkemizde sadece çocuk kitapları için illüstrasyon yaparak hayatını devam ettirmek oldukça güç olduğu görülmektedir. Bu durumda ülkemizde karakter yaratma konusunda yetişmiş dünyaca tanınan sanatçılarımızın ve buna bağlı olarak ünlü karakterlerimizin oldukça az olmasının nedenidir. Yeterli sanatçıların olmasına rağmen Türkiye'de çocuk kitapları resimleyen sanatçıların yetişmemesi ve ünlü karakterlerimizin olmaması, ticari kaygıların, görsel açıdan karakter yaratmayı etkilediği açıktır. Gerek yayınevlerinin çeviri kaynaklara yönelmesi, ge-

rekse sanatçılara verdikleri gereken önemi vermemeleri, bizim masal ve hikaye karakterlerimizin dünyaca ünlü birer ikona dönüşmemesinin sebepleri arasındadır.

Gerek ülkemizde, gerekse dünyada çocuğa olan yöneliş artarak sürmektedir. Ancak bu yönelişte istismar etme, salt tüketici görme gibi ticari kaygıların ağırlıklı olduğunu unutmayalım. Genelde durum böyle iken, özelde çocuk kitapları ve çocuğu hedef alan yayınlarda gelişme göze çarpmaktadır. Bunda gelişen teknolojinin ve hızlı iletişimin de yadsınamaz rolü vardır.

Bizim de bu tavırda yerimizi belirlememiz gerekmektedir. Ülkemiz çocuk nüfusu fazla olan bir ülke. Böyle olunca, onların sağlıklı nesiller olarak yetişmeleri gelecek kaygısı hepimizin paylaştığı ortak bir kaygı olmalıdır. Taşındığımız bu kaygıların güzel başlangıçlara ve olumlu nice neticelere sebep olmasını dilemekteyiz.

Bütün bunlar, çocuk kitaplarının hazırlanmasında çocuğun içinde yaşadığı kültürün, bireysel gelişim özelliklerinin ve ülke eğitim politikasının hep birlikte düşünülerek çocuk kitapları hazırlanması gerektiği unutulmamalıdır. Çocuk kitabı yazıp onu çocuğa uygun bir şekilde resimlemek uzmanlık yetenek ve yoğun uğraş istemektedir. Bu da çocuklar için bir kitabı metniyle, resmiyle ve diğer tüm unsurlarıyla birleştirip oluşturmanın yetişkinler için hazırlanacak kitaptan daha fazla emek istediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

KAYNAKÇA

ALPAY, Meral. Anhegger, Robert. Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kitapları. İstanbul: Cem Yayınevi, 1975.

ASLIER, Mustafa. Grafik Sanatlar Yorum Tarihi. GS Yayını, 1983 (Tanır, 2001, s.32'deki alıntı).

ATALAYER, Faruk "İllüstrasyon nedir? ne değildir?" Temel Tasarım Semineri Notları, Eskişehir, 1996

AYDOĞAN, Yasemin &E. ERGİN "Okulöncesi Çocuk Kitaplarının Fiziksel Özelliklerinin İncelenmesi" Çocuk Kitapları Sempozyumu, Tömer Yayınları, Ankara, 2000

BECER, Emre. İletişim ve Grafik Tasarım. İkinci Basım. Dost Kitabevi Yayınları. Ankara: 1999.

BEKTAŞ, Dilek. Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1992.

BOZDAĞ, Fahrettin "Çocuk Kitaplarında Metin, Dil Ve Resimleme İlişkisi" Çocuk Kitapları Sempozyumu, Tömer Yayınları, Ankara, 2000

Çağdaş Eğitimde Sanat. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği yay. 1994. 127-139.

ÇAKIR, Kadriye. "6-12 Yaş Çocuklar İçin Yapılmış İllüstrasyonların Değerlendirilmesi ve Yeni İllüstrasyon Önerileri". Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Anasanat Dalı. 2001

DEMİRAY, Kemal. Türkçe Çocuk Edebiyatı. Ankara: M.E.B., 1963.

ERGÖL, Arzu “Anaokulu Çocuk Kitaplarında Deneysel Formlar” Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nisan 2008

ERKMEN, Nazan "Çocuk Kitabı Resimleri", Art Decor Dergisi, İstanbul, Nisan 1996

ERSOY, Osman. “Okul Öncesi Dönemde Kitabın Önemi,” Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni. Cilt no 35, Sayı no 2, 1986.

GİKONV, Jacqueline "Graphic Illustration In Black And White" , Desing Press, Newyork, 1991.

GÖKSEN, Enver Naci. Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız. İstanbul: Okat Yayınevi, 1966.

GÜRCAN, Halil İbrahim. Kitap Yayıncılığı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi, 1997.

İLLÜSTRATÖRLER DERNEĞİ Bülteni, İstanbul

İyi Kitap, Aylık Okul Öncesi, Çocuk ve Gençlik Kitapları Gazetesi, Sayı 7, Eylül 2009

Jennings, Simon. Advanced Illustration and Design. A Quarto Boook. London: 1987. (Keş, 2001, s.34'deki alıntı.).

KANGEL, Refika. “7-12 Yaş Çocuklar İçin İllüstrasyon”. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Ana sanat Dalı. 1994.

KAYA, İsmail "Çocuk Kitabı Resimlerinde Klişe Yaklaşımlar" Çocuk Kitapları Sempozyumu, Tömer Yayınları, Ankara, 2000

KAYALI, Hasan Hüseyin "İllüstrasyon Ders Notları", S.D.Ü. Burdur

KEŞ, Yusuf. “Görsel İletişimde İllüstrasyonun kullanım Alanlarına Kuramsal Bir Yaklaşım”. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana sanat Dalı. 2001.

LEWİS, Brian "An Introduction to illustration," A Quintet Book, London, 1987,

MADEN, Sait "Türk Grafik Sanatı Tarihi", "Grafik Sanatı Dergisi", İstanbul, Temmuz-Ağustos 1985

MADEN, Sait "Ülkemizde Grafik Sanatının Dünü, Bugünü", Grafikler Meslek Kuruluşu Türk Grafik Sanatçıları Kitabı, İstanbul, 1989.

MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Sistemi), Grafik ve Fotoğraf, Kitap Kapağı Tasarımı, Ankara 2007

MARDİ, Halime özge. “Çocuk Kitapları Resimlemede Karakter Yaratma” Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel sanatlar Eğitimi Ana Sanat Dalı Resim- iş Öğretmenliği Programı, İzmir, 2006

NEYDİM, Necdet. “Popüler Çocuk Kitapları ve Medyasının Çocuk Kültürüne Etkilerine Sosyolojik Gerçeklikler Açısından Bakış”, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. Sayı no 57, Kasım 2004.

ÖNCÜL, Nilüfer. “İllüstrasyon Yöntemleri ve Çocuk Masal Kitaplarında Biçimsel Çözümler (Bir Masal Kitabı Örneği)”. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1989.

ÖZKOYUNCU, M. Murat "Bilgisayar Ortamında İllüstrasyon", Hacettepe Ün. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1999

ÖZÜNEL Şahika Çağlar "Kitaplarındaki Görsel Anlatımın Eğitimdeki Önemi"

Prof. Dr. KAYA, İsmail HÜ Grafik Bölüm Başkanı, Art+Decor , 133 s.

SEVER, Sedat. “Çocuk Edebiyatı Öğretimi Nasıl Olmalıdır?” 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu’na sunulan bildiri (Ankara. 04-06 Ekim 2006), s.46.

SEZER, Hulusi Marmara Ün.yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998 "İlköğretimde Resim İş Eğitimi", MEB Yay., Modül 10, Ankara,2000

SÜRMELİ, Kader. “Türkiye’de 7-12 Yaş Seviyesi Masal Kitapları İllüstrasyonlarına Eleştirel Bir Bakış ve Öneriler”. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı. 2004

TANIR, Nuray. “Grafik Tasarım Elemanlarının İllüstrasyondaki Yeri”. Yayınlanmamış Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi. 2001

TUNA, Serdar "İlk Okuma ve Yazma Öğretiminde İllüstrasyon'dan Faydalanma" Gazi Ün. S.B.E. Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997

TÜR, Gülseren ve Ayşe Turla. Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap. Yapa Yayın Pazarlama San. Tic. A.Ş., İstanbul: 1999.

UÇAR, Tevfik Fikret. Görsel İletişim ve Grafik Tasarım. İstanbul: İnkılâp, 2004.

Yrd. Doç. Dr. NEYDİM Necdet, İstanbul Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi

İNTERNET KAYNAKLARI

www. sanattasarim.iku.edu.tr

www. historicalsense.com

<http://www.msxlabs.org/forum/kultur/11480-kultur-nedir.htmlxzz1gvCFbQkC>

<http://www.izedebiyat.com> Geçgel, Hulusi. “Türkiye’de Çocuk Kitaplarının Gelişimi,” (17.04.2012)

www.egitim.aku.edu.tr/ipsiroglu.htmk.kutuphaneci.org.tr/index.php/tk/article/download/804/1607

<http://www.kitappostasi.com> “Çocuk Kitapları Hakkında Ne Dediler?,”

<http://www.izedebiyat.com> Geçgel, Hulusi. “Türkiye’de Çocuk Kitaplarının Gelişimi,”

www. iyikitap.net

tk.kutuphaneci.org.tr/index.php/tk/article/download/804/1607

secure.tudem.com/images/iyikitapeylul.pdf

ÖZGEÇMİŞ

1977 tarihinde Kütahya'nın Simav ilçesinde doğmuşum. İlköğrenimimi Şen köy İlköğretim, Orta ve Lise öğrenimimi Simav Cumhuriyet Lisesinde okudum. 1998 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Tasarım Bölümünü kazanarak 2002 yılında mezun oldum.

2010 yılında Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım bölümü Yüksek Lisansı kazandım.

2002 – 2012 yılları arasında özel sektörde çeşitli ajanslarda ve işyerlerinde Grafik Tasarımcı ve Görsel Yönetmen olarak çalıştım ve halen devam etmekteyim.

HASAN AYDIN

Haliç Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Grafik Tasarım Anasanat Dalı